
Esiselvitys Lammin Sankolasta hevoskylänä

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Maaseudun kehittämisen koulutusohjelma

Visamäki syksy 2012

Anna-Mari Termonen

VISAMÄKI

Maaseudun kehittämisen koulutusohjelma

Tekijä	Anna-Mari Termonen	Vuosi 2012
Työn nimi	Esiselvitys Lammin Sankolasta hevoskylänä	

TIIVISTELMÄ

Vuoden 2009 alussa on tullut voimaan maankäyttö- ja rakennuslain muutos. Sen tavoitteena on ollut lisätä maaseutuasumisen mahdollisuuksia ja tukea kylien kestävästä rakentamisesta. Muutoksen jälkeen maaseutukyliin on ollut mahdollista saada rakennuslupa yleiskaavan perusteella. Hämeenlinnassa toteutetun Kyläkaava – hankkeen aikana Lammin Sankolan kylällä pohdittiin hevoskylän perustamisen alueellisia mahdollisuuksia ja vaikutuksia. Sankolassa on voimassa oleva kyläyleiskaava, jossa maa-alueista suuri osa on kaavoitettu maisemapelloiksi. Uudisrakentaminen on silti mahdollista. Tämä työ on osa Sankolan kylän suunnittelua Kyläkaava – hankkeessa. Työssä tutkitaan hevoskylähankkeita yleensä, niiden vaikutuksia maaseutukylien kehittämisessä ja pohditaan asiaa paikallisesti Sankolan kylässä. Työn teoriapohjana toimivat hevosteema-asumisen erityisvaatimukset ja suositukset hevosen pidosta, sekä maaseudun yrittämisen ja maaseutuasumisen mielikuvan nykytutkimus. Tulevaisuustietoa on saatu tehtyjen kyselyjen avulla. Hevosteema-asumisen käytänteitä on tutkittu aiemmin hevoskylätyyppisiä asuinalueita toteuttaneiden tahojen raporttien ja julkaisujen sekä Internetin verkkosivustojen avulla. Tiedon koontia ja prosessointia on auttanut tutkijan oma ymmärrys hevosen pidosta ja maaseutuasumisesta.

Tutkimustulosten mukaan hevosen pito maassamme on yleistymässä ja hevosmäärä edelleen kasvamassa tällä hetkellä. Hevonen tarvitsee tilaa ja sen pito ja hoito on laissa ja suosituksissa säädeltyä toimintaa. Maaseutuasuminen on hyvä ratkaisu hevosenomistajan kannalta. Harrastamiseen soveltuvat alueet ovat ehdoton edellytys hevostoimijoille. Niiden perustamiseen ja ylläpitoon tarvitaan myös kuntia.

Avainsanat maaseutu, kylät, maisema, hiljaisuus, lepo, maalaisuus, harvaan asutut alueet, palvelut, kunta, kaupunki, maaseutuelinkeinot, yrittäminen, tuoteistaminen, kehittäminen, eläin, hevonen, rakentaminen, talli, tarha, laidun, harjoitusalue, maasto, maastoreitit, turvallisuus, hevosella liikkuminen, jokamiesoikeus, laki, suositus

Sivut 78 s. + liitteet 13 s.

VISAMÄKI
Rural Development Programme

Author Anna-Mari Termonen **Year** 2012

Subject of Master's thesis A Preliminary Study of Sankola Village in Lammi as a Horse-Friendly Environment

ABSTRACT

At the beginning of 2009 a change in the law concerning the usage of land resources and building construction came into effect. Its goal has been to further the possibilities of rural living and to support the sustainable development of villages. After the change it has been possible to obtain building permits based on the general zoning law. During the implementation of the Village Plan Project in Hämeenlinna the possibilities and effects of establishing a horse-friendly environment were considered in Lammi Sankola's village. Sankola has a current general village zoning plan in effect, in which most of the land area has been zoned as scenic landscapes. Construction of new buildings is nevertheless possible. This thesis is part of planning the village of Sankola within the Village Plan Project. In the thesis horse village projects in general are researched, as well as their effects in developing rural villages and also evaluating the topic regionally in Sankola. The theory applied in the thesis are the special requirements and recommendations on horse-keeping, and the modern research on the idea of rural entrepreneurship and countryside living. Future projections have been acquired by the aid of personal enquiries. Horse-themed living practices have been researched utilizing prior reports and publications on implemented horse village modeled living areas, as well as aided by Internet's web pages. The author's personal understanding of horse-keeping and rural living has helped in collecting and processing the information.

According to the research results horse-keeping is becoming more common and the quantity of horses is on the rise at the moment in our country. A horse requires space and keeping one and taking care of one is an activity that is regulated by laws and recommendations. Rural living is a good solution on the part of a horse owner. Areas that are suitable for horse activities are absolutely essential. Municipalities are also required in order to establish and maintain these areas.

Keywords countryside, villages, landscape, silence, rest, rusticity, sparsely populated areas, facilities, municipal, urban, rural livelihoods, entrepreneurship, branding, development, animal, horse, building, stable, paddock, pasture, training area, horse trails, safety, horseback riding/driving, every man's right, law, recommendation

Pages 78 p. + appendices 13 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	2
2.1	Kyläkaavasuunnittelun merkitys maaseutukylille.....	2
2.2	Hevosläheisestä asumisesta elinvoimaa maaseudulle.....	4
3	SANKOLA MAASEUTUKYLÄNÄ.....	5
4	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	10
4.1	Maaseutu Suomessa.....	10
4.1.1	Elinkeinojen rakennemuutos.....	10
4.1.2	Kaupunkilaisten asenne maaseutuun.....	14
4.1.3	Maaseudun kehittyvä hevostalous.....	16
4.1.4	Hevostalouden kasvusta vetovoimatekijä maaseudulle.....	19
4.2	Hevosen huomioiminen maankäytössä.....	20
4.2.1	Taustaa.....	20
4.2.2	Lantalan rakenne ja lantahuolto talleilla.....	21
4.2.3	Ulkotarhaa ja laitumia koskevat säädökset ja suositukset.....	22
4.2.4	Mitä tilantarve tarkoittaa käytännössä rakentamisen suunnittelussa.....	23
4.2.5	Maastossa ja teillä liikkuminen ratsain ja valjakolla.....	25
4.3	Muut hevosen pitoa koskevat säädökset.....	26
4.3.1	Yleistä.....	26
4.3.2	Säädöksiä ja lakeja.....	27
4.3.3	Pitopaikka.....	28
4.3.4	Tallitilavaatimukset.....	28
4.3.5	Hoito ja ruokinta.....	29
4.3.6	Seura- ja harraste-eläimet.....	29
4.3.7	Eläinsuojelulain uudistus.....	31
4.4	Hevosläheisen asumisen hankkeita ja selvityksiä.....	31
4.4.1	Nurmi-Sorilan selvitys Tampereella.....	32
4.4.2	Kärkölän hevoskylä -hanke.....	32
4.4.3	Julmyran hevoskylä Etelä-Ruotsissa.....	37
4.4.4	Oulussa kehitteillä hevosläheistä asumista.....	39
4.4.5	Haukipudas ja Paltamo.....	43
4.5	Päätelmiä teoreettisen viitekehyksen pohjalta.....	44
5	ESISELVITYKSEN SUORITTAMINEN.....	46
5.1	Aineisto ja menetelmät.....	46
5.2	Tutkimuksen eteneminen.....	47
6	SANKOLAN SOVELTUVUUS HEVOSASUMISEN ALUEEKSI.....	48
6.1	Sankolan maaperä ja pohjavesialueet.....	48

6.2	Sankolalaisten näkemyksiä	51
6.3	Talliyrittäjien ja hevosharrastajien ajatuksia.....	55
6.4	Lammilaisten yrittäjien ajatuksia	59
6.5	Kuntien edustajien ajatuksia hevoskylien perustamisista	62
6.6	Palveluiden yhteismarkkinointi tarpeen	64
7	TUTKIMUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET	67
8	TULOSTEN POHDINTAA	72
9	TUTKIMUKSEN VALIDITEETTI JA RELIABILITEETTI	77
	LÄHTEET	79
	LAIT, ASETUKSET JA SÄÄDÖKSET	85

Liite 1 Kysely Sankolan kyläillassa, ”Hevosista lisää elämää, hyvinvointia ja liiketoimintaa Sankolaan?

Liite 2 Kysely olemassa oleville Lammilaisille talleille ja hevosharrastajille, ”Hevosista lisää elämää, hyvinvointia ja liiketoimintaa Sankolaan?

Liite 3 Kysely Lammin Yrittäjille Hevoskylä -tyyppisen asuinalueen tuomista mahdollisuuksista ja muista vaikutuksista Hämeenlinnan Lammilla

Liite 4 Kysely kuntien edustajille, ”Tuoko hevosharrastus lisää elämää, hyvinvointia tai liiketoimintaa kuntaan?”

Liite 5 Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 10.6.2010/588

Liite 6 Karttakopio Keski-Hämeen liikuntayhteisö ry:n suunnittelemista vaellusreiteistä Lammi-Evo -alueella

1 JOHDANTO

Hevosen pito ja hevosharrastaminen on lähtenyt nousuun maassamme vuosikymmeniä kestäneen laskusuhdanteen jälkeen. 1800-luvun lopulta lähtien hevonen on ollut yksi maatilan työläisistä. Myös raviurheilua on harrastettu Suomessa 1800-luvulta saakka. Koneet korvasivat hevostyön lähes kokonaan 1960–70-lukujen välissä. Harva maatila käyttää hevosta enää tilan töissä, lukuun ottamatta niitä jotka ovat herättäneet hevostyölle muita merkityksiä kuten maatilamatkailun tai hevosityrittämisen esim. pitämällä ratsastus- tai vaelustallia ja vuokraamalla tallipaikkoja. Ravimaana Suomi kuuluu nykyään Euroopassa viiden suurimman joukkoon. Hevonen on pääasiassa ihmiselle nyt oman harrastamisen kautta hyvän olon tuoja.

Tilojen määrän väheneminen on johtanut toimivien maatilojen tilakokojen kasvuun. Tilakoon kasvattamisella on pyritty mm. tehokkaampaan tuotantoon. Hevostilat ovat kuitenkin niitä, jotka eivät panosta välttämättä tilakoon kasvattamiseen vaan pikemmin tuotteistamiseen ja toimintaedellytystensä parantamiseen.

Osa hevostalliyrityksistä on jäänyt kaupunkien jalkoihin. Myös sen vuoksi hevosen pito on noussut puheenaiheeksi tämän päivän Suomessa. Toinen syy on se, että yhä useampi kaupunkilainen perhe tai henkilö miettii hevosen hankintaa harrastuksensa vuoksi. Nykyisillä uusilla hevosharrastajilla ei enää välttämättä ole sidoksia maaseutuun, kuten aikaisemmilla sukupolvilla on ollut. Maaseutumaisessa maassa asuessaan suomalaiset ovat kaikki olleet jollakin tavoin maalta kotoisin. Hevoset tarvitsevat aina tilaa, olivat ne sitten tarkoitettu omiksi harrastushevosiksi tai osaksi yritystoimintaa. Siksi muutto riittävän väljään asuinpaikkaan on näille henkilöille lähes välttämätöntä, jolloin hevosen pitopaikkavaatimukset ovat helpompia täyttää.

Ajatus tämän työn tekemiseen lähti Kehittämiskeskus Hämeen Kyläkaava –hankkeesta, jossa mukana ollut Sankolan kylä Hämeenlinnan Lammilla harkitsee kylänsä kehittämistä hevosläheisen asumisen paikkana. Sankolassa suuri osa uudisasutuksen käyttöön kaavoitetusta maasta on yksityisen omistuksessa. Hämeenlinnan kaupunki ei ole halukas ryhtymään tonttikaupoissa välimieheksi. Yleensä se vaikuttaa suoraan tonttien hintaan nostoen niitä tarpeettomasti. Yksityisten tonttien hintaan vaikuttaa luonnollisesti myös niiden kysyntä. Etäisyys kantakaupungin keskustasta puolestaan vaikuttaa heikentävästi tonttien kysyntään.

Tässä työssä tarkastellaan hevosläheisen asumisen ja hevoskylien mahdollisuuksia ja kehittymisen edellytyksiä, sekä niiden vaikutusta osana maaseudun kehittämistä tämän päivän Suomessa. Hevosen pitoon omalla tontilla on olemassa valtakunnallisia ja alueellisia säädöksiä ja suosituksia. Hevoskylällä tässä tarkoitetaan erityisesti hevosharrastajille suunniteltua aluetta, jossa asuminen ja hevosen pito sekä hevosharrastaminen on yhdistetty aluesuunnittelun

keinoin. Hevosläheisen asumisen vastakohta on hevosvapaa vyöhyke, jossa taas otetaan huomioon esimerkiksi hevoselle allergisten henkilöiden asumisen tarpeet. Maaseudulla tässä työssä tarkoitetaan haja-asutusalueella sijaitsevia maaseutukyliä, jotka ovat eniten hiljentyneet viime vuosikymmenten aikana. Maaseuduksi tässä työssä ei lueta kaupunkikeskusten läheistä maaseutua, jossa ollaan lähellä taajaman rajaa.

Tämän työn avulla on tarkoitus nostaa esiin ja koota yhteen keskitetysti sellaiset asiat, jotka tulee ottaa huomioon hevoskylää suunniteltaessa. Erityisen tärkeää on alueen suunnittelu turvalliseksi ja toimivaksi sekä ihmisten että eläinten kannalta. Asumisen lisääntyminen asettaa omia vaatimuksiaan paikallisten palvelujen suhteen. Työssä on tarkoitus tutkia hevoskylän ydinmaaseudulle mahdollisesti mukanaan tuomaa yritystoimintaa, sekä yhteiskunnan järjestämien palvelujen lisääntyvää tarvetta. Tarkoitus on myös nostaa esiin niitä asioita, jotka mahdollisesti muuttavat maaseutua sen asukkaiden kielteiseksi kokemalla tavalla, jos hevoskylätyyppinen ratkaisu toteutuisi heidän kylällään.

On syytä avata jonkin verran myös tutkijan positiota. Tutkimuksen aihe on kohdannut oman toiveeni opinnäytteen tekemisen aihealueesta, ja siksi sen työstäminen on ollut hyvin mielenkiintoista. Taustani puolesta kokemukseni maaseutuasumisesta on vahvaa. Olen syntynyt maaseudulla, käynyt koulua kaupunkiympäristössä ja muuttanut aikuisikäisenä työn ja opintojen perässä koti- ja ulkomailla suurkaupunkien ja ydinmaaseudun välissä. Lapsuuden kotiini ja nykyiseen elämään maaseudulla liittyy myös hevosten pito sekä työettä harraste-eläiminä. Nyt meillä on pieni kotitali ja sen yhteydessä harjoitusalueena oma valaistu ratsastuskenttä. Maastoissa kuljemme jokamiesoikeuden sekä maanomistuksen turvin. Kylätiet kotipaikkani ympäristössä ovat valaisemattomia ja pääosin liikenteen kannalta hiljaisia hiekkateitä, joita pidetään yllä yksityisteinä. Olen tutustunut hevosharrastamisen iloihin ja ongelmiin käytännössä kantapään kautta. Tutkimustyöni aikana olen pyrkinyt hyödyntämään soveltuvin osin kokemuksiani hevosläheisestä asumisesta maaseudulla, antamatta sen kuitenkaan suoraan vaikuttaa hankkimani informaation käsittelemiseen tai tutkimuksen tulokseen.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

2.1 Kyläkaava-suunnittelun merkitys maaseutukylille

Maaseutumme on viimeisten vuosikymmenien aikana keskimäärin lähinnä hiljentynyt ja toiminnallisesti hiipunut. Vuosien 2009–2010 vaihteessa Suomen asukasluku oli n. 5,35 miljoonaa, josta viidesosa asui Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupungeissa (Väestörekisterikeskus n.d.). Havaittavissa on myös pääkaupunkiseudun laajeneminen muuhun eteläiseen Suomeen, ja jo Hämeenlinnankin seutukuntaa joissakin yhteyksissä saatetaan kutsua Helsingin esikaupunkialueeksi. Jos Helsingin, Espoon ja Vantaan asukaslukuun lisätään

Hämeenlinnan ja Tampereen kaupunkien yhteenlaskettu asukasluku, on määrä n. neljännes koko maan asukkaista. (Väestörekisterikeskus n.d.). Tampere-Helsinki – moottoritie on täynnä kulkijoita aamusta iltaan. Juna- ja linja-autoliikenne kukoistaa mainitulla välillä.

Monet nuoret perheet tuntuvat yleisen lehtikirjoittelun mukaan arvostavan asumisessaan ympäristön puhtautta, turvallisuutta ja meluttomuutta enemmän kuin muutama vuosi aikaisemmin. Nämä arvot ovat nousseet yhdeksi trendiksi mediasta tuttujen slow life- ja downshifting- ilmiöiden myötä. Käsitteiden suomenkieliset käännökset ovat lähinnä leppoistaminen ja kohtuullistaminen (Sommar, H. 2010; Heinonen, S. 2009). Myös kotieläinten pito on yleistynyt. Koiria rekisteröidään maassamme ennätysmääriä. Tällä hetkellä maassamme koiria on joka viidennessä perheessä (Suomen Kennelliitto 2012). Eläinten kanssa asuminen ja eläinperusteinen harrastustoiminta vaativat tilaa ympäristöltään. Kaupunkikeskuksiin sitä ei saa lisää, maaseudulla sitä on ihan asuttavaksi saakka. Etätyökulttuuri, sähköiset viestimet ja sosiaalinen media puolestaan voisivat lieventää maalla asuvien aikuisten elämän hankaluuksia kaupunkiasumiseen verrattuna.

Palvelujen tulee silti maalla asuvillakin olla läsnä. Työssä käyvien kannalta parasta maaseutuasumisen aluetta on kaupunkien läheinen maaseutu. Hämeenlinnaan vuonna 2009 liitetyillä maaseutualueilla, päinvastoin kuin Helsinki-Tampere – välillä, julkisten kulkuneuvojen kukoistuksesta ei voida puhua juuri lainkaan. Linja-autoliikenne perustuu pitkänmatkanvuoroihin ja toimii parhaiten entisten kuntakeskusten ja Hämeenlinnan keskustan välillä, lähinnä pääteitä pitkin. Oman auton käyttö on lähes välttämätön mm. työmatkojen kulkemisessa kantakaupungin jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennevyöhykkeen ulkopuolella.

Hämeenlinnan kaupungin tulisi osata hyödyntää maaseutualueidensa vetovoimaisuutta saadakseen niitä elävämmäksi, asutummaksi ja pystyäkseen vastaamaan haja-asutusalueiden palvelujen säilymiseen ja tarpeellisten palvelujen tuottamiseen. Kyläkaavoituksen ajatus on kuulla kyläläisiä, ja suunnittelun keinoin tukea asumista ja yrittämistä maaseudulla. Se on epävirallista maankäytön suunnittelua, jonka tarkoitus on toimia virallisen kaavoituksen pohjana. (Ympäristöministeriö 2009.) Kyläkaavasunnittelun avulla Hämeenlinnassa pyritään kartoittamaan mahdolliset uudet asumispaikat ja uusien yritysten syntyminen mm. Sankolan kylälle. Sankolassa voimassa oleva kyläyleiskaava on oikeusvaikutukseton rakennekaava eli ohjeellinen kaava, jonka tarkoitus on osoittaa kylälle edullisia laajenemissuuntia sekä esitellä kylärakenteen ja maiseman kannalta tärkeitä vapaana säilytettäviä pelto-, metsä- ja muita erityisalueita. (Huuhka, haastattelu 1.2.2012.)

Lähes kaikki kaupungit maassamme, joiden maa-alueet ovat huomattavasti kasvaneet kuntaliitoksien yhteyksissä, ovat saman peruskysymyksen ääressä. Maaseudulla on maisema- ja luontoarvojensa lisäksi oma elämisen kulttuurinsa, joka tulisi säilyttää ja jolla on suurelle osalle suomalaisista edelleen iso merkitys. Suomalainen on myös sukupolvien saatossa oppinut elämään help-

poa ja vaivatonta elämää, jonka tekniikan kehittyminen on mahdollistanut. Vaikuttaa siltä, että siteet maaseutuun ovat löystyneet ja sen antamat mahdollisuudet ovat osalle meistä vieraita.

Nyt tarvitaan uusia tulokkaita vapaille tonteille ja lisää sopivia toimitiloja jos maaseutukyläläisten määrän halutaan pysyvän nykyisellä tasolla tai nousevan. Maaseudun valtti sieltä löytyvän hiljaisuuden lisäksi on riittävä tila ja maise-mallinen avaruus. Tutkimuksen mukaan ihmisten asumispreferenssit suuntau-tuvat nyt väljään asutusrakenteeseen ja suuremmille tonteille löytyy kysyntää. (Heiskanen, U-M., Kahila, P. 2006, 21–22.)

2.2 Hevosläheisestä asumisesta elinvoimaa maaseudulle

Tämän tutkimustyön teoreettinen viitekehys muodostuu maaseudun rakenne-muutoksen tuntemisesta, maaseutukyliä nykytilasta ja tulevaisuuden alue-suunnittelupolitiikasta. Sen rinnalla kulkee hevostalouden kehittyminen Suo-messa, josta hypoteettisesti voitaneen löytää samansuuntaisia piirteitä maa-seutu-asumisen muutosten kanssa. Maankäytön säädökset koskevat molempia tutkittavia ilmiöitä. Tutkimuskysymysten tarkastelussa käytän pohdintaa yhteiskunnallisista ilmiöistä, kuten lisääntynyt vapaa-aika tai ihmisten näkemyk-set elämän laadusta. Tutkimuksen tavoite on hahmottaa tulevaa ja tutkia sitä, voidaanko hevosläheisen asumisen keinoin edistää varsinaista ydinmaaseu-dulla asumista / sinne muuttamista niin, että asukkaille tarpeelliset palvelut ainakin säilyvät entisellään tai mahdollisesti paranevat ja onko hevoskylällä vaikutusta kylien elinkeinoelämälle tai lähialueille paikallisesti.

Tutkimuskysymyksiksi muotoutuvat 1. hevoskylätyyppisen asumisen vaiku-tukset ja mahdollisuudet maaseutukylän kehittämiseksi, 2. mahdolliset vaiku-tukset nykyisten lammilaisten hevosharrastajien ja – yrittäjien toimintaan, 3. hevoskylä -hankkeiden menestyminen yleensä Suomessa ja 4. harrastajien tar-peet ja kiinnostus erilaisten palvelujen käyttöön teema-asumisen mahdollisesti toteutuessa.

Pohdittavaksi nousee hevosläheisen alueen suunnittelu ja toimivien tonttikoi-kojen määrittely hevosen pidosta säädettyjen lakien, asetusten ja suositusten kautta. Nykyään puhutaan paljon hyvinvoinnista ja elämisen laadusta. Vaiku-tusten pohtimisen yhteydessä tässä tutkimuksessa pyritään kiinnittämään huomiota siihen, tuoko hevosläheinen asuminen lisää alueellista hyvinvointia ja voisiko se muodostua paikallisesti vaikuttavaksi laatutekijäksi maaseutu-maisessa asumisessa. Hevos- ja muu eläintoiminta lisää palvelujen ja tuotteiden tarvetta paikallisesti. Sen kautta tutkimuskysymykseksi nousee myös viimeiseksi mainittu kysymys tarpeista ja kiinnostuksesta erilaisten palvelujen käyttöön, jos teema-asumisen suunnitelmat mahdollisesti kylällä toteutuisivat.

Maaseutuna tässä käsitellään haja-asutusalueella sijaitsevia ydinmaaseudun kyliä, joissa ei olla lähellä kaupunkimaisen taajaman rajaa. Ydinmaaseutu käsitteenä on määritelty vahvaksi alkutuotantoalueeksi, jossa on harvakseltaan myös teollisuuden toimialakeskittymiä. Alkutuotannosta puolestaan löytyy erikoistuneen alkutuotannon keskittymiä, kuten lasinalaisviljelyä tai lihantuotantoa. Ydinmaaseudun läheltä löytyy useampia keskisuuria keskuksia, kuntakeskukset ovat toiminnoiltaan monipuolisia ja kylät usein elinvoimaisia. Nämä alueet sijaitsevat Etelä- ja Länsi-suomessa. (Malinen, P., Kytölä, L., Keränen H. & Keränen, R. 2006, 6.)

3 SANKOLA MAASEUTUKYLÄNÄ

Sankola sijaitsee ydinmaaseudulla aivan Lammin kirkonkylän kyljessä 1-6 kilometrin etäisyydellä siitä, ja Padasjoki-Lammi – linja-autoreitti kulkee kylän läpi. Hämeenlinnan kantakaupungin keskusta on matkaa kertyy n. 35 km. Lahteen Sankolasta on n. 45 km ja Tampereelle 92 km.

Sankola sijoittuu Ormajärven ja Kynäröjärven rantaympäristöjen väliin. Kyllä kehystävät kaksi Lammin vanhinta kartanoa, Porkkala ja Gammelgård.

Kuva 1. Kartta Lammin Sankolasta (Maanmittauslaitos, maastokartta. Lammi, Sankola. lupanumero: 51/MML/12)

Sankolana käytännössä tunnetaan kyläryhmä, jossa sijaitsevat mm. Vilppulan, Knuutilan ja Juurisen vanhat talot. Sankolan alueen maarekisterikyliä ovat myös Karhula, Parikkala, Pienistö, Porkkala, Takaperä, Tommala, Vaakoja ja Vanhakartano. (Sankolan kyläyhdistys 2009. Sankolan historia.)

Kuva 2. Koivukuja Porkkalan kartanolle

Sankolan asutushistoria on vanha. Asuttaminen on alkanut jo kivikaudelta ja jääkauden jälkeenkään ei erityisiä katkoksia ole tapahtunut, vaan asutus on jatkunut katkeamattomasti aivan näihin aikoihin saakka. Asutus on nykyisellään sijoittunut peltoviljelysten reunoille. Maiseman halkaisee kestopäällystetty Sankolantie. Se kulkee myös Vanhankartanon kylässä sijaitsevan 800-luvulle ajoitetun viikinkiaikaisen hautaröykkiön yli. (Sankolan kyläyhdistys 2009. Sankolan historia.)

Kuva 3. Vanhankartanon kylää

Tien rakentamisessa ei ole ollut suunnitelmallisuutta, vaan se on syntynyt hiljalleen maiseman päälle. Kyläläisille maisema-arvot ovat tärkeitä, ja kyläyhdistys on pyytänyt tielaitokselta maisema-arvon palauttamista. (Sankolan kyläyhdistys 2009. Sankolan historia.) Asutus yleensä on sijoittunut reunustamaan laajoja peltoaukeita, harjanteiden reunoille. Näitä maisemallisesti ar-

vokkaita pelto- ja metsäalueita on Sankolassa runsaasti, samoin kuin kaunista järvimaisemaa, uimarantoja sekä rauhallisia pikkuteitä luonnossa liikkumiseen. Vanhankartanon peltoaukeat ovat Lammin iäkkäintä asuinalueita. Kalmiston vieressä sijaitsee myös isokokoinen, uhrilähteeksi mainittu lähde. Kalmisto puolestaan on ollut käytössä 600–1200-luvuilla. Vanhankartanon päärakennusta ympäröivä puisto jatkuu luonnonpuistona Työlaitoksenmäelle, jota nykyisin kutsutaan Mainiemen kuntoutumiskeskukseksi. (Sankolan kyläyhdistys 2009. Sankolan historia.)

Ympäristö on maisema-arvoiltaan hyvin sopiva kaupungissa asuvien ihmisten lepoon ja kiireettömään rentoutumiseen sekä perheen yhteisen ajan viettoon (Sankolan kyläyhdistys 2009. Sankolan historia).

Kuva 4. Uimaranta Ormajärvellä

Sankolan kylässä on puutarha- ja marjanviljely-yrittäjiä perinteisen peltoviljelyn ja karjanhoidon lisäksi. Muita yrityksiä erilaisten internetistä löytyvien yritysrekistereiden mukaan ovat mm. kauneudenhoito- ja hoivapalvelutuottajat, ohjelmistosuunnittelija, maanrakennus-, kuljetus- ja rakennuspalveluyrittäjät, elämysmatkailupalvelujen tuottajat, maa- ja metsätalouden urakoitsijat, metallialan sekä käsi- ja taidealan yritykset.

Hämeenlinnan Sankolassa on tällä hetkellä olemassa jo vapaita tiloja mahdollisten uusien yrittäjien tarpeisiin, joita voidaan ajatella käytettäväksi esimerkiksi maaseudulle sopivien hoivapalvelujen tuottamiseen. Entinen Porkkalan koulu on ollut tutkimustyön teon ajan myynnissä (tontin koko 6000 m²) ja Mainiemen kuntoutuskeskus voisi tarjota vuokrattavia tiloja (Mäkelä, haastattelu 1.3.2012) erilaisten yritysten käyttöön (mm. puutyö-, liikunta- ja puutarha-/ maatalousalan yritykset).

Kuva 5. Entinen Porkkalan koulu

Myös uuden rakentamiseen on Sankolan kaavassa tilaa. Vuodesta 2005 voimassa olleen yleiskaavan mukaisista 25 rakennuspaikasta kuitenkin vain kaksi on myyty ja rakennettu kuluneiden kuuden vuoden aikana Sankolassa. Vaikuttaa siltä, että maanomistajat eivät ole erityisen innokkaita myymään tonttejaan pitääkseen kylää asuttuna. Kaavan sallimien rakennuspaikkojen alhainen lukumäärä ei varsinaisesti tuota ongelmaa uudisasukkaiden tavoittelussa Sankolassa. Huolta saattaa aiheuttaa se, että tarjolla olevat paikat eivät vaihda omistajaa. Rakentamistahti on ollut 2-3 uutta taloa vuodessa. Näin laskien 25 paikkaa riittää omakotirakentamiseen siellä seuraavaksi 10 vuodeksi (Huuha, haastattelu 1.2.2012). Hevosen pito omalla tontilla lisää pinta-alan tarvetta ja suunnitellut hajarakentamisen paikat tulisikin ottaa käyttöön, jos Sankolaan päätetään perustaa hevosläheinen asuinalue. Hevosläheiseen asumiseen tarkoitettujen rakennuspaikan pinta-alan tarve on suurempi verrattuna tavalliseen omakotirakentamiseen (Hevostilaselvitys 2011, 16).

Palvelujen kapea-alaistuminen alkaa uhata asukkaita myös Sankolassa. Ennen kaupunki vuokrasi ryhmäperhepäiväkotitoimintaan tiloja kauniilla paikalla Sankolassa sijaitsevan Mainiemen kuntoutuskeskuksen tiloista, mutta nyt varhaiskasvatuskeskus on rakennettu koulun yhteyteen, Sankolasta käsin katsottuna Lammin keskuksen toiselle reunalle. Toiminnassa olevaa koulua ei kylällä enää ole. Tällä hetkellä sankolalaiset koululaiset tarvitsevat kyydin oppilaitoksiinsa, päiväkotikäisillä on automatkan hoitoon ja vanhuksien palvelut joudutaan tuomaan kylälle tai kuljettamaan ko. palvelujen tarpeessa oleva väestö tarvitsemiensa palvelujen pariin taajamiin tai kaupunkikeskustoihin. Linja-autopysäkkejä Sankolassa on edelleen olemassa. Sankolan joukkoliikennetaso on tällä hetkellä maaseutukyläksi kohtuullinen (Matkahuolto, aikataulut 2012.) Uutisia tiettyjen vuorojen lakkauttamisista on ollut ilmassa. Lammin Evolla sijaitseva Hämeen Ammattikorkeakoulun opetusyksikkö sai opiskeli-

joiden kulkemisiin uuden, tarpeellisen maanantai/perjantai – vuoron 2012 syksystä alkaen, ja sen reitti kulkee myös Sankolan kylän läpi.

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Luvussa tarkastellaan maaseudun rakennemuutosta maaseutuelinkeinojen nykytilan kautta, ja nykyisten kaupunkilaisten ajatuksia maaseudusta, suhtautumista maaseutuun sekä maaseutuasumiseen yleensä. Siinä käsitellään myös hevostalouden historiaa ja nykytilaa, sekä pohditaan sen vetovoimaisuutta maaseutukyliä kehittämisessä tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä on mukana hevosen pidon säädökset ja tapaus-tutkimuksia hevoskylähankkeista. Erikssonin ja Koistisen (Eriksson & Koistinen 2005) mukaan tyypillinen tapaus tutkimus on rajattavissa oleva tutkimuskohde, jota edustaa eri organisaatioissa toteutetut projektit sekä kehityshankkeet (Eriksson & Koistinen 2005, 5). Tässä tutkimuksessa teoreettiseen viitekehukseen soveltuivat hyvin mukaan otettaviksi mm. Kärkölän Hevonojan hevoskylähanke, sekä muutamien muiden kuntien toteuttamat samansuuntaiset projektit.

4.1 Maaseutu Suomessa

4.1.1 Elinkeinojen rakennemuutos

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT:n taloustutkimuksen julkaisussa Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2010 (Niemi & Ahlsted (toim.) 2010) on kuvattu suomalaista maatilaa erilaisilla tunnusluvulla. Vuonna 2009 yli yhden peltohehtaarin kokoisia tukea hakeneita tiloja oli vähän yli 63 700 kappaletta. Määrä on pudonnut n. 33 % Suomen EU-jäsenyyden aikana. Suhteellisesti eniten vähenemistä on tapahtunut Itä-Suomessa ja vähiten pohjoisessa. Väli- ja Etelä-Suomessa muutos on ollut hitaampaa. Sinä aikana tilojen keskikoko on kasvanut 53,7 %:lla 22,8 peltohehtaaria lähes 35 hehtaariin (Niemi & Ahlsted (toim.) 2010, 20). Tilarakenne painottuu kuitenkin edelleen suhteellisen pieniin tiloihin. Yli sadan hehtaarin tiloja koko määrästä on noin 6 %. Vuonna 2009 tukea saaneiden tilojen viljelyksessä olleista maista 35 % oli vuokrapeltoja. Hämeen alueella luku oli alle 33 %. Vaikka keskikoko tiloilla on noussut, on tehokkaiden koneiden hyödyntämistä viljelyssä edelleen rajoittamassa peltolohkojen pieni koko. Maataloustuotanto perustuu meillä edelleen pääosin perheviljelmiin. Ainoastaan noin yhden prosentin verran tiloista omistaa osuuskunnat, osakeyhtiöt, tuotantorenkaat, kunnat, koulut ja seurakunnat. Viljelijöiden keski-ikä tukea saaneilla tiloilla on noin 51 vuotta. Kotieläintilat ovat vähentyneet ja kasvinviljelytilojen osuus selkeästi kasvanut. Kotieläintalouden osuus maataloustuotannon markkinahintaisesta tuotosta on kuitenkin kasvanut. Vuonna 2009 sen osuus oli 82 % (mts. 21–22).

Maaseudun pienyritykset jakaantuvat perustuotantotiloihin, monialaisiin tiloihin ja muihin maaseudun pienyrityksiin. Muita maaseudun pienyrityksiä ovat maaseudulla sijaitsevat yksitoimipaikkaiset pienet (liikevaihto kuitenkin vähintään 8409€) yritykset, joilla ei ole maatilakykentää (Niemi & Ahlsted (toim.) 2010, 16,18). Vuonna 2007 näitä yrityksiä arveltiin olevan noin 69000. Näiden yritysten yhteenlaskettu henkilöstömäärä oli 112 900 henkilöä (henkilöitä/yritys alle 20). Maaseutu on tässä käsitteenä alue, jossa väestötiheys on alle 50 henkilöä neliökilometrillä. Lammilla väestötiheys ennen Hämeenlinnaan liittämistä oli 10,29 henkilöä/km², asukasluvun ollessa 5530 henkilöä ja maa-alueiden määrän 611,23 km² (Wikipedia 2012. Lammi). Hämeenlinna on nykyisin maamme toiseksi maatalousvaltaisimman kunta. Kesäisin asukasluku Hämeenlinnassa nousee mökkiläisten vuoksi runsaasti. Kaupunki on tällä hetkellä Suomen toiseksi suurin kesämökkikunta. Vuoden 2009 kuntaliitos aiheutti sen, että kesämökkien määrä Hämeenlinnassa kymmenkertaisui. Nyt koko kunnan alueella sijaitsee runsas 7 700 kesämökkiä. (Hämeenlinnan kaupunki 2012.) Lammilla asukaslisäyksen kesäisin arvioidaan olevan useita tuhansia. Vuoden 2007 tilaston mukaan mökkejä Lammilla oli lähes 1 680 kpl (Tilastokeskus 2008).

Suomalaiset maaseutuyritykset vuosina 2000–2007.					
Vuosi	2000	2002/2003	2004/2005	2007	muutos 2000–2007, %
Yhteensä	136 400	130 400	131 500	137 600	1
Perustuotantotilat	58 000	50 150	45 200	45 000*	-22
Monialaiset tilat	21 800	23 550	24 300	23 200	6
Ilman maatilataustaa toimivat yritykset	56 600	56 700	62 000	69 400 ^e	23

^e MTT taloustutkimuksen ennakoarvio, * puutarhayritykset mukana
Lähteet: MMMtike. Maaseudun pienyritysrekisteri (www.mtt.fi/pienyritysrekisteri).

Kuva 6. Suomalaiset maaseutuyritykset 2000–2007 (Niemi & Ahlsted (toim.) 2010, 16)

Vuonna 2007 monialaisia tiloja oli lukumäärältään eniten Etelä-Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa, mutta suhteellisesti eniten niitä oli Uudellamaalla, Lapissa ja Ahvenanmaalla. Uutta toimintaa on perustettu erityisesti palvelu-aloille. 70 % vuoden 2007 monialaisten tilojen toiminnasta keskittyi tarjoamaan erilaisia palveluja. Palvelu-aloihin kuuluviksi toimialoiksi on katsottu mm. maatalo- ja matkailupalvelujen tuottaminen, urakointi, kuljetus- ja kiinteistöalan palvelut. Vuoden 2010 selvityksen mukaan lähes 80 % monialaisista tiloista harjoittaa useampaa kuin yhtä maatalouden ulkopuolista toimialaa (Niemi & Ahlsted (toim.) 2010, 16,17). Vuoden 2012 selvityksessä (Niemi & Ahlsted (toim.) 2012, 11) palveluala oli päätoimialana 13 793 tilalla. Urakointia tarjosi 8900 tilaa, matkailupalveluja 1400 ja ratsastus- sekä muita hevosalan palveluja 1200 tilaa. Maaseudulla palvelu-alojen osuus työllisten mää-

rästä on silti edelleen alhaisempi kuin kaupungeissa (Suomen maaseudun kehittämisstrategia 2007–2013, 4-5).

Tilastokeskuksen mukaan Hämeen ELY-keskuksen alueella vuonna 2010 tiloja oli 4487, joista hevostiloja 182. Keskimääräinen peltoala tilaa kohden oli 10,54 ha. Hevosklusterihankkeen julkaiseman Suomalaisen hevosalan katsauksen mukaan n. 75 % talleista sijaitsee maatalan yhteydessä (Suomalaisen hevosalan katsaus 2010, 4.) Hippoksen hevosenomistajarekisterissä vuonna 2011 elokuussa hevosten määrä Lammilla oli 180 ja hevosenomistajia oli jonkin verran yli 80. Keskiarvo hevosten määrässä pitopaikkaa kohden oli 2,14 (Suomen Hippos 2011). Valtakunnallinen keskiarvo on 4,3 hevosta tallia kohden (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 18).

Perinteisesti hevonen on kuulunut maaseudulle ja maatilaympäristöt ovat edelleen yleisin tallien sijaintipaikka. Pienten tallien tai talliyritysten ilmaantuminen paikkakunnalle virkistää myös varsinaisten maaseutuyritysten toimintaa. Laidunpalvelut ja hevosten ruuan tuottaminen lisäävät paikallista maataloustuotteiden menekkiä, kuten myös muu palvelun tarve hevostiloilla. (Hippolis 2012.)

Internetin yrityshaun kautta Lammilta löytyi yhteensä hieman yli 300 yritystä. Maatiloja tuosta määrästä Lammin Sankolassa on n. 5 % (Pöysti, haastattelu 9.7.2012).

Monialaisten tilojen määrä vuosina 2000, 2003, 2005 ja 2007.				
Toimiala	2000	2003	2005	2007
Monialaisia tiloja yhteensä	21 838	23 551	24 295	23 179
<i>Muu alkutuotanto kuin maa- ja metsätalous</i>	744	1 328	1 815	1 505
Kalojen, rapujen yms. viljely tilalla	112	102	64	120
Turkistarhaus	632	647	510	505
Porotalous	*	423	574	471
Kalastus	*	156	144	191
Muu alkutuotanto	*	*	523	218
<i>Teollisuus</i>	4 786	4 140	3 753	4 774
Elintarvikkeiden jalostus	1 065	846	684	620
Muiden tuotteiden jatkojalostus	134	78	152	140
Puun jatkojalostus	1 349	1 134	889	1 122
Käsityöt	274	337	277	413
Uusiutuvan energian tuotanto	648	701	820	1 286
Turpeen tuotanto	311	267	217	286
Metallituotteiden valmistus	625	580	541	700
Muu valmistus	380	197	173	207
<i>Rakentaminen**</i>	*	697	881	1 043
<i>Kauppa</i>	1 056	1 234	1 299	1 299
<i>Palvelut</i>	15 019	16 143	16 547	14 470
Matkailu, majoitus, virkistyspalvelut	2 272	2 041	1 865	1 627
Urakointi	8 880	9 039	10 013	8 539
Hoito- ja hoivapalvelut	263	249	234	309
Kuljetus	1 055	1 083	833	782
Liike-elämää palveleva toiminta	*	736	680	661
Hevostalouden palvelut (tallipaikkojen vuokraus, hevosten valmennus)	*	717	734	882
Kiinteistöhoito, siivous ja ympäristöhoitopalvelut	*	*	264	190
Muut palvelut	2 549	2 278	1 924	1 480
Muut	233	*	*	88

**Toimialaluokitus osittain erilainen, kyseistä toimialaa ei kysytty ko. vuonna.*
***Raivaus, purku ja pohjarakentaminen luettu koneurakointiin.*
Lähde: Tike.

Kuva 7. Suomalaiset maaseutu-yritykset 2000–2007 (Niemi & Ahlsted (toim.) 2010, 17)

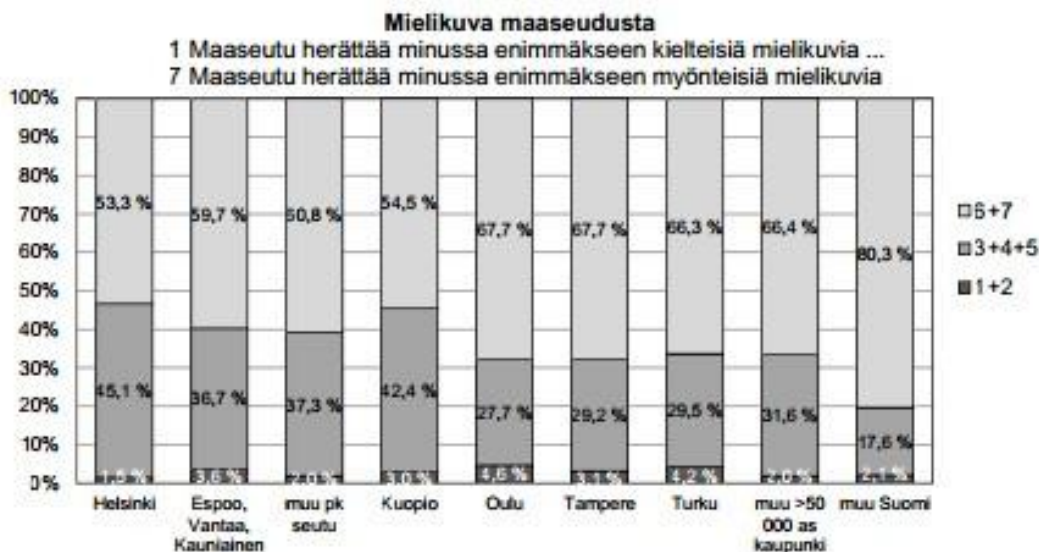
Uusiutuvan energian tuotannon osuus monialaisten tilojen toimialoissa nousi lähes kaksinkertaiseksi seitsemän vuoden aikana. Hevostalouden palvelujen kasvu vuosina 2003–2007 oli 23 %. Vuosien 2007–2010 välissä hevostaloutta harjoittavien monialaisten tilojen määrä on maassamme noussut ainoastaan kuudella tilalla, eli noin prosentin verran (Niemi & Ahlsted (toim.) 2012, 17).

4.1.2 Kaupunkilaisten asenne maaseutuun

Kun tutkitaan mahdollisuuksia maaseutuasumisen vetovoimaisuuden lisäämiseen, on aiheellista selvittää kaupungissa asuvan väestön ajatuksia maaseutuasumisesta yleensä.

PTT:n (Pellervon taloustutkimus PTT ry) julkaisemassa tutkimuksessa Suomessa kaupunkimaisissa kunnissa asuu 70 % väestöstämme. Taajaan asutuisissa kunnissa elää noin 16 %, ja vain hieman alle neljännos väestöstämme asuu maaseudulla. Kansainvälisessä mittakaavassa Suomi on edelleen melko maaseutumainen maa. (Horne, Rämö, Holm & Haltia 2012, 2.) Yksityismetsänomistajista noin kolmannes asuu kaupungeissa. Metsänomistajien keski-ikä on noin 60 vuotta ja eläkeläisiä heistä on 45 % (Ripatti 2009).

Hämeenlinnan seutukunta on myös muuttovoittoalue, joka sijoittuu Tampereen ja Helsingin metropolialueiden väliin. Tulevan kymmenen vuoden sisään saattaa pääkaupunkiseudun asukkaista purkautua maaseudun suuntaan muutamana prosenttiyksikön verran, kun taas Tampereen kaupunkilaisten määrän kasvu todennäköisesti jatkuu samalla suuruudella. Monet kuitenkin haaveilevat hankkivansa toisen asunnon maaseudulta. Kaupunkilaisten mielikuva maaseudusta on pääosin myönteinen. (Horne ym. 2012, 20–22.)

Kuva 8. Mielikuva maaseudusta (Horne ym. 2012, kuvio 11, 22).

Kuva kertoo, että Helsingissä ja Kuopiossa neutraalimpi mielikuva maaseudusta on yleisempi kuin muualla Suomessa (Horne ym. 2012, kuvio 11, 22).

Maaseudun merkitystä suomalaisille punnittiin samaisessa tutkimuksessa mm. kysymällä henkilöiden uskomuksista etätöiden tekemisen suhteen maaseudulla. Tulos kertoo että n. 44 % uskoo maaseudulla vuonna 2020 asuvan paljon etätöitä tekeviä ihmisiä. Sen lisäksi 55 % vastanneista toivoi silloin maaseudulla

asuvan paljon etätyötä tekeviä (Horne ym. 2012, 23). Maaseudun yritystoiminnan monipuolistumiseen toiveensa kiinnitti 60 % vastaajista, mutta 37 % uskoi siihen, että vuonna 2020 tulee maalla olemaan monipuolisesti erilaista yritystoimintaa. (Horne ym. 2012, 25)

Pääosa suomalaisista (93 %) uskoo maaseudulla olevan jonkinlaisen roolin heidän elämässään myös lähitulevaisuudessa. Vastaukset perustuvat Sitran maamerkit – ohjelmassa vuonna 2009 kerättyyn aineistoon. Vastanneiden joukko oli 1504 henkilöä, joista puolet asui kaupungissa, 12 % sekä kaupungissa että maaseudulla, 16 % maaseudulla ja 22 % sillä välillä.

Maaseudulla ei ole mitään erityistä roolia elämässäni 10 vuoden kuluttua

** $(p < 0.01)$	% vastaajista
Helsinki	12
Espoo, Vantaa, Kauniainen	9
Muu eteläinen Suomi	10
Kuopio	12
Oulu	5
Tampere	10
Turku	12
Muu yli 50 000 as. kaupunki	9
Muu Suomi	4
Kaikki vastaajat	7

Kuva 9. Maaseudun rooli elämässäni 10 vuoden kuluttua (Horne ym. 2012, taulukko 9, 27)

PTT:n tutkimuksessa (Horne ym. 2012) kaupunkilaisilta metsästäjiltä ja metsänomistajilta kysyttiin heidän maaseutumielikuvistaan. Kyselyt toteutettiin ryhmähaastatteluina vuonna 2010. Kaupungissa asuvien metsästäjien ja metsänomistajien mielikuvat tuntuivat olevan pääosin myönteisiä. Maaseutua pidettiin virkistymisen paikkana, sitä arvostettiin ja arvostuksen kokemusta haluttiin myös siirtää omille lapsille. Vastaajilla oli jonkin asteinen huoli luonnon puhtauden säilymisestä maatalouden tehokkuustavoittelun vuoksi. Ikävänä asiana pidettiin lisäksi palvelujen häviämistä maaseudulta. Maaseudulla toimeentulon katsottiin olevan tiukemmassa kuin kaupungissa. Etäisyyden aiheuttamia hankaluuksia helpottavana asiana pidettiin tietoliikenteen kehittymistä. Maaseudun ihmisissä vastaajat arvostivat mm. monialaista osaamista. (Horne ym. 2012, 33–35).

Maaseudun toimeentulo muodostuu vastaajien mielestä useasta eri työstä, kuten maanviljelystä ja yrittäjyydestä mm. kone-, sora-, kuljetus-, metsä-, rakentamis- tai muulla palvelualalla. Uusina maaseutuelinkeinoina mainittiin metsäenergian tuottaminen sekä hevosyrittäjyys. Suurempiin hevostalleihin liittyi

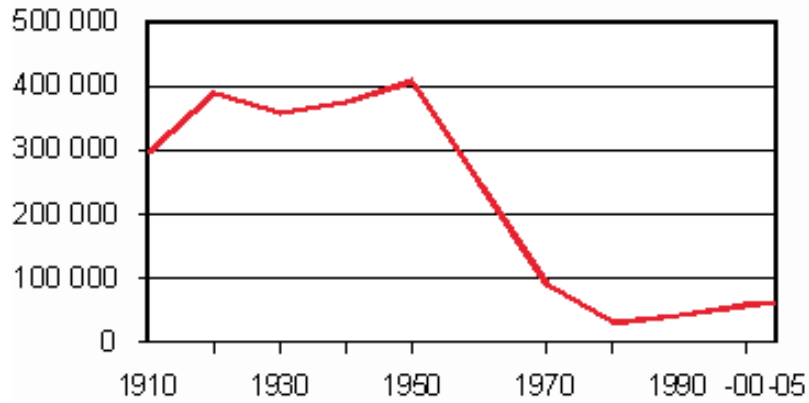
vastaajien näkemysten mukaan myös ongelmia, ja niiden ei katsottu kuuluvan perinteisiin maaseutuelinkeinoin. Pohjoisen Suomen poro- ja kaivostalouden mainittiin tuovan lisäansiomahdollisuuksia maaseudulle. Tulotasoa maaseudulla vastaajat pitivät yleisesti melko alhaisena. Heillä oli maaseutuasujien suhteen mielikuva kovan työn tekijöistä, maalaisten ahkeruudesta ja yritteliäisyydestä sekä tapauskohtaisesti syntyneistä selviytymismalleista. Yksi haastatelluista vastaajista ajatteli maaseudun asukkaiden elävän peruspäivärahan turvin. (Horne ym. 2012, 36–37.)

Omaa maallemuuttoa rajoitti haastatteluun osallistuneiden keskuudessa mm. puolison muuttohaluttomuus, lasten koulut ja kaverisuhteet, omat harrastukset sekä palvelujen puute maaseudulla erityisesti terveys- ja opetuspalvelujen osalta. Mietityttäviä asioita olivat myös talviajan pimeys ja katuvalojen puute, oma osaamattomuus mm. rakentamisen ja kunnossapidon töissä sekä huoli siitä, säilyisikö pääoman arvo jos rakentaa maaseudulle. Maaseudun rankka työ ja huonommat työolot nähtiin hintana vapaudelle ja luonnonläheisyydelle. Maaseutuasumista pidetään elämäntapakysymyksenä. Mahdollista maalle muuttoa mietittäessä kaupunkilaisen punnittavaksi jää oma osaaminen ja työllämmän asumisen sietokyvyn punnitseminen, kun toisessa vaakakupissa ovat tila, rauha, puhtaus ja kiireettömyyden tunne. (Horne ym. 2012, 38.) Onni muuttaa maalle – hankkeen havaintojen mukaan tyypillisiä maalle muuttajia ovat mm. lapsiperheet, työuraa lopettelevat, kesäasukkaat, etätöntyöntekijät ja elämäntapaihmiset. Syyt maalle muuttoon löytyvät esimerkiksi ympäristön houkuttelevuudesta ja harrastuksista. (Heiskanen & Kahila 2006, 22.)

Houkuttelevimpina alueina koettiin kaupunkien ympäristöissä sijaitsevat maaseutumaiset kunnat. Maaseudun elinvoimaisuuden kannalta olisi merkityksellistä kehittää palvelualueiden työllistävää osuutta koko tarjonnasta. Kaupungeissa sen osuus on $\frac{3}{4}$ ja maaseudulla noin $\frac{1}{2}$ työpaikoista (Suomen maaseudun kehittämisstrategia 2007–2013, 4-5).

4.1.3 Maaseudun kehittyvä hevostalous

Hevosala on n. 20 viimeisen vuoden aikana kasvanut merkittävästi, mutta ei kuitenkaan vielä saavuttanut samoja lukemia kuin hevosen ollessa yhtenä työntekijöistä suomalaisella maaseudulla n. 1960 – luvulle saakka. Huippuaikoina vuoden 1950 kohdalla hevosmäärämme oli n. 400 000 hevosta joka on yli viisinkertainen määrä nykyiseen verrattuna. Tällä hetkellä Suomen Hippoksen mukaan meillä on maassamme n. 74 000 hevosta. Luku oli 1990 – luvun alussa noin 34 000.

Lähde: Hjöpos ry

Kuva 10. Hevosalan kehitys (Lith, P. 2006)

Hevosala työllistää nykyisin n. 15 000 henkilöä koko- tai osapäiväisesti (Suomalaisen hevosalan katsaus 2010, 4). Luvun on arvioitu nousevan edelleen jopa voimakkaasti, koska hevosten määrä suhteutettuna asukaslukuun on Suomessa edelleen vähäinen verrattuna muihin Euroopan maihin. Harrastamisessa on kaksi pääsuuntaa: ravi- ja ratsuhevoset. Ravipuoli on perinteisempi ja enemmän miesten aluetta kun taas ratsastus on pääosin naisten ja tyttöjen harrastus (93 % harrastajista). Ratsastuksen harrastajia on maassamme n. 144 000 (Suomen Ratsastajainliitto R.Y. 2011a). Määrä on kaksinkertaistunut viimeisten kahden vuosikymmenen aikana. Raviharrastus liittyy edelleen enemmän maaseutuun, mutta ratsastuskulttuuri on sijoittunut enimmäkseen kaupunkeihin tai kaupunkien läheiselle maaseudulle. Ratsastuskulttuurin nousun myötä hevonen on saanut enemmän lemmikin aseman, johon ei liitetä esim. hevosen käyttämistä lihantuotannossa. Tätä suhtautumistapaa jäsentää tunnepitoinen side hevoseen. Toisaalta hevosesta on tullut kilpaharrastuksen ja ratsastuspalvelujen tuottamisen kautta tärkeä tuotantotekijä. Keskeinen ajatus on kuitenkin se, että hevonen on siirtynyt talon työntekijän roolista tuottamaan vapaa-ajan palveluja ja elämyksiä, antamaan terapiaa ja tarjoamaan virkistystä ihmiselle. (Kupsala 2011, 20.)

Hevosen merkityksen siirtymät ovat heijastuneet myös virallisiin määritelmiin. Joissakin kohdissa esim. eläinlääkintälainsäädännössä hevonen on määriteltä tuotantoeläimeksi ja sitä koskevat tuotantoeläimiin kohdistetut lääkkeiden käytön säädökset. Eläinsuojelun ja eläinten hyvinvoinnin sääntelyn kautta hevonen on harrastuseläin eikä tuotantoeläin, ja hevonen onkin määriteltä kuuluvaksi seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinninneuvottelukunnan toimialaan. (Kupsala 2011, 20.)

Aktiivisia raviurheilun harrastajia Suomessa on n. 50 000 henkilöä. Kilpailevia hevosia on keskimäärin 9 000, harrastajavalmentajia noin 7 000 ja ammattivalmentajia n. 170. (Kupsala 2011, 21.)

Ammattimaisesti toimivia ratsastustalleja Suomessa on n. tuhat ja puolet niistä ns. ratsastuskouluyrityksiä. Hevosen omistamisesta on tullut melko yleistä. Kilpailutoiminta on kasvanut ja monipuolistunut, ja kilpailulisenssin omaavia hevosia on noin 7 000. Näiden lisäksi tuhansia hevosia kilpailee harjoitus- ja seurakisoissa. (SRL 2011a, 2011b.)

MTT:n Taloustutkimuksen mukaan 75 % hevosalan yritystoiminnasta tapahtuu varsinaisesti maatiloilla, ja 17 % maaseudulla muuten. Hevosten määrä on nousussa ja lisääntyy n. kahdella tuhannella vuosittain. Talleja meillä on noin 15 000, ja niistä ¼ on yrityksiä. SRL:n hyväksymiä ratsastuskouluja ja harrastetalleja on arvioilta 300, ja yhteensä ratsastustalleja on noin tuhat. Ratsastuskoulujen kaltaisia yrityksiä on noin 500. Hevostalous on nopeimmin kasvavia toimialoja maaseudulla. Hevostalouteen katsotaan tässä kuuluvaksi hevoskasvatus, hevosten hoitopalvelu, valmennukset, ratsastuskoulutoiminta ja hevosmatkailutoiminta. (Niemi, Ahlsted (toim.) 2012, 13.)

Hevosta käytetään maassamme yleisesti matkailupalvelujen tuottajana (esim. vaellusratsastuksissa), eläinperusteisessa terapiatyössä, kuntoutuksessa ja sosiaalipedagogisessa työssä. Saamani tiedon mukaan Lammin Sankolassa löytyy ainakin yksi henkilö, joka käyttää hevosta sosiaalisen kuntoutuksen terapiatyössä (Haverinen 2012.)

Alan kasvun myötä on herännyt keskusteluja myös harrastajien osaamisesta. Hevosmiestaidot eivät siirry enää luonnollisesti eteenpäin. Uudet hevosenomistajat saavat hevosen pidosta ja hoidosta moninaista informaatiota, jonka seasta saattaa olla vaikeaa löytää realistisia näkökantoja. Keskustelua herättää myös hevosten lisääntynyt vääränlainen ”inhimillistäminen”, jolloin sen lajityypillisiä tarpeita ja ominaisuuksia ei tunnusteta, ja tämä saattaa johtaa hevosen hyvinvoinnin kannalta ongelmiin sen käsittelyssä ja hevosen pidossa yleensä. Hevosen hankintahinta ei välttämättä ole kovin korkea, ja siksi päätös sen hankkimisesta tehdään mahdollisesti kevein perustein. Myytävänä on myös käyttöön soveltumattomia hevosia, koska esim. vanhat ravurit usein päätyvät kiertoon sen sijaan, että päätyisivät lihateollisuuden käyttöön. Teurastamot Suomessa eivät maksa hevosista hyvää hintaa lihan pienen menekin vuoksi. Toisaalta taas ulkomaista hevosenlihaa tuodaan Suomeen n. miljoona kiloa vuodessa. (Kupsala 2011, 21–22. Schuurmanin 2011 mukaan.)

Hevosten hoidon ja käsittelytapojen muutosten kautta ovat alan hyvinvointikysymyksetkin muuttuneet. Ennen mietittiin ravinnon laatua ja työhevosten kohtelua, mutta nyt puhutaan hevosen stressistä esim. kilpa- tai koulukäytössä, yksinäisten hevosten sosiaalisesta eristyksestä ja mahdollisuuksista lajityypilliseen käytökseen pienillä alueilla kaupungissa sijaitsevilla talleilla. Myös pihattokasvatus on usein keskusteluissa esillä. (Kupsala 2011, 22. Schuurmanin 2011 mukaan.)

Hevostalouden kasvaessa sen työllistävä vaikutus lisääntyy. Koska pääosa toiminnasta tapahtuu maaseudulla, kohdentuu uusien työpaikkojen syntymi-

nen myös harvaan asutulle alueelle. Lisäksi monipuolisen tutkimuksen tarve on hevosalalla korostunut alan kasvun myötä. (Saastamoinen 2010, 2-5.)

4.1.4 Hevostalouden kasvusta vetovoimatekijä maaseudulle

Kesäasukkaat ovat maaseudulle merkittävä palveluntarvitsijoiden ryhmä. Hämeenlinnan liitoskunnissakin asukasluku moninkertaistuu kesäisin. Samalla liikenne lisääntyy, ja hevosläheisen asumisalueen perustamista ajatellen sekä joukkoliikenteen että turvallisten kulkureittien merkitys korostuu entisestään. Kesäasukkaat vievät kaupunkeihin tietoa maaseutuasumisen mahdollisuuksista ja sen merkityksestä mm. ihmisen hyvinvoinnin lisäämisen kannalta. Maaseutuelinkeinot ja ammatinharjoittaminen maaseudulla ovat monipuolistuneet (Niemi & Ahlsted (toim.) 2010, 16,17). Moni kaupunkilainen haaveilee kakkosasunnosta maaseudulla, ja uskoo etätyn mahdollisuuteen sekä maaseudun yritystoiminnan monipuolistumiseen. Omaa maaseudulle muuttoa rajoittavat mielikuvat ”kovan työn” paikasta tai oma osaamattomuus asuin- ympäristön kunnossapidon töissä. (Horne ym. 2012, 38–39.)

Suurten yritysten ei kuitenkaan haluta muuttavan maaseudun nykytilaa olennaisesti. Myös suurempien talliyritysten katsottiin mahdollisesti tuovan alueellisia ongelmia. Tehdasmainen hevoskeskittymä voisi olla uhka sekä maisemallisesti, että muine haittoineen. (Horne ym. 2012, 36.)

Hevonen oli erityisesti 1900-luvulla tiloilla työntekijän roolissa. Nyt hevosen pito on osa vapaa-ajan tekemistä. Hevonen on aikojen saatossa muuttanut työn antajaksi. Sen lisäksi hevonen toimii maisemanhoitajana ja on itsessään jo arvo maisemassa. Sen laidunkäyttämistä on mukava tarkkailla ja sen ympärille liittyy monenlaista muutakin puuhaa kuin ohjastaminen tai ratsastaminen. (Schuurman 2012, 29.) Hevosella on oma roolinsa kaupunkilaisten mielikuvissa kotimaisesta maalaismaisemasta asuin- tai vapaa-ajan ympäristönä. Suomessa vapaa-ajan määrä on Tilastokeskuksen mukaan kasvanut 2000-luvulla tunnin viikossa. Nyt vapaa-aikaa on keskimäärin 47 tuntia viikossa, ja miehillä sitä on edelleen jonkin verran enemmän kuin naisilla. Naiset puolestaan ovat vähentäneet television katselua vapaa-aikanaan. (Suomen virallinen tilasto (SVT) 2009.) Erityisesti kesäisin vapaa-ajan matkat suuntautuvat maaseudulle. Maalla on hevosellakin tilaa asua. Hevonen ja maaseutu ovat muodostuneet ihmiselle hyvän olon tuojiksi ja kaiken citykiireen vastapainoksi. (Heiskanen & Kahila 2006, 20.)

4.2 Hevosen huomioiminen maankäytössä

4.2.1 Taustaa

Vuonna 2007 asetettiin työryhmä selvittämään maankäytön, talli- yms. rakenteiden rakentamisen ja ympäristön kannalta hevostalouden asioita maassamme. Siihen nimettiin edustajia Suomen kuntaliitosta, maa- ja metsätalous- (MMM) sekä ympäristöministeriöistä (YM), ympäristökeskuksesta (Pirkanmaa) ja Suomen Ratsastajainliitosta (SRL). Työryhmä oli asuntoministerin asettama. Se antoi raporttinsa kesäkuussa 2008. Työryhmän käsityksen mukaan valtakunnallista normistoa siitä, miten etäällä esim. tallin ja naapuriasutuksen tulisi olla toisistaan, ei ole mahdollista antaa. Sen sijaan päädyttiin antamaan suosituksia maankäytön suunnittelun ja rakentamisen ohjauksen sekä ympäristönsuojelun periaatteista. Rakennusjärjestyksen määräykset voisivat koskea esim. erikokoisten tallien rakennuspaikkojen minimikokoja, aitaamisia, välimatkoja tallista, lantalasta tai maneesista rakennuspaikkojen rajoille ja/tai naapurien asuinrakennuksiin. Työryhmän työ oli toimeksiannossa rajattu erityisesti pienien harrastetallien perustamisedellytysten selvitysten tekemiseen, ei isompien tallien perustamiseen liittyviin ympäristö- tai muihin maankäytön kysymyksiin. (Hevostallityöryhmän raportti 2008, 7.)

Periaatteissaan työryhmä korostaa maankäytön kysymyksissä paikallisia olosuhteita ja tarpeita, riittävää tietoutta alueen olosuhteista sekä varhaista vuorovaikutusta suunnitelmien laadinnassa mm. kunnan viranomaisten kanssa (rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, terveydensuojelu/ eläinsuojelu). Määräysten tulee työryhmän mukaan olla kohtuullisia maanomistajille. Myös hevosella liikkumisen pelisääntöjä tullaan selkiyttämään kaavoituksen avulla ja ratsastusreittejä saatettaisiin perustaa ulkoilureittitoimituksissa, tai sopimalla maanomistajien kanssa. (Hevostallityöryhmän raportti 2008, 8-9). Sankolasakin on pohdittu ulkoilureittitoimituksen mahdollisuutta Kehiksen (Keski-Hämeen liikuntayhteisö ry) ulkoilureittihankkeen harjuvaellusreittien suunnittelun yhteydessä jo vuosina 2004–2005. Osa maanomistajista suhtautui asiaan silloin myönteisesti ja toiset taas halusivat siitä enemmän tietoa ennen päätöksentekoaan virallisen yhteistyön aloittamisesta. (Kouru 2012.) Tämä reitistösuunnitelma tulisikin päivittää ja testata sen soveltuvuutta ratsastusreittien perustamisen kannalta. Reittejä on Kehiksen hankkeessa suunniteltu Sankolasta mm. Evon ja Lieson suuntiin. Tämän työn lopussa on pieni kartta (Liite 6) suunnitelluista reiteistä ja suurempi karttakopio, selvitys hankkeesta sekä luetelo maanomistajista löytyvät Linnaseutu ry:n toimistolta Hämeenlinnan Tuuloksen keskustasta. Vahvennetut viivat kartalla kuvaavat harjureittiä Liesoon ja patikkareittiä Evon metsäoppilaitokselle. Katkoviivalla merkitty reitti on jatkoysteys Evon Niemisjärvelle, ja edestakaisella aaltomaisella viivalla kuvattu reitti toimii pyöräreittinä Evon Niemisjärvelle ja (Metsienmäeltä) takaisin Lammille. (Kehis – hankeraportti 2005. Linnaseutu ry.)

Hämeenlinnan seudullinen Ympäristötoimi on laatinut tarkahkon ohjeen asi-
oista, miten edetään, kun suunnitellaan uutta tallia Hämeenlinnan alueella.
Opas kehottaa tallihanketta suunnittelevia olemaan yhteydessä rakennusval-
vonta- ja ympäristöviranomaisiin jo hankkeen suunnittelun alkuvaiheessa.
Talli ja siihen liittyvät rakennelmat tarvitsevat rakennusluvan. Lupa pitää ha-
kea myös, jos rakennukseen tehdään olennaisia muutoksia tai sen alkuperäi-
nen käyttötarkoitus muuttuu. Jos muutokset ovat pieniä, riittää toimenpidelu-
van hakeminen. (Hevostalliohje 2008.) Tuotantoeläinten pito yleensä yleis-
kaava-alueella on sen kaltaista toimintaa, jota ei katsota kaavanvastaiseksi.
Kaavassa osoitettu käyttötarkoitus ja kaavamääräykset pitää ohjeistuksen mu-
kaan kuitenkin aina ottaa huomioon. (Kotieläintalouden ympäristönsuojeluoh-
je 2010, 42.)

Ympäristölupa tarvitaan, jos talli on tarkoitettu vähintään 60 hevosen tai pon-
nin pitoon. Vaikka eläinmäärä olisi pienempi, mutta talli sijaitsee pohjavesi-
alueella tai toiminta voi olla uhkana pohjaveden pilaantumiselle, tulee ympä-
ristölupa hakea. Samoin silloin, jos toiminnasta aiheutuu naapureille kohtuu-
tonta haittaa. Ympäristölupa haetaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta.
(Hevostalliohje 2008.)

Seuraavien otsikoiden alle on koottu tietoa siitä, mitä hevosen pidossa raken-
tamisen ja ulkoalueiden osalta tulee ottaa huomioon.

4.2.2 Lantalan rakenne ja lantahuolto talleilla

Tallirakentamisen ohjeistusten mukainen lantala tulee rakentaa silloin, jos
lantaa kertyy vuodessa 20 m^3 tai enemmän. Täysikasvuisen hevosen lasken-
nallinen lantamäärä vuodessa on 12 m^3 ja ponin 8 m^3 . Laiduntamisesta voi
vähentää neljän kuukauden aikaiset lantamäärät, jos hevonen on laitumella
koko kesäkauden. Jos lanta myydään suoraan tallilta pakattuna, luovutetaan
tiivispohjaiseen lantavarastoon tai hyödyntäjälle, jolla on ympäristölupa toi-
minnalleen, ei lantala myöskään tarvitse rakentaa tallin yhteyteen tai sen ko-
ko voi olla säädettyä pienempi. Näissä tapauksissa tallinpitäjän pitää tehdä
nitraattiasetuksen mukainen valvontailmoitus kuntaan ympäristönsuojeluvir-
anomaiselle. Siihen on liitettävä mielellään toistaiseksi voimassa oleva lan-
nanluovutussopimus, jossa on vähintään kuuden kuukauden irtisanomisaika ja
selvitetty lannan vastaanottajan varastotilojen riittävyys. (Hevostalliohje
2008.)

Talleilla lanta on varastoitava tiivispohjaiseen (esim. betoni, asfalttibetoni, va-
luasfaltti) rakennelmaan, jonka avulla estetään valumavesien ja lannan pääsy
pinta- ja pohjavesiin. Sen edessä tulee olla kuormaustila (laatta) ja ajoluiska,
jotka estävät lannan leviämisen ympäristöön. Seinämäkorkeuden tulee olla
vähintään 0,5 m. Avolantala on sijoitettava kattojen valumavesien ulottumat-
tomiin, joka tarkoittaa vähintään 1,2 m päähän seinästä. On suositeltavaa kui-
tenkin kattaa lantala, koska se saattaa myöhempien EU – määräysten mukaan

tulla pakolliseksi. (Hevostalliohje 2008) Lantalan rakentamiseen löytyy tarkka ohjeistus maa- ja metsätalousministeriön rakentamismääräyksistä ja – ohjeista (MMM RMO-C4 100/01).

Lannan patterointi varastointimuotona ei ole suositeltava. Jos lanta patteroidaan, tulee siitä tehdä ilmoitus myös kunnan ympäristöviranomaiselle. Lantapatteria ei saa sijoittaa lähelle vesistöjä, talouskaivoa tai valtaojia. Etäisyys näihin em. vesialueisiin pitää olla vähintään 100 m. Patterin etäisyyden ojista tulee olla vähintään 5 m verran. Lantapatteria ei myöskään saa sijoittaa tulvanalaiselle tai pohjavesien kannalta tärkeälle alueelle. Sen peittäminen peitteellä on pakollista, tai peitto voi olla vähintään 10 cm kerros turvetta tai vastaavaa suojakerrosta. (Nitraattiasetus 931/2000.)

Perustettavan patterin pohjalle levitetään mutaa tai turvetta vähintään 15 cm:n kerros ravinnevalumiin talteenottamiseksi. Talvella patterintekopaikalta poistetaan lumi. Lanta patteroidaan yhdessä tai muutamassa suuremmassa aumassa. Varastoiminen erillisissä kasoissa pitkin peltoa on lannan levitystä. Yhteen patteriin sijoitetaan vähintään yhden peltohehtaarin tarvitsema lantamäärä. Lantapatterin tekoa vuosittain samaan paikkaan vältetään. Nitraattiasetus, 931/2000, Liite 1 (Nitraattiasetus 931/2000).

Nitraattiasetuksen mukaan typpilannoitteita ei saa levittää lumipeitteeseen, routaantuneeseen tai veden kyllästämään maahan. Lannan levitys on kielletty 15.10.–15.4. välisenä aikana. Jos maa on sula ja riittävän kuiva, voi lantaa levittää syksyllä enintään 15. marraskuuta asti. Keväällä levityksen voi aloittaa aikaisintaan 1.4., jos valumia vesistöön ei tapahdu eikä ole vaaraa pohjamaan tiivistymisestä. Karjanlannan pintalevitys on kielletty kokonaan sellaisella pellolla, jonka kaltevuus keskimäärin ylittää 10 %. (Nitraattiasetus 931/2000.)

4.2.3 Ulkotarhaa ja laitumia koskevat säädökset ja suositukset

Tarhojen ja laitumien tulee olla turvallisia ja turvallisen kulkureitin päässä pitopaikasta käsin. Myös aitojen tulee olla hevoselle turvallisia ja niissä ei saa olla liian teräviä kulmia tai ahtaita paikkoja. Hevosen pitää voida havainnoida helposti se, missä aita kulkee. Samoin alempiarvoisen hevosen pitää päästä väistämään ylempiarvoista tarpeen tullen turvallisesti. Piikkilanka on nykyisin kokonaan kielletty aitamateriaalina. (Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 588/2010.) Tarha on tarkoitettu hevosen jaloitteluun ja sen tulisi olla suunniteltu niin, että hevonen kykenee siinä turvallisesti myös juoksemaan ja laukkaamaan. Tarhan minimikooksi suositellaan n. 500 m² ja jos hevosia pidetään ryhmässä, sopiva koko on 200–250 m² hevosta kohden. (Airaksinen & Heiskanen 2008, 11.)

Laiduntarha puolestaan on laitumen ja tarhan välimuoto, jonka suosituskooksi on arvioitu vähintään 0,1 ha/hevonen (Airaksinen & Heiskanen 2008, 12).

Laidun on alue jolla on riittävä ruuhontuotto hevosen laidunajan ravintoa ajatellen. Laidunalaksi voi laskea hevosta kohden n. 0,25–0,5 ha (Suomen Hippos 2012). Sopiva koko riippuu laitumen tuotosta. Jos tuotto laitumella on heikkoa, pinta-alan tarve hevosta kohden kasvaa jopa kaksinkertaiseksi. (Airaaksinen & Heiskanen 2008, 12.)

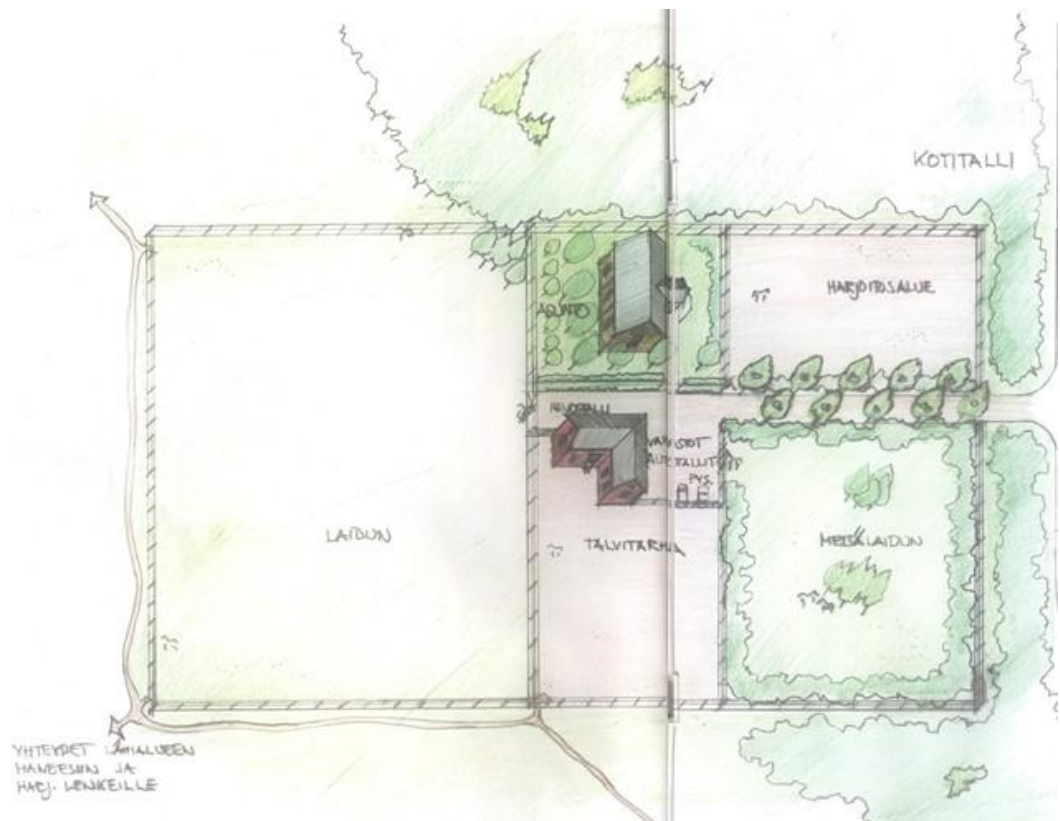
Ulkotarhoissa ja laitumilla pitää hevoselle tarvittaessa olla suojaa huonojen sääolojen varalta (Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 588/2010).

4.2.4 Mitä tilantarve tarkoittaa käytännössä rakentamisen suunnittelussa

Hevosläheiselle asumisalueelle voisi suunnitella perustettavaksi joko suurempaa yhteistallia (20–30 hevosta) tai pieniä 2(-4) hevosen kotitalleja, jotka sijoittuvat rakennuspaikoille niin, että esim. muutama perhe voisi tarvittaessa käyttää vaikkapa samaa tallia. Mahdollisella uudella hevoskylällä voisi olla käyttöä molemmille rakentamisen tavoille.

Omaan pihaan sijoitettavan tallin tilantarve 4 hevoselle, jotka tarhataan kaikki erikseen, on karkeasti laskien 2 000 m² tarhoja ja n. 120 m² tallitilaa, heinävarastoa, kuivikkeita sekä lantaa varten. Suunnitelmassa tulee huomioida rakennusten etäisyydet rajoista ja vesistöistä sekä hevosen laidunnus (n. 0,3–0,5 ha/hevonen) kesäaikana ja turvallisuus ulkoilualueille siirryttäessä. Pieniä lantamääriä varten on markkinoilla mm. lantäsäkki – tyyppisiä ratkaisuja, esim. Talli-Jussi 180, jonka vetoisuus on 3,6 m³ (Termosuoja 2012). Yhteistyökumppani, joka voisi ottaa lannan vastaan pitopaikan omasta pienestä välivarastosta tietyin väliajoin, on ydinmaaseudulla yleensä melko helppo löytää.

Hevostietokeskuksen julkaisussa 9, jossa käsitellään mm. tallien tilatarvevaatimuksia, on havainnollistettu kuvan avulla (s. 22–23) pientä kotitallia, joka on sijoitettu hieman yli 1 hehtaarin kokoiselle tontille. Mittakaava kuvassa on 1:6.

Kuva 11. Havainnekuva 1-2 hevosen kotitallista omalla tontilla (Airaksinen & Heiskanen 2008, 22–23)

Kuvasta karkeasti mitattaessa laidun on kooltaan noin 0,5 ha. Asuntoa varten varattu tontin osa on piirretty noin 750 m² suuruiseksi. Tallin rakennuspaikka on kuvattu 560 m², talvitarha n. 1000 m², metsälaidun noin 0,2 ha ja harjoitusalue 30*40 metrin kokoisiksi. Erikseen on myös mainittu yhteydet lähialueen maneesiin ja harjoituslenkeille. (Airaksinen & Heiskanen 2008, 22–23.)

Suuremman yhteistallin sopiva koko maksimissaan on 30 hevospaikkaa, jolloin hevosten ulkotarhat voidaan vielä sijoittaa tallin läheisyyteen. Hevostietokeskuksen ohjeistus tallirakentamisen keskimääräisestä tilantarpeesta hevosta kohden on arvioitu olevan 30 m². Luvussa on huomioitu karsinat, käytävät, valjashuone, pesutila, rehu- ja kuiviketilat sekä lantala. (Airaksinen & Heiskanen 2008, 9). 30 hevosen tallissa tämä tarkoittaa 900 m² tilantarvetta.

Tilantarve karsinoiden ja käytävien osalta on n. 13 m² hevosta kohden, joka 30 hevosen tallissa tekee yhteensä n. 400 m². Tallissa tulee lisäksi olla sairaskarsina, pesupaikka (yht. n. 25 m²), satulahuone (30 m²), kuivikevarasto, erikoisrehu- ja lääkevarasto (n. 10 m²) sekä tarvittavat sosiaalitilat tallia käyttäville ihmisille. Jos käyttäjiä olisi arviolta 25 henkilöä, tulisi sosiaalitilan koko olla n. 40–50 m², mukaan lukien harrastajan tarvitsema kaappitila omille varusteille. Satulat ja suitset sekä loimet vaativat oman kuivatuspaikkansa ja säilytystilansa. Valjas/ satulahuoneen tilantarve on arviolta minimissään 1 m² yhden hevosen tarvikkeita kohden eli yhteensä 30 hevosen tallilla 30 m². Hei-

nän varastointiin tarvittavan tilan voi laskea karkeasti pyöröpaalien lukumäärän mukaan, joka on noin 10 suurpaalia/ hevonen/ vuosi. Hevosmäärän perusteella tallilla tarvitaan tilaa n. 300 suurpaalille, joita voidaan asettaa esim. 3 paalia päällekkäin ja tilantarve olisi silloin n. 260 m² joka kannattaa pyöristää käytännössä vähintään 300 m²:n heinävarastotilaksi. Yhteenlaskettu tilantarve on edellä kuvattua talliyksikköä varten n. 850 m². Tähän lukuun lisätään vielä tarhojen vaatima tilantarve (n. 10 000-15 000 m²), tallipihan kulkuväylät, lantala (12 m³/ hevonen), parkkialue ja tarvittavat harjoitusalueet (maneesi n. 1 350 m² ja ulkoratsastuskenttä n. 2 800 m²). Lisäksi tarvitaan hevoslaitumet kesäajan laiduntamista varten. Arvioni tilan käytöstä tässä kuvauksessa perustuu lakien ja säädösten lisäksi oman tallin ja talliympäristön tilankäyttöön sekä riittävään huonekorkeuteen sisätiloissa. Lisäksi tietoa ovat antaneet vierailut muilla kotitalleilla ja erilaisissa talliyrityksissä.

Hevostietokeskuksen julkaisussa on kuvattu myös ravitallin, ratsutallin, ratsastuskoulun ja kasvatustallin toimintaympäristöjä, jotka esitellään n. 6 hehtaarin kokoisella alueella (Airaksinen & Heiskanen 2008, 14–21). Lähteen mukaan ratsastustallin paras sijainti on maaseudulla taajamien läheisyydessä, hyvien liikenneyhteyksien päässä alueella jossa on turvallisia ja hyväpohjaisia maastoreittejä runsaasti, eli 10–15 km verran (mts. 17). Siltasen mukaan 20–40 hevoselle tarkoitettun ratsastuskoulun kokonaisalaksi on arvioitu riittävän n. 5-10 ha ja 5-20 hevosen 3,5 ha (Siltanen 2007, 14).

4.2.5 Maastossa ja teillä liikkuminen ratsain ja valjakolla

Hevonen on painava eläin, jonka kanssa liikkuminen ulkoilualueilla ei ole ongelmatonta. Asfaltoitu tie ei ole hevoselle paras kulkualusta. Sitä ei myöskään ole liukas kallio tai teräväreunainen kivi tien pinnassa. Valjakko on ajoneuvo ja sen liikkuminen maastossa ei ole jokamiesoikeus. Ratsukot saavat liikkua metsissä jokamiesoikeuden turvin, jos kulkeminen ei ole säännöllistä eikä aiheuta haittaa. Jos reitti on vakituisesti ratsukkojen käytössä, tulee siellä liikkumiseen kysyä lupa maanomistajalta. Ratsukot voivat liikkua myös kevyen liikenteen väylillä, jos se on osoitettu tieliikenneasetuksen (182/1982) mukaisella liikennemerkillä 427 ”Ratsastustie”. Mikään hevosella liikkuminen ei ole sallittu kuntopoluilla tai siihen verrattavissa olevilla juoksuradoilla, yleiseen käyttöön tarkoitetuilla laduilla tai urheilualueilla (Järjestyslaki 15§).

Ruotsinkielisen maataloustuottajain keskusliiton lakimies Helena Ålgarsin mukaan ratsastus on ns. harmaata aluetta ja jos sillä on kaupallinen merkitys, niin se ei heidän liittonsa näkemyksen mukaisesti enää kuulu jokamiesoikeuden piiriin (STT 2012a, 8). Myös Maa- ja metsätaloustuottajain liitto rajoittaisi lailla selkeästi jokamiesoikeuksien ulkopuolelle toisen omaisuuden käyttämistä omaan liiketoimintaan. Liiton mukaan esim. ratsastus- ja koiravaljakkosafarit yritystoimintana ovat tällä hetkellä jokamiehenoikeuksia hyväksi käyttävää liiketoimintaa (STT 2012b, 3). Ympäristöministeriön ylitarkastaja Pekka Tuunasen kommentin mukaan sillä, että toiminta on kaupallista, ei ole

varsinaisesti merkitystä. Yksityisteiden käyttöön tulee kuitenkin saada lupa, jos ratsastus selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. (Tuunanen, P 2005.) Hyvä käytäntö on joka tapauksessa sopia ja tiedottaa liikkumisesta maanomistajille (Hevostallityöryhmän raportti 2008, 33).

Parasta kaikkien kannalta olisi varsinaisten hevosreittien perustaminen toimintaan sopiville alueille, jolloin myös ratsukoista ja valjakoista on vähiten vaaraa muille liikkujille. Hevosen pakoreaktio sen pelästyessä saattaa aiheuttaa välittömän vaaran myös ulkopuolisille, ratsastajan tai ohjastajan lisäksi. Parhaiten reitit sopivat rauhallisille haja-asutusalueille, joita ei ympäröi myöskään esim. moottoriurheilun harrastajat tai ampumaradat/ metsästysaikainen ampuminen. Ratsukoiden tilantarve on noin metrin levyinen polku – tyyppinen väylä, valjakot sen sijaan tarvitsevat enemmän tilaa ja tasaisemman pinnan liikkumiseensa (Siltanen 2007, 16). Maaston tulisi sopia hevoselle eli pehmeät/ märät maapohjat eivät ole parhaita mahdollisia alustoja ja talvisin liikkuminen suurilla aukeilla tuottaa hankaluuksia, jos polku häviää lumeen (Hevoskehämateriaali 2004).

SRL on ”Hevoskehä” – hankkeellaan mm. pyrkinyt luomaan yhtenäisiä reittejä eri kuntien välille Uudellamaalla turvallisen harrastamisen lisäämiseksi (Hevoskehämateriaali 2004, 34). Tulokset tukevat sitä, että kuntien tulisi lähteä tämän tyyppiseen harrastamismahdollisuuden lisäämiseen, koska on olemassa tutkittua tietoa (Kupsala 2011, 22) siitä, että harrastajien määrä nousee edelleen mutta taitotaso ei välttämättä vastaa aiempaa hevososaamista maassamme.

4.3 Muut hevosen pitoa koskevat säädökset

4.3.1 Yleistä

Seuraavissa kappaleissa esitellään sitä, mitä hevosen ja muiden yleisten kotieläinten pidosta on määritelty eri laeissa, asetuksissa ja paikallisesti eri kunnissa annetuissa ohjeistuksissa. Tässä työssä mm. pitopaikkavaatimukset on otettu tarkasti esille sen vuoksi, että se saattaa olla avuksi mahdollisesta hevoskylähankkeesta päätettäessä ja mietittäessä hevosten pitoa kohdealueella yleensä kotieläimenä sekä muuta eläimiin liittyvää yritystoimintaa, mikä tutkimussuunnitelman alkuvaiheessa oli ajatuksena mukana (mm. Green Care). Osa nykyisistä Sankolan asukkaista on myös harkinnut hevosen pitoa kotitalissa ja sen vuoksi seuraavissa kappaleissa on tietoa alustavaa suunnittelutyötä ajatellen siitä, miten mahdollisesti jo olemassa olevia tiloja tulisi muuntaa hevosen pitoa varten nykyvaatimuksia vastaaviksi, ja mitä muuta hevosen tai muiden seura- ja harrastuseläinten ammattimaisesta pidosta on eri laeissa säädetty.

Hämeenlinnassa kunnan terveydensuojeluviranomaisille on heti aluksi tehtävä kirjallinen ilmoitus hyvissä ajoin ennen toiminnan alkamista eläinten pitoon tarkoitetun rakennuksen tai aitauksen rakentamisesta tai käyttöönnotosta *asemakaava-alueella* tai alueella, jossa se olemassa olevan asutuksen vuoksi on tarpeellista. Terveystarkastaja antaa aiheesta lisätietoa sitä tarvittaessa. Jos toiminta (hevosten kasvattaminen, vuokraaminen, opetustoiminta hevosten käytössä ja käsittelyssä, muu hevosen pito) on ammattimaista, tulee lisäksi tehdä ilmoitus kirjallisesti aluehallintovirastolle, mikäli täysikasvuisia hevosia on minimissään kuusi (Evira 2010.)

Hämeenlinnan seudullisen Ympäristötoimen laatimassa Hevostalliohjeessa (2008) ohjeistetaan pitopaikkavaatimusten lisäksi ympäristönsuojelun näkökulmasta mm. tallin sijoittumisesta suhteessa naapureihin, tallien lantahuollosta, nitraattiasetuksen mukaisesta lannan levittämisestä, jätevesistä ja kuolleiden hevosen hävittämisestä (Hevostalliohje 2008).

Talliohjeen (2008) mukaan vanhan tallin laajentamista tai uuden perustamista sekä tarhojen sijoittamista tulee erityisesti välttää tärkeillä tai muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla, ja erityisesti ns. pohjaveden muodostumisalueilla. Näillä sisimmillä pohjaveden muodostumisen alueilla ei ole yläpuolisia sitä suojaavia tiiviitä maakerroksia. Vedenottamoiden (esim. kaivojen) läheisyydessä taas on vaara terveyshaitasta, jos pohjavesi pilaantuu. (Hevostalliohje 2008.)

4.3.2 Säädöksiä ja lakeja

Eläinsuojelulaki (247/1996) on tällä hetkellä uudistumassa kokonaan. Sen tavoitteena on parantaa eläinten hyvinvointia ja selkeyttää eläinsuojelun lainsäädäntöä maassamme. Eläinsuojelulaissa säädetään laajasti kaikista eläimistä. Valtioneuvoston asetuksessa (588/2010) säädetään hevosten suojelusta eläinsuojelulain (247/1996) 4§:n 2 momentin, 5§:n 2 momentin ja 6§:n 2 momentin nojalla hevosen, ponien ja aasien suojelusta. Eläinsuojeluasetuksessa (7.6.1996/396) annettiin eläinsuojelulain nojalla ohjeet mm. eläinten pitopaikoista, hoidosta, käsittelystä ja kohtelusta, kytkemisestä, toimenpiteiden suorittamisesta ja laajamittaisesta seura- ja harraste-eläinten pidosta.

MMM:n päätöksellä 14/EEO/1998 joka annettiin 11.12.1998, (Dnro1394/00-97) tullen voimaan 1.1.1999 (voimassa toistaiseksi), kumottiin valtuutussäännökset Eläinsuojeluasetuksen (396/1996) 49 § osalta. Tässäkin päätöksessä ja sen liitteissä on säännökset eläinsuojeluvaatimuksista, joita tulee noudattaa hevosten pidossa, paitsi sirkuksissa ja eläintarhoissa. Sen tarkoituksena on suojella hevosia kärsimykseltä ja kivulta. Eläinten pitoa säätelevät lisäksi laki (1429/2006) ja asetus (28.6.1996/491) eläinten kuljettamisesta.

Eläinsuojat, jotka on käyttöön otettu 1.1.2001 jälkeen ja muiden jo ennen sitä käyttöön otettujen eläinsuojien pitää täyttää em. MMM:n päätöksen asettamat vaatimukset vuoden 2014 tammikuun alusta alkaen.

4.3.3 Pitopaikka

Hevosen eläinsuojan (ml. pilttuu tai karsina) tulee olla helposti puhdistettavissa ja tarvittaessa desinfioitavissa, samoin kuin muiden varusteiden ja laitteiden. Rakenteiden pintakäsittelyaineena ei kuitenkaan saa käyttää puunsuoja-aineita tai maaleja niin, että niistä on vaaraa hevosen terveydelle. Tallikäytävä ei saa olla liukas. Sähkölaitteet ja – johdot on oltava hevosen ulottumattomissa. Ruokinta-astiat ja juottolaitteet pitää sijoittaa hevoselle luonnollisella tavalla. Jyrsijöiden yms. torjunnasta on huolehdittava, ja hevosella tulee olla näköyhteys pitopaikassaan tapahtuvaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Hevonen tulee olla poistettavissa nopeasti eläinsuojastaan mahdollisen hätätilanteen tullessa. (Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 588/ 2010) Säästösten mukaan eläinsuojan oviaukon leveys on oltava vähintään 1,5 m ja korkeus 2,2 m. Karsinan oviaukoksi on riittävä vähintään 1,2 m tila ja korkeudeksi sama kuin eläinsuojan oviaukon korkeus on. Jos hevosia pidetään kahdessa rivissä, tulee niiden välisen käytävän olla vähintään 2,5 m leveä. Jos taas pitopaikassa on pilttuut ja karsinat, pitää etäisyyden niiden rivien kesken olla vähintään 3 m. (MMM PÄÄTÖS nro 14/EEO 1998).

4.3.4 Tallitilavaatimukset

Sisäkorkeuden tulee minimissään olla 2,2 m tai hevosen säkäkorkeus joka kerrotaan luvulla 1,5 (Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 588/ 2010). Suositus korkeudesta on 3 m (Hevostalliohje 2008). Lattialle tulevien neste-
mäisten eritteiden pitää poistua tai imeytyä kuivikkeisiin ja se ei saa olla liukas tai muutenkaan vaarallinen esim. hevosen kavioille. Hevosen makuupaikka pitää kuivittaa. Ilmanvaihdon tulee toimia niin, että ilman kosteus, pölypitoisuus tai haitallisten kaasujen määrä ei nouse liian korkeaksi. Suositus suhteellisesta kosteudesta on 60–70 % (Hevostalliohje 2008). Lämpötilan ja valaistuksen tulee olla hevoselle sopiva ja jatkuvan melun tason alle 65 desibeliä. (Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 588/ 2010.)

Karsinoista on säädetty vähimmäistilavaatimukset hevosen säkäkorkeuden mukaan. Tilapäisissä tai lyhytaikaisissa pitopaikoissa esim. kilpailujen tai näyttelyjen aikana ei säädöksiä tarvitse soveltaa. Hevosen säkäkorkeuden ollessa enintään 1,08 m tulee karsinan pinta-alan olla 4 m². Lukeman ylityttyä enintään 1,30 m saakka on vaatimus tilasta 5 m². Siitä 1,40 m säkään asti pitää karsinan olla 6 m² ja 1,48 m säkään 7 m². Jos hevonen on yli 1,48 m mutta enintään 1,6 m säkäkorkeudeltaan, on pinta-alan oltava 8 m² ja sen ollessa yli 1,60 m puolestaan 9 m². Jos hevosia pidetään ryhmässä, on alle 12 kk ikäisen

varsan tilantarve 50 % sille sopivan yksittäiskarsinan pinta-alasta, ja nuorilla 12–24 kk ikäisillä hevosilla puolestaan 75 % säädetystä alasta. Hevospihatossa, jossa hevosia ei ruokita, on täysikasvuisella hevosella oltava tilaa 80 % yksittäiskarsinan pinta-alasta, 1-2 vuotiailla nuorilla 60 %, ja alle 12 kk varsoilla 40 % säädetystä tilasta. Jokaista 10 hevosen ryhmää kohden tulee olla yksi sairaskarsina tai muu vastaava ja tarvittaessa lämmitettävä tila hevosen hoitoa varten. Hevosta voidaan pitää myös pilttuussa. Silloin sen leveyden on oltava hevosen sään mitta + 10 cm ja pituuden vähintään 25 cm enemmän kuin hevosen oma pituus. Jos pilttuut sijaitsevat vierekkäin, tulee väliseinän olla vähintään hevosen säkäkorkeus * 0,9. (Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 588/ 2010.)

4.3.5 Hoito ja ruokinta

Hevosesta on huolehdittava päivittäin ilman äkillisesti tehtyjä muutoksia. Liikunta, ulkoilu ja sosiaalinen kanssakäyminen ovat sille tärkeitä. Jos hevonen tuodaan uuteen pitopaikkaan tai uusia hevosia tulee laumaan, on tarkkailua tehostettava erityisesti käyttäytymisongelmien suhteen. Toisilleen vihamieliset hevoset tulee pitää erillään. Samoin terveyden ja hyvinvoinnin tarkkailun on oltava erityisesti huomioituna tamman tiineyden loppupuolella ja varsomisen aikana. Hevosen hyvinvoinnista huolehtimiseen kuuluu myös kavioiden hoito ja tarpeen mukainen kengitys. Liukkaalla kelillä hevosen pitää saada ns. hokkikengät tai muu varustus liukkauden estämiseksi. (MMM PÄÄTÖS nro 14/EEO 1998.)

Hevosen ruokinnassa tulee kiinnittää huomioita rehun ravitsemuuteen ja täydentää sitä tarvittaessa kivennäisillä. Hevosta ei saa pitää kytkettynä ulkotarhassa tai laitumella kuin valvottuna, ja lyhyen aikaa. Jos hevonen on muuten kytkettynä, on riimun oltava sellainen että hevonen ei pääse vahingoittumaan ja sen on voitava syödä ja mennä makuulle sille luonnollisella tavalla kiinni olemisesta huolimatta. (Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 588/ 2010.)

4.3.6 Seura- ja harraste-eläimet

Eläinsuojelulaissa ja – asetuksessa määritellään ammattimaiseksi tai muutoin laajamittaiseksi seura- ja harrastuseläinten pidoksi koirien, kissojen tai muiden seuraeläinten säännöllinen kaupanpitäminen tai välittäminen, koirien ja kissojen hoitoon, säilytykseen tai koulutukseen ottaminen jos yli viiden kuukauden ikäisiä eläimiä on vähintään kuusi samanaikaisesti ja säännöllisesti, tai jos koirien/ kissojen omistajalla/ haltijalla on kasvatettavanaan vähintään kuusi siitosnarttua, jotka ovat penikoineet ainakin yhden kerran. Ammattimaisesta eläintenpidosta tehdään ilmoitus aluehallintovirastolle. Siitä tulee ilmetä toiminnanharjoittajan nimi, mahdollinen toiminimi, osoite ja kotipaikka sekä sii-

hen liitetään mahdollisen yhtiön, osuuskunnan tai muun yhteisön/ säätiön säännöt ja rekisteriote. Ilmoituksella annetaan selvitys eläinten hoidosta vastaavan henkilön koulutuksesta, toiminnasta yleensä ja toiminta-ajasta. Lisäksi ilmoitetaan eläinlajit ja – määrät, hoitojärjestelyt, toimintatilat sekä mahdolliset laitteet. Ilmoitus tehdään vähintään kuukautta ennen uuden toiminnan aloittamista. Muista muutoksista ilmoitetaan viimeistään kaksi viikkoa ennen muutoksen toteuttamista. (Eläinsuojeluasetus 1996/396 8 luku 26§.) Aluehallintoviraston pitää ilmoittaa kunnaneläinlääkärille Eläinsuojelulaisissa (21, 23 ja 24§) tarkoitetusta toiminnasta.

Valtioneuvoston asetuksessa koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta (674/2010) asetetaan ohjeet mm. eläinten suojelusta ja annetaan yksityiskohtaisia pitopaikkojen kokoa, eläinten hoitoa, kohtelua sekä käsittelyä koskevia vaatimuksia. Asetuksen Liitteessä 3 selvitetään koirien ja muiden pieneläinten pitoon tarkoitettujen tarhojen ja häkkien koot suhteessa eläimen kokoon ja niiden lukumäärään. Yleisesti ottaen seura- ja harraste-eläintenkin pitopaikkojen vaatimukset noudattelevat samoja linjoja kuin hevosten pidon yleiset vaatimukset. Niiden pitää olla turvallisia, helposti puhtaana pidettäviä ja lajinmukaista sekä sosiaalista käyttäytymistä tukevia tiloja, joiden ilman laatu on riittävän hyvä, ja valon määrä sopiva. Eläimillä tulee olla tarvittaessa säänsuoja, mahdollisuus mennä makuulle ja sairaalla eläimellä on oltava paikka, jossa toipuminen voi tapahtua rauhassa. (Valtioneuvoston asetus 674/2010.)

Ulkona saa kasvattaa ympärivuotisesti vain sellaisia tuotantoeläimiä, jotka soveltuvat ulkokasvatukseen (Eläinsuojeluasetus 2 luku 5 §.) Tuotantoeläimellä tarkoitetaan elintarvikkeiden, villan, nahan, höyhenten tai turkisten tuotantoa varten pidettäviä eläimiä, tai sellaisia eläimiä joita pidetään tai kasvatetaan muuhun maataloustuotantoon. Ulkotarhoista on säädetty, että niiden on oltava eläimelle turvallisia ja maapohjaltaan sopivia. Aitaurakenteiden ja – materiaalien pitää olla tarhattavalle eläinlajille sopivat, ja ulkotarhas- sa tulee olla riittävä säänsuoja epäsuotuisten säiden varalta. Säänsuojassa tulee olla makuupaikat kaikille eläimille, ja sairaalle eläimelle on oltava hoitoa varten asianmukaiset tilat. (Eläinsuojeluasetus 2 luku § 5-7.)

Eläimiä tulee hoitaa, ruokkia ja kohdella lajinmukaisesti, rauhallisesti ja asianmukaisesti sekä tarpeettomalta kivulta ja tuskalta suojellen. Niiden hyvinvointia pitää seurata ja mahdollisen sairauden aikana on viipymättä annettava asianmukaista hoitoa. (Eläinsuojeluasetus 4 luku § 12–14.)

Eläimen saa lopettaa vain sellainen henkilö joka sen osaa tehdä. Lopetus pitää tapahtua ilman tarpeetonta kärsimystä tai muiden eläinten häiritsemistä. Koira, kissa tai vastaava pieni harrastuseläin voidaan lopettaa ainoastaan ampu- malla aivoihin tai käyttämällä kaasua, joka aiheuttaa tajunnan menetyksen ja kuoleman. Alle kolmen päivän ikäinen pentu tai poikanen saadaan lopettaa lyömällä eläintä voimakkaasti ja tehokkaasti päähän niin, että se välittömästi menettää henkensä. Vakavasti sairas tai vahingoittunut hevonen, nauta tai vastaava muu suurehko eläin puolestaan saadaan kuljettaa muualle lopetetta-

vaksi vain eläinlääkärin suostumuksella. (Eläinsuojeluasetus 10 luku § 30–35.)

4.3.7 Eläinsuojelulain uudistus

Tällä hetkellä voimassa oleva eläinsuojelulaki on annettu Helsingissä 4. päivänä huhtikuuta vuonna 1996. Lakia ollaan nyt uudistamassa, ja hallituksen esitys uudeksi eläinsuojelulaiksi annettaneen eduskunnalle vuonna 2015. Eläinten aseman muuntumisesta Suomessa on tehty yhteiskuntatieteellinen selvitys lain kokonaisuudistusta ajatellen (Kupsala 2011). Se on annettu maa- ja metsätalousministeriölle vuoden 2011 loppupuolella. Tarkastelukohteena olivat nykyisen eläinsuojelulain mukaiset eläinten käyttötavat. Niitä ovat seura-, harrastus- ja tuotantoeläinten pito, eläintarhat ja eläinnäyttelyt. Selvitystyön tarkastelu alkaa vuodelta 1990 ja ulottuu vuoteen 2030. Ajanjakso on valittu nykyisen lain valmistelun alkamisvuodesta uuden tulevan eläinsuojelulain arvioituun viimeiseen voimassaolovuoteen saakka. (Kupsala 2011, 5.)

Selvityksessä tarkastellaan eläinten pidon ja hoidon muutoksia, kansalaisten eläinsuojeluasenteiden muuttumista sekä kulutuskäyttäytymistä, valtion harjoittamaa eläinsuojelupolitiikkaa sekä kaupan ja teollisuuden alan eläinten hyvinvoinnin säätelyä. Selvitystyötä varten haastateltiin edustajia mm. Suomen Hippos ry:stä ja Suomen Kennelliitto ry:stä. Näissä haastatteluissa aiheena olivat eläinten hyvinvoinnin kentän keskeiset muutokset 1990 – luvulta alkaen tähän päivään saakka, sekä ennakoiti eläinten aseman muuntumisesta tulevaisuudessa. Lemmikkialan keskeisten eläinsuojelukysymysten löytämiseksi haastateltiin myös Eläinsuojeluliitto Animalian eläinsuojeluasiantuntijaa. (Kupsala 2011, 5-6.)

4.4 Hevosläheisen asumisen hankkeita ja selvityksiä

Hevosläheisen asumisen malleja on mm. Ruotsissa, jossa hevosia on huomattavasti runsaammin kuin meillä ja hevoskylät (esim. Julmyra, Vansta, Ulvs-Väsby, Stavik, Trönninge, Katthagen) ovat saaneet siellä vankkaa jalansijaa yhtenä asumismuotona. Tässä tutkimustyössä pyrittiin löytämään hevoskylä- tai vastaavanlaisia asumisen hankkeita toteuttaneiden kuntien asiantuntijoita tai tuotettua kirjallista materiaalia, ja sitä kautta saamaan käytännön tietoa erilaisista mahdollisuuksista ja edellytyksistä, joita teema-asuttamisen toteutus maaseutukylissä vaatii. Hevosasuminen liittyy läheisesti Suomessa Kärkölän kunnan lisäksi mm. Orimattilan, Ypäjän, Inkoon, Helsingin Östersundomin (Hevostilaselvitys 2011), Ylikiimingin, Paltamon ja Vöyrin (Oravaisten) kuntiin. Kärkölän, Inkoon ja Ylikiimingin sekä Vöyrin hevosläheisen asumisen suunnittelun ja toteutuksen osalta on tässä tutkimuksessa tehty tapaustutkimustyötä haastatteleamalla tai käyttämällä henkilökohtaista sähköpostikyselyä ja –keskustelua, sekä yleisesti saatavissa olevia dokumentteja selvitystyön apuna.

4.4.1 Nurmi-Sorilan selvitys Tampereella

Tampereella kaupungin läheisellä Nurmi-Sorilan maaseutualueella on tutkittu hevostaloutta maankäytön suunnittelussa ja hevosyrittäjäyttä kaupungin reunavyöhykkeellä. Osana aineistoani olen käyttänyt Satu Siltasen diplomityötä Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue (Siltanen 2007), joka on tehty Tampereen kaupungille. Tampereen yleiskaavoitus tutki n. 10 000 asukkaan taajaman sijoittamista Nurmi-Sorilan kaava-alueelle. Matkaa Tampereen keskustaan kertyy Nurmi-Sorilasta 12 km. Alueella sijaitsee neljä tilaa (yhteenlaskettu pinta-ala n. 560 ha), joilla kaikilla oli jo hevostalous osana toimintaansa tai tarkoitus alkaa harjoittaa sitä, sekä suunnitelmissa oli lisätä hevostoimintaa entisestään. Siltanen käsittelee työssään (2007) hevostalouden ympäristövaikutuksia ja sen sosiaalisia vaikutuksia sekä hevosen pidon erityisvaatimuksia maankäytön suunnittelun osalta. Lisäksi hän päätyi tekemään oman kaavavaihtoehdon, jossa on huomioitu hevostalouden mahdollisuudet ja uhat sekä hevostoimintaan liittyvät vaatimukset. Taajamarakentamisen ja hevostalouden yhdistämisestä Siltanen (2007) toteaa, että tulevan asutuksen kannalta alueen profilointi hevoskyläksi olisi paras ratkaisu estää erimielisyydet, koska hevostaloudesta häiriintyvät asukkaat tietävät välttää tällaisia alueita. Uusiksi asukkaiksi valikoituisi alan harrastajia ja eläinten lähellä asumisesta kiinnostuneita henkilöitä, joita hevosten olemassa olo ei häiritse. (Siltanen 2007, 55.) Siltanen valmisti myös maisemasuunnitelman mainitulle osayleiskaava-alueelle. Työssään Siltanen on siis käsitellyt suurehkon taajaman sijoittamista jo olemassa olevalle hevostoiminta-alueelle, kun tässä työssä tutkitaan hevoskylätyyppisen asuinalueen perustamisen mahdollisuuksia ja vaikutuksia harvaan asutulle maaseudulle olemassa olevan kyläyleiskaavan turvin.

Kirsi Isokoski on käsitellyt Nurmi-Sorilan aluetta myös omassa Ympäristöpolitiikan pro gradu – tutkielmassaan Hevosyrittäjäyys kaupungin reunavyöhykkeellä (Isokoski 2011). Alueen tilat sijaitsevat pääosin maatalouskäyttöön tarkoitettulla maisemallisesti arvokkaalla (MA) alueella, mutta esimerkiksi asukasmäärän suuri kasvu saattaa aiheuttaa muutoksia tulevaisuudessa. Sen vuoksi alueen kehittämistä on pohdittu myös hevoskylätyyppiseen asumiseen soveltuvan taajaman osalta.

Tässä tutkimuksessa on pyritty hyödyntämään näissä töissä dokumentoitua informaatiota soveltuvien osien.

4.4.2 Kärkölän hevoskylä -hanke

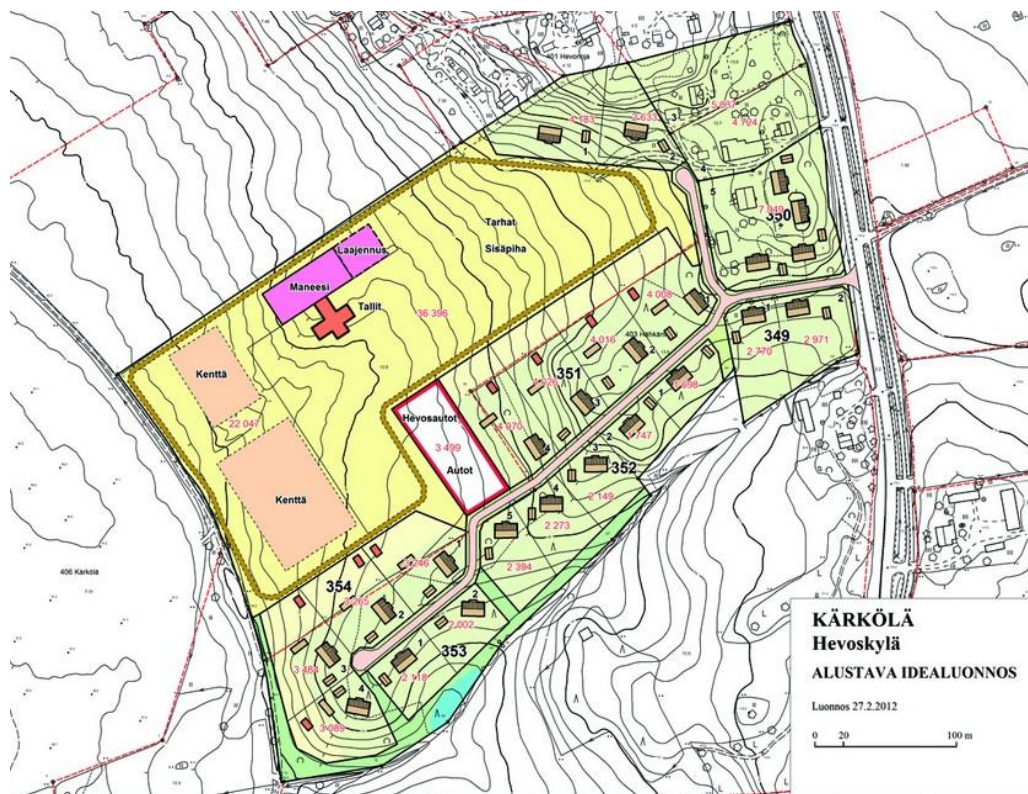
Kärkölän kunta sijaitsee Lahti – Riihimäki ja Orimattila – Lammi akselien keskellä. Se on Päijät-Hämettä ja Helsinkiin on matkaa junalla 1 h 10 min, autolla tunnin verran. Lahteen ja Riihimäkeen on junayhteys 18 kertaa päivässä.

Matka-aika junalla on noin 17 minuuttia. Kärkölän vapaat omakotitontit löytyvät kunnan Internet-sivuilta (Kärkölän kunta 2012).

Kärkölän Hevonojan hevoskylä – hanke eteni kuluneen vuoden ajan mukavaa vauhtia. Hankkeen aikataulutuksen mukaan alkuvuodesta meneillään oli kaavoitus ja kunnallistekniikan asiat, elo-marraskuussa kaavan piti olla valmis ja tonttien myynti sekä rakentaminen olisivat voineet alkaa. Kävin tutustumassa Tampereella ”Hevoset 2012” – messuilla Hevonojan Hevoskylän osastoon 21.4. ja viikko sen jälkeen suunnitellun Hevoskyläalueen esittelyyn paikan päällä Kärkölässä. Hankevetäjä Varpu Juntunen kertoi haastattellessani häntä, että kaksi tonttia oli jo silloin kylän alueelta varattuna. Kiinnostuneita oli kaiken kaikkiaan kesään mennessä ollut kymmenkunta perhettä. Hanke on ollut Kärkölän kunnan toteuttamaa toimintaa, ja se on kohdennettu ratsuihmisille. Rahoitus siihen on saatu Hämeen ELY – keskukselta, Manner-Suomen maa-seudun kehittämisohjelmalta ja EU:lta. Kärkölässä on asukkaita n. 5 000 ja kuntakeskus Järvelään matkaa suunnitellusta hevoskylästä on 2 km. (Hevonojan hevoskylä 2012.)

Alueelle tulevien tonttien määrän arvioitiin korkeimmillaan olevan 20 kpl, joiden koko vaihtelisi 1500–5000 m² välissä. Etäisyys talliyrityksestä lähimpään asuintaloon on määritelty 200–500 m pituiseksi ja 2-4 hevosen tallista 50 m. Hevosten kokonaismäärä alueella maksimissaan tulee olemaan noin 60, joista talliyrittäjän tallissa alkuperäisen suunnitelman mukaan n. 25 ja maksimissaan 40 hevosta (Juntunen 2012.) Alun perin hankkeessa valittu yrittäjä oli mahdollisesti perustamassa myös eläinlääkärin vastaanottoiloja talli- ja tarha-alueen viereiselle tonttimaalle (Hevonojan hevoskylä 2012).

Hevosten tarhat tullaan suunnitelman mukaan salaojittamaan ja ne sijaitsevat samalla tontilla kuin tallit. Alueelle on suunniteltu rakennettavaksi katetut lantat, ja lannan jatkokäsittely on suunnitteilla. Tarkoitus on tehdä yhteistyötä alueen lähellä sijaitsevien viljelijöiden kanssa. Rakentamisessa huomioidaan hevosmäärään suhteutettu varastointitilan määrä mm. kuivikkeille ja rehuille. Tilaa tallialuetta, maneesia ja kenttiä varten on varattu hieman alle 6 ha. (Hevonojan hevoskylä 2012.)

Kuva 12. Kuvassa esitellään alustavaa ideointia alueen kaavoituksesta (Hevonojan hevoskylä 2012).

Talliyrittäjäksi Hevonojan hevoskylään alun perin valittu yrittäjä aikoi rakentaa alueelle alkuvaiheessa 25 hevosen tallia oheistiloineen, ja tarjota alueen asukkaille ja muille asiakkaille hevosenhoitopalveluita. Tontilla on valmiiksi varattuna myös tallin laajennus. Talli olisi ollut valmistumassa tämän vuoden loppuun mennessä. Alueelle rakennettavaksi suunnitellut ratsastusmaneesi ja – kentät puolestaan olisivat olleet osakeyhtiömuotoisia. Suurempi kenttä tulisi täyttämään kansainvälisen kisakentän mittavaatimukset. Suunnitellun osakeyhtiön pääosakas on Kärkölän kunta. Osakkeet ovat alkuperäisen suunnitelman mukaan kohdennetusti myynnissä ratsastusharrastajille ja sijoittajille. (Hevonojan hevoskylä 2012.)

Maneesi olisi ollut suunnitelmien mukaan mahdollisesti valmistumassa vuoden 2012 loppuun mennessä. Juntunen kertoi huhtikuussa myös ratsastusreitistöjen olevan suunnitteilla, ja että niitä toteutetaan mahdollisesti ulkoilureitistötoimituksella ja sopimalla maanomistajien kanssa. Tällä hetkellä yhdysreittiä on alueelle piirretty n. 1,5 km matkalle (keltainen polku). Läheiseen Huovilanpuistoon (Kärkölän kunta 2012. Huovilanpuisto) on mahdollista saada ratsastusreitti, joka kiertäisi puistoalueen ympäri, ja palaisi Hevonojan hevoskylään takaisin. Reitille tulisi silloin mittaa n. 7-10 km ja se tulee olemaan suhteessa turvallinen hevosharrastusalue.

Hevonojan hevoskylä -hankkeesta tehtiin myös valitus. Asia koski lähinnä osakeyhtiön omistussuhteita. Valituksen teon jälkeen mm. määriteltiin vielä tonttien hinta, ja myönnettiin poikkeamislupa talli- ja kenttärakentamiseen. Toukokuussa valittu talliyrittäjä ilmoitti kunnalle kuitenkin luopuvansa hankkeesta kokonaan. (Hevonojan hevoskylä 2012.)

Kuva 13. Suunnitteilla olleen Hevonojan Hevoskylän maisemia Kärkölässä

Kuva on otettu kylätien reunassa sijaitsevan tontin alapuolelta suunniteltuihin tarhoihin ja tallialueelle päin. Kuvassa takana näkyvä pieni metsäsaareke sijoittuisi mahdollisesti tulevaisuudessa harjoitus- ja kilpakentän väliin.

Kuva 14. Hevoskylän rakennuspaikkoja, kevät 2012

Suurimmat tontit sijaitsevat mäen laella. Kuvassa aukeava näkymä on Huovilanpuiston suuntaan.

Yle.fi – uutiset kertoivat hankkeen mahdollisesta kaatumisesta Internetsivustollaan:

Kunnanjohtaja Seppo Huldén on pettynyt ja pitää hevoskylän kariutumista nyt todennäköisenä.

- Hevoskylällä olisi ollut koko paikkakunnalle iso taloudellinen merkitys muun muassa verotulojen muodossa, sanoo Huldén.

Huldénin mukaan kunta selvittää hevoskylän toteutusta vielä kahden muun vaihtoehdon kanssa. Huldén katsoo, että hanke on kaatamassa esisopimuksesta tehtyyn kunnallisvalitukseen.

(Yle – uutiset 2012a.)

Varpu Juntusen tiedonannon mukaan kunnan väkiluku on tänä vuonna nousut alueellisesti 0,5 % eli 28 asukkaan verran. Yhdeksi syyksi on arvioitu juuri käynnissä ollutta hevoskylähanketta ja sen mukanaan tuomaa julkisuutta, sekä kunnan hevosmyönteistä asennetta. (Juntunen, sähköpostikeskustelu 31.7.2012.)

Hankkeen loppuraportissa todetaan sen arvioinnista ja jatkotoimenpiteistä seuraavasti:

Ohjausryhmän jäsenten arvioinneissa hankkeesta tulee esille myönteisellä asenteella ja tehokkuudella läpiviety selvitystyö. Arvioinnin mukaan hankkeen toteutus on ollut sujuvaa ja se on tavoittanut kohderyhmänsä hyvin. Hevoskylä on saanut hyvin julkisuutta ja yhteydenottoja on tullut paljon. Hankkeen toimintatapojen valinta on onnistunut ja hankkeelle on ollut selkeä kysyntä ratsastusta harrastavien taholta ja heidän mielipiteitään on saatu ratsastuskeskusta, asuinalueelta ja reitistöä suunnittelevien tietoon.

Hankkeessa on ollut haastavaa selvityshankkeen laajuus ja tiukka aikataulu. Ratsastusreittien suunnittelu vaativat paljon kanssakäymistä ja keskusteluja laajan ihmisjoukon kanssa ja aika loppui kesken. Haastavaa oli myös avoinna olevien toisiinsa vaikuttavista asioista ja päätöksenteosta viestittäminen. Talliyrittäjän ja kunnan välisestä esisopimuksesta tehty kunnallisvalitus laskee mielialaa ja jarrutti myös hankkeen etenemistä.

Selvityshanke osoitti että käytännön toimenpiteille hevoskylän aikaansaamiseksi olisi perusteita. (Hevonojan Hevoskylä – hankeraportti 2012, 26.)

Loppuraportissa (2012) todetaan myös, että asuinalueen kaavoittaminen tulisi saada valmiiksi ja sen myötä tontit myyntikuntoisiksi. Maneesiyhtiö pitäisi

perustaa ja miettiä sen käyttö- ja hinnoitteluperiaatteet. Reitistöjen suunnittelua tulisi myös edelleen edistää yhteistyössä maanomistajien ja ratsastusharrastajien kesken. Kunnan mukanaolo on loppuraportin mukaan liikuntareitti-toimituksessa välttämätöntä. (Hevonojan Hevoskylä – hankeraportti 2012, 25–26.)

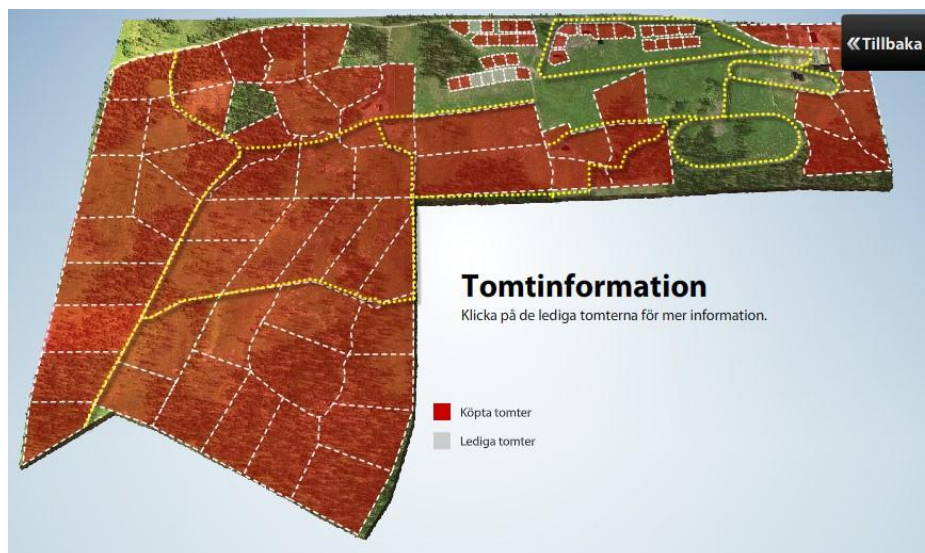
4.4.3 Julmyran hevoskylä Etelä-Ruotsissa

Satu Siltasen (2007) mukaan materiaalia hevosasumisesta löytyy erityisesti naapurimaastamme Ruotsista:

Hevostalous maankäytön suunnittelussa on Suomessa melko uusi asia. Tietoa ja ohjeistusta hevostalousympäristöjen suunnittelusta on vähäisesti. Hevostaloutteen ja maankäytön suunnitteluun liittyvä tutkimus keskittyy pääasiassa vesistönsuojelun ja hevosten hyvinvoinnin edistämiseen. Vakiintuneempi asema hevostaloudella osana suunnitteluprosessia on Ruotsissa, joka on Euroopan hevosrunsaimpia maita.

Ruotsissa hevostalouden mahdollisuudet on tiedostettu ja hevostoimintaa käytetäänkin uusien asuinalueiden vetovoimatekijänä. Hevosläheisessä asumisessa yhdistyy houkuttelevasti sekä hevosen hoitamassa kulttuuri- maisemassa asuminen että eläinten ja oman harrastuksen läheisyys (Siltanen 2007, 9.)

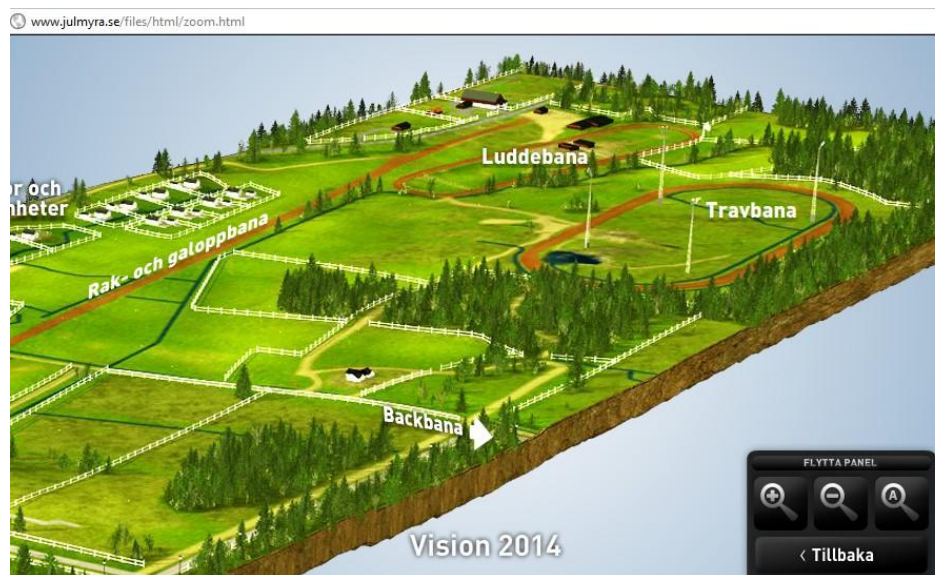
Julmyra sijaitsee Ruotsissa Hebyn kunnassa, noin tunnin ajomatkan päässä Tukholmasta, ja puolen tunnin päässä Uppsalasta. Hevosasumisen alue alkoi rakentua Staffan ja Britt-Marie Svenssonin hankkimalle 240 ha kokoiselle maa-alueelle vuonna 1997. Maa oli hankittu omien hevosten valmennusta ajatellen. Perustajapari teki paljon töitä erilaisten harjoituspaikkojen rakentamisen kanssa. Samalla syntyi ajatus mm. Ranskan ja Englannin mallien mukaisesta hevoskyläasumisesta. Nyt alueelle on syntymässä pohjoismaiden suurimpiin lukeutuva hevosasumisen yhteisö. Sinne on kaavoitettuna 93 tonttia ja suurimmissa niistä (45 kpl 4 ha tontteja) on mahdollisuus oman tallin rakentamiseen asuinrakennuksen lisäksi. Muiden tonttien (48 kpl) koko on n. 2000 m². Lähes kaikki tontit ovat jo myytyjä. (Julmyran hevoskylä 2012.)

Kuva 15. Keltaisella värillä Julmyran ratsastusreitit ja harjoitusalueet, harmaalla väritetyt tontit ovat vapaana (Julmyran hevoskylä 2012)

Julmyra Gård haluaa tarjota asukkailleen lähipalveluita kuten koulutus- ja hoivapalvelut, ulkoliikuntapaikat ja mahdollisuuden etätöihin tehokkaan tietoliikenneverkon avulla. Ratsastusreitit ovat turvallisia, samoin kävelytiet perheen pienimpiä ajatellen. Alue on ihanteellinen myös muiden pieneläinten pitoon, ja moni asukas arvostaa tätä luonnonläheisyyttä juuri sen vuoksi. Kunnan kannalta taas hyötynä on uusien veronmaksajien muuttaminen kuntaan. (Julmyra 2012, perustaja.)

Julmyran tunnelmia voi tarkistella sen Internet – sivustolta kohdasta kuvagalleria. Alla olevissa kuvissa näkyvät visiot valmiiksi rakennetusta Julmyran hevoskylästä.

Kuva 16. Visiokuvaa valmiista alueesta 1 (Julmyran hevoskylä 2012, visio 2014)

Kuva 17. Visiokuvaa valmiista alueesta 2 (Julmyran hevoskylä 2012, visio 2014)

4.4.4 Oulussa kehitteillä hevosläheistä asumista

Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) sekä Työvoima- ja elinkeinokeskuksen (TE -keskus) teettämässä hevosalan kehittämisedellytysten esiselvityksessä Ylikiimingin osalta on osana hanketta tutkittu paikkakunnan kiinnostavuutta Oulun seudun hevosharrastajien ja hevosalan yritystensä keskuudessa. Kyselytutkimus kartoitti hevosharrastuksen tilaa Oulussa ja Ylikiimingin kiinnostavuutta asuin- ja yrityspaikkakuntana. (Hevosalan kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 5.)

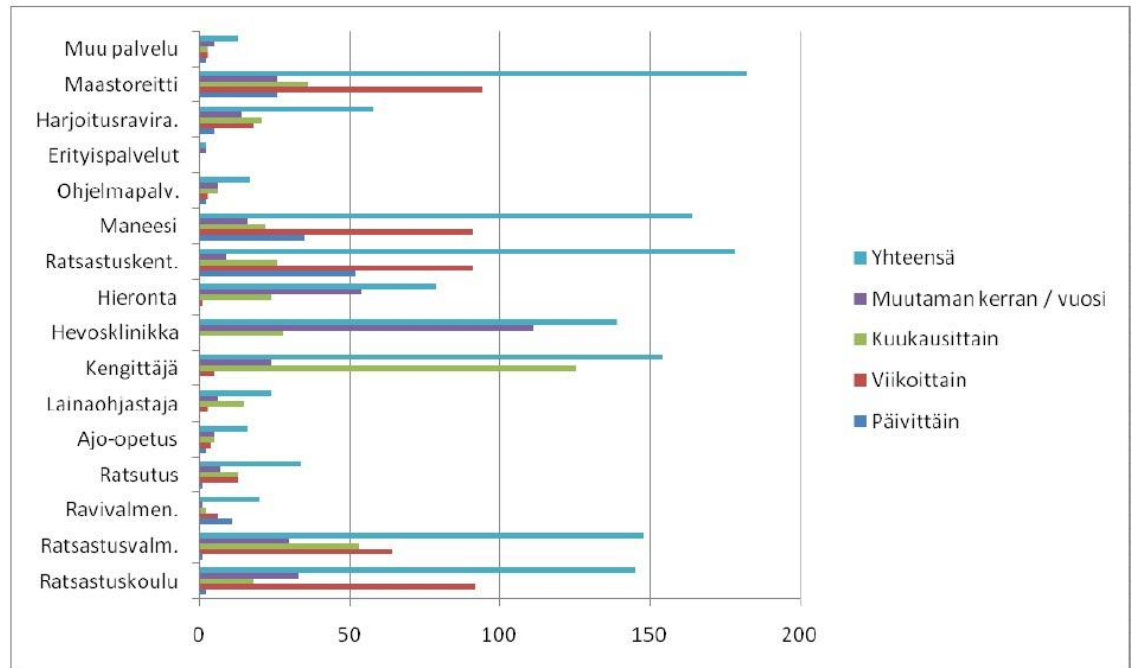
Ylikiiminki sijaitsee n. 40 km Oulusta itään. Kysely jakaantui kaikille tarkoitettuihin kysymyksiin, hevosomistajille suunnattuihin kysymyksiin ja hevosalan yrityksille kohdistettuihin kysymyksiin. Vaikka kyselystä tiedotettiin laajasti kirjeillä (1870 kpl) Suomen Ratsastajainliiton (SRL) Oulun seudun seniorijäsenille, Suomen hevosomistajainliiton (SHKL) Oulun seudun jäsenille sekä Suomen Hippoksen hevosomistajarekisterin Oulun seudun hevosomistajille ja lisäksi yleisesti sanomalehti Kalevan artikkelissa, ei vastauksia saatu yhteensä kuin 303 kpl. Vastausprosentti oli 16,2 ja vastausten määrä todettiin riittäväksi kuvaamaan Oulun seudun hevosalan tilannetta. Vastajista kuitenkin vain 5,3 % (16) ilmoitti, että heillä on hevosiin liittyvää yritystoimintaa ja siksi tulokset niiltä osin ovat ainoastaan suuntaa antavia. Huomionarvoista on myös, että lähetetyistä tiedotekirjeistä 242 kpl palautui avaamattomana takaisin. Niiden osoitetiedot olivat 240 kpl:n osalta peräisin Hippoksen hevosomistajarekisteristä. Siitä voitiin päätellä Hippoksen hevosomistajarekisterin tietojen olevan suurelta osin vanhentuneita. SRL:n ja

SHKL:n rekisterien osoitetietojen perusteella lähetetyistä kirjeistä palautui vain 2 kpl. (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 44–45.)

Vastaajista saattaa päätellä hevosharrastajien olevan eri-ikäisiä ja eri ammattia edustavia ihmisiä, joista noin puolet asuu kaupunkikeskustan tuntumassa. Ensisijainen laji oli harrasteratsastus (n. 68 %). Raviurheilun harrastajia vastaajista oli 16,2 % ja kilparatsastajia n. 12 %. Päivittäin hevosia harrasti n. 42 %, kerran viikossa 22,4 % ja satunnaisesti n. 10 %. Yli puolella vastaajista oli oma hevonen (58 %), joista suurin osa oli harrasteratsastuskäytössä (n. 60 %). Hieman yli 60 % ilmoitti harkitsevansa hevosen ostoa seuraavien viiden vuoden aikana. Kun kysyttiin hevosmäärän lisäämisestä, saatiin vastauksia 197 kpl. Heistä n. 86 % ilmoitti harkitsevansa hevosmäärän lisäämistä seuraavan 5 vuoden aikana. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että tulevaisuudessa hevospalveluiden käyttäjäkunta Oulun seudulla tulee kasvamaan, ja sen huomioon ottaminen käytännössä tulee olemaan entistä tärkeämpää. Yritystoimintaa koskevaan kysymykseen saatiin vastauksia 288 kpl. Vastauksen palauttaneista n. 26 % oli harkinnut hevostalouteen liittyvän yritystoiminnan aloittamista seuraavien 5 vuoden aikana. (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 44–45.)

Tällä hetkellä noin puolet vastanneiden hevosista asui omassa tallissa, jossa keskimäärin asui 2 hevosta. Täysi- tai puolihoitotallissa asui n. 35 % hevosista, ja yhteistallissa ainoastaan 3 %. Muista asuinpaikoista yleisin oli sukulaisten tai ystävien luona. Keskimäärin täysihoidon kustannukset kuussa hevosnomistajalle oli 292 €, ja pelkkä karsinapaikka 110 €. (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 50.)

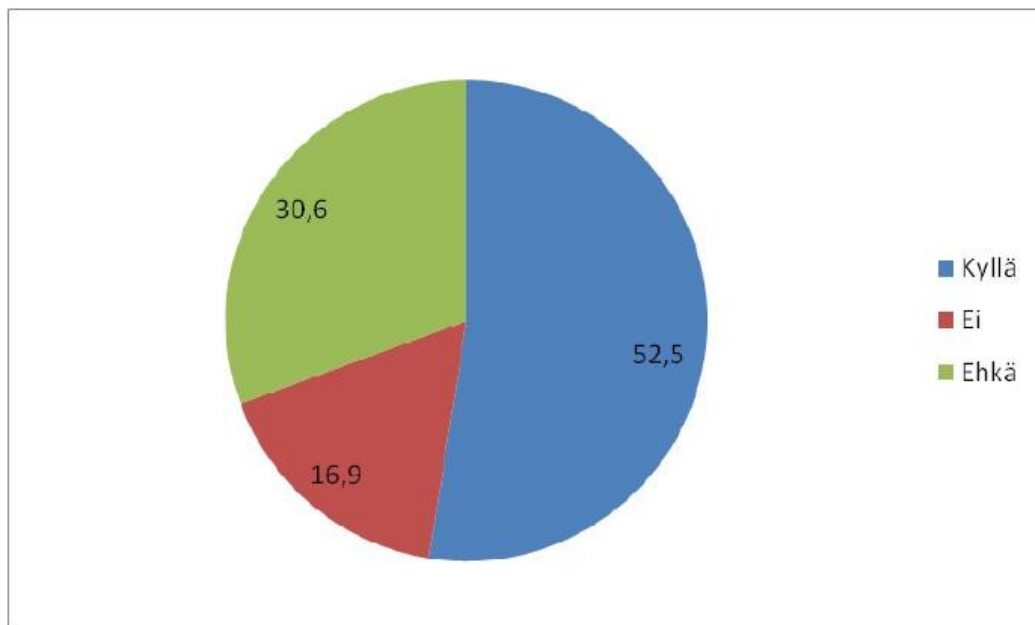
Palveluiden käyttöä koskevaan kysymykseen saatiin vastauksia seuraavan kaaviokuvan mukaisesti:

Kuva 18. Mitä palveluja käytetään (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 54)

Suosituimpia palveluja olivat maastoreitit (182 käyttäjää) ja ratsastuskenttä (178 käyttäjää). Maneesia käytti vastaajista 164 henkilöä. Päivittäin tarkasteltuna ratsastuskenttää käytettiin eniten (52 käyttäjää). Yleisesti käytetty palvelu kuukausittain oli kengittäjä. Yhteensä käytettynä palveluna yleisimpiä olivat myös ratsastuskoulu- ja ratsastusvalmennuspalvelut, sekä hevosklinikka-palvelut. (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 53–54.)

Maastoreittipalveluista vastaajat olivat keskimäärin valmiita maksamaan 21 €, ratsastusvalmennuksesta 77 € ja ravivalmentajan palveluista 346 € kuukaudessa. Muiden palvelujen osalta, joita ei kyselyssä ollut nimetty, oltiin eniten kiinnostuneita hevoslomituksesta ja toisena varusteiden korjaus- ja myyntipalveluista. (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 54–55.)

Kuva 19. Valmius muuttaa hevosharrastukseen suunnitellulle alueelle (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 56)

Kyselyssä kartoitettiin kiinnostusta hevosläheiseen asumiseen. Suurin osa vastaajista on sen mukaan harkinnut muuttamista hevosläheiselle alueelle voidakseen harrastaa hevosia nykyistä helpommin (kyllä tai ehkä). Hevosläheisen asumisalueen palveluista kiinnostavimpia olivat ratsastuskenttä, laitumet ja tarhaus, oma talli, maastoreitit ja maneesi. Muita toivottuja palveluja ovat hevosten uittopaikka, maastoesterata, hevoslomittaja, kävelykone, koontumistila, kilpailut, mäkitreenipaikka ravihevosille, ratsastuskoulu ja kengitys/ satulasepän paja. (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 55–56.)

Peruspalveluista asuinpaikan läheisyydessä mainittiin useimmin linja-autopysäkki, jonne ei saisi olla matkaa kahta kilometriä enempää. Kauppa ja päiväkotit tulisi olla alle 5 km säteellä mutta kirjasto, yläaste, terveysasema tai eläinlääkäri voisi sijaita kauempanakin. (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 56.)

Esiselvityksessä (2008) Ylikiimingin kunnasta oli valittu erityyppisiä alueita arvioitavaksi yhteistyössä kunnan aluearkkitehdin kanssa. Tarkastelussa ei maanomistusolosuhteita huomioitu eikä alueita asetettu paremmuusjärjestykseen. Alueiden sopivuutta mietittiin SWOT – analyysin kautta (vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat). Alla olevassa taulukossa näkyy kootusti analyysin tulokset pääpiirteissään (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 61.)

15.2 Ylikiiminki hevestalousalueena

<p>HEIKKOUEDET Osalle etäisyys Oulusta liian pitkä Huonot liikenneyhteydet, "hidas tie", ei moottoritien varressa, joukkoliikenne ei ulotu suurimpaan osaan kunnasta Iso osa kunnasta maastoiltaan vaikeakulkuista → reitistöjen toteuttaminen hankalaa / kallista Pitkät etäisyydet kunnan sisällä, yhdysreitistöjen toteuttaminen esim. tallien välille vaikeaa "Väärällä puolella" Oulua, kilpailumatkat suuntautuvat Oulusta etelään</p>	<p>VAHVUUDET Luonto Rauhallisuus Maaseutumaisuus Tila Maan / tonttien edullisempi hinta Osalle etäisyys Oulusta ei liian pitkä Paikallinen rehuntuotanto Kuusamontie</p>
<p>MAHDOLLISUUDET Tarjota maata /tontteja edullisesti sekä talon että tallien rakentamiseen Tarjota mahdollisuus pitää hevosia omassa tallissa Toimivan hevosurheilukeskuksen toteuttaminen Maastoreittien toteuttaminen Vaellusratsastus – Oulun seudulla ei vaellusratsastukseen erikoistunutta yritystoimintaa Hevostoiminnan yhdistäminen olemassa oleviin matkailupalveluihin ja/tai monitoimikeskushankkeeseen</p>	<p>UHKATEKIJÄT Kustannustason nousu Hevosalueen "hidas kehittyminen", tarjotulle alueelle ei tulijoita Hevosalueen sijoittuminen liian etäälle palveluista, liikenneväylistä Yritystoiminnan kannattavuus, Ylikiimingin oma asiakaspohja ei riittäne, oululaisten ja matkailijoiden puute</p>

Kuva 20. Minkälainen Ylikiiminki olisi hevestalousalueena Oulun seudulla (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 61)

Yleisesti Ylikiimingissä tehdyn tutkimuksen johtopäätöksissä todettiin olevan hevestaloudelle ja hevosiharrastamiselle suunnitelluille alueille olemassa olevaa kysyntää, ja että kunnilla on vaihtoehtoina joko suunnitella hevosasiat hyvin tai pudota kehityksen kelkasta. Kiinnostavimpina paikkoina hevosläheisen asumisen toteuttamiseksi koetaan harrastajien keskuudessa kaupunkien läheinen maaseutu, jonka vahvuuksia ovat mm. luonto, tila, rauha, ja tonttien edullisemmat hinnat. (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 61.)

4.4.5 Haukipudas ja Paltamo

Haukiputaan kunta on kehittänyt Virpiniemen aluetta viimeisten vuosien aikana mm. loma-asutuksen ja harrastamisalueiden perustamisen keinoin. Virpiniemen vahvuuksiksi katsotaan asuntomessuhankkeen yhteydessä tehdyn toiminnallisen ideoinnin mukaan mm. monipuoliset liikuntapalvelut (golf, hiihto, muu talvi- ja luontoulkoilun mahdollisuus, mäkihyppy, sisäliikunta-paikka, seikkailuliikunta) ja erikoisuutena eläinurheilualue. Eläinurheilualueen tuntumassa on ravirata, ratsastuskoulu, kaksi suurta tallia sekä vinttikoirarata. Myös huvivenesatama sijaitsee Virpiniemessä. Etäisyys Ouluun on alle 20 km. Kunta on vahvasti mukana alueen kehittämistyössä. Kuluvan vuoden lopulla Haukipudas on liittymässä yhteen mm. Oulun ja muutaman muun kunnan kanssa (Haukipudas 2012. Virpiniemi.)

Alle 4000 asukkaan Paltamossa puolestaan on suunnitteilla Mieslahteen koira- ja hevosharrastusteemalla asuinalue, jossa elettäisiin harrastuksen ehdoilla. Kylän ajatuksena ovat yhteiset reitit ja harrastealueet. Kylä on suunnitteilla Paltamon Mieslahden länsipuolelle, ja siellä sijaitsee harjoitusravirata ja pilttuukatos, joita ylläpitää Paltamon hevosystävään seura. Lisäksi lähellä on heinälato. Asiaa on viety eteenpäin Petpolis -hankkeen voimin. (Paltamon koira- ja hevoskylähanke 2011.) Hankkeen rahoituksesta vastasi Oulujärvi-Leader Euroopan maaseudun kehittämisrahasto, ja paikalliset yhteistyötahot. Jo päättyneessä Petpolis – hankkeessa on selvitelty eläinkylän edellytyksiä. Hankkeen aikana tuli asumismahdollisuudesta jo kyselyjä, mutta alue ei silloin ollut vielä valmis. Muutama yrittäjäehdokaskin oli hanketta vetäneen projektipäällikkö Kari Tervosen mukaan jo ottanut yhteyttä. Maan omistaa kunta, ja yhdyskuntatekniikkaa onkin alueella jo valmiina, jolloin suunnitelman toteuttaminen tulee olemaan edullisempaa. Tällä hetkellä koirien ja hevosten kylä etenee sekä kunnan että harrastusseurojen kautta, ja tavoitteena on nyt aluksi rakentaa tallit, jonka hallinnoijana ja rakentajana tulisi olemaan Paltamon hevosystävään seura. Talliyrittäjän (paikka vielä avoinna) toivotaan harjoittavan hevostoimintaa, ja sen myötä saataisiin alueelle myös maneesi. Maneesi olisi sekä koira- että hevosharrastajien käytössä. (Yle – uutiset 2012c.) Lisätietoa saa hankkeen omilta kotisivuilta.

Paltamo ei vastannut tutkimukseni tueksi kuntien toimijoille lähettämäni kyselyyn myöskään muistutussähköpostin lähettämisen jälkeen.

4.5 Päätelmiä teoreettisen viitekehyksen pohjalta

”Äiti, mä haluan hevosen” on tietyn ikäisten lasten suusta melko yleinen toive. Toive kuuluu yleensä tyttölapselle ja ikää saattaa olla keskimäärin 10 vuotta. Lapsen toiveen toteuttamista varten on syytä aluksi perehtyä edellä esitettyihin ja hyvinkin säädeltyihin hevosen pidon ohjeistuksiin. Lisäksi on hyvä tiedostaa, että hevonen on laumaeläin ja tarvitsee lajitovereitaan vähintäänkin näköetäisyydelle.

Parasta aloitteleville hevosharrastajille on muiden hevosharrastajien seura, sekä käytännössä kuullut ja hyväksi koetut ohjeet eri asioista ja menetelmistä hevosen käsittelyssä, hoidossa, ylläpidossa ja koulutuksessa. Syytä on myös kiinnittää huomiota tuleviin kustannuksiin ja hevosen pidon sitovuuteen. Jos hevonen on tarkoitus ottaa omalle tallille asumaan, kellottaa se ihmisen elämää tarkemmin kuin pieni lapsi. Jos hevosesta ajattelee itselleen elinikäistä ystävää, on syytä varautua pitkäjänteiseen hevosen pitoon. Hevosen kotiutuminen uuteen pitopaikkaansa saattaa viedä aikaa yli ½ vuotta ja hevosen elinikä voi olla ylikin 30 vuotta.

Hevosen pito vaatii huomattavasti enemmän tilaa, kuin mitä normaali pientalorakentamisen tonttikoko taajamissa tai kaupunkien läheisyydessä tavallisesti on. Hevosen laiduntaminen ja tallirakennus kannattaa suunnitella huolella, ja

varautua myös etukäteen lantalan rakentamiseen, jos Suomen tai EU:n säädökset sattuisivat muuttumaan siihen suuntaan. Tärkeintä on kuitenkin hevosen hoitoon ja ylläpitoon sitoutumisen ohella turvallisuus hevosella liikkumisessa, ja lähiharjoitusalueiden sekä maastoreittien kohtuullinen saatavuus. Näihin asioihin löytyy yleensä paras tila harvaan asutulta maaseudulta. Kuntien ajankohtainen tehtävä koko ajan lisääntyvää harrastajajoukkoa ajatellen voisi olla ensisijaisesti harjoitusalueiden ja hevosreitistöjen perustaminen sekä ylläpitäminen, samalla mallilla kuin muiden liikuntalajiharrastuksien tukemiseen on yleisesti panostettu.

Suomalaisten asumispreferenssit ovat suuntautuneet pientaloasumiseen ja asunnon tulisi sijaita maaseutumaisessa ympäristössä mutta kaupunkien läheisyydessä niin, että palvelut ovat kohtuullisesti saatavilla. Hevosläheisen asumisen osalta edellä esitetty teoreettinen viitekehys viittaa siihen, että kaupunkilaisten näkökulmasta maaseutuidyllä ei haluta rikkoa suurilla hevoskeskitymillä tai hevosalan yrityksillä ja että perinteinen kotitalli – tyyli voisi sopia hevosasumisen malliksi paremmin. Hevosläheiseen asumiseen on kiinnostusta, ja se voisi olla yksi maaseudun kehittämisen keino. Hevostalous on maaseudulla kasvava työllistäjä, jota mahdollinen hevoskylä perustaminen tukee edelleen. Palvelujen tarve kasvaa alueellisesti mm. ruokinnan, hoidon ja ope- tuksen osalta. Maastoreittien ja harjoitusalueiden lisäksi tarvitaan hevoselle kengittäjän, eläinlääkärin, valmentajan ja kouluttajan palveluja sekä uusille asukkaille normaalit päivittäispalvelut (päivittäistavarakauppa-, kiinteistö- hoito-, matkustus-, terveys-, koulutus- ja hoivapalvelut). Hevoskylätyyppisiä hankkeita on jo suunniteltu, ja osin toteutettukin useassa kunnassa. Kuntien kannalta myönteiseksi vaikutukseksi on todettu imagon paraneminen ja asu- kasmäärien nousu, jonka kautta verotulot kunnissa ovat kasvaneet.

Hevosen ylläpidon kustannuksista ja muista huomioon otettavista asioista löytää tietoa Internetistä mm. niistä osoitteista, jotka ovat kirjattuna tämän työn lopussa olevassa lähdeluettelossa.

5 ESISELVITYKSEN SUORITTAMINEN

5.1 Aineisto ja menetelmät

Tässä tutkimuksessa käytetään menetelminä yleisten lähtökohtien ja vaatimusten osalta kirjallisuusselvitystä ja paikallisten olosuhteiden osalta kysely- sekä haastattelututkimusta. Luvussa 4 tarkastellaan maaseudun rakennemuutosta maaseutuelinkeinojen nykytilan kautta, ja nykyisten kaupunkilaisten ajatuksia maaseudusta, suhtautumista maaseutuun sekä maaseutuasumiseen yleensä. Siinä käsitellään myös hevostalouden historiaa ja nykytilaa, sekä pohditaan sen vetovoimaisuutta maaseutukylien kehittämisessä tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä on mukana hevosen pidon säädökset, uudet tallimääräykset ja paikallinen Hämeenlinnan Seudun Ympäristötoimen antama hevostalliohje (2008), ympäristösäädökset yleensä sekä tapaustutkimuksia hevoskylähankkeista hevosläheisen asumisen edellytysten tutkimiseksi Hämeenlinnan Lammilla. Päädyin käyttämään työväni mielestäni alueellisesti parhaiten verrattavissa olevaa aineistoa. Tyypillistä rajattavissa olevaa tapaustutkimuskohdetta edustaa eri organisaatioissa toteutetut projektit ja kehityshankkeet (Eriksson & Koistinen 2005, 5). Tämän tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen soveltuivat hyvin mukaan otettaviksi Kärkölen Hevonojan hevoskylähanke sekä Insoon ja Vöyrin toteuttamat samansuuntaiset projektit. Tutkimustyöni avuksi lähetin sähköpostikyselyt viikolla 25 myös Ypäjän, Siuntion ja Paltamon kuntiin koskien hevoskylätyyppisen asumisen käynnistämisen kulmakiviä (Liite 4).

Menetelmät ovat pääosin kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Laadullisen tutkimukseni tutkimusaineistoa on tuotettu kyselyjen kautta sekä kyläillassa Sankolan kylällä (Liite 1), että paikallisille hevosharrastajille ja –yrittäjille suunnatulla kyselyllä (Liite 2). Kysely lähetettiin kahden eri osoitteiston avulla 68 henkilölle, ja niistä palautui kaksi kappaletta takaisin paikkakunnalta muuttojen vuoksi. Osoitetiedot saatiin Lammin Hevosystävien seuran sekä Suomen Hippoksen (Hippos 2011b) hevosenomistajat –rekisterin kautta. Jokaisessa lähetetyssä kirjeessä oli vastauskaavakkeet, palautuskuori joka oli varustettu valmiiksi osoitetiedolla ja postimerkillä, sekä saatekirje. Täytettyjä vastauskaavakkeita saatiin takaisin 15 kpl. Vastausprosentiksi muodostui n. 23, ja sitä voitaneen pitää tämän tutkimuksen kannalta riittävänä. Koska vastaaminen oli tehty todella helpoksi, kyselyn palauttamatta jättäminen on myös kannanotto joka kertoo siitä, että asiaan ei haluta kommentoida mitään.

Lammilaisille yrittäjille välitettiin pienimuotoinen kysely sähköpostilla (Liite 3). Sen avulla pyrittiin kartoittamaan yrittäjien näkemyksiä mahdollisen hevoskylähankkeen syntymisestä heidän oman liiketoimintansa kannalta. Tehtyjen kyselyjen kautta on pyritty saamaan esiin myös sankolalaisten ja muiden lammilaisten tulevaisuusajattelutietoa kylän kehittämiseksi. Muu paikallinen näkökulma tutkimuksessa huomioidaan lähinnä tutustumalla pienimuotoisesti Sankolan kylän historiaan ja nykypäivän yritystoimintaan.

Tutkimuksessani pyrin täsmentämään työlleni asetettuja tavoitteita ja ohjaamaan päätelmiä luotettavaan suuntaan. Tutkimustyöni päätelmien teossa käytän induktiivisen logiikan menetelmää. Tarkoituksena on aiemmin tehtyjen tutkimusten sekä tässä työssä kerätyn aineiston kautta pohtia niitä kysymyksiä, joita olen edellä esittänyt ja hakea mahdollisia yleistettäviä näkökulmia, joiden avulla voisi vetää johtopäätöksiä hevosläheisen asumisen soveltuvuudesta tutkimuksen kohdealueelle, ja sen maaseudulle mukanaan tuomista alueellisista hyödyistä tai haitoista yleensä.

5.2 Tutkimuksen eteneminen

Kyläkaavasunnittelun tarkoitus on saada maaseutua elävämmäksi ja pitää yllä suunnittelun keinoin olemassa olevia palveluja, ja mahdollisuuksien mukaan myös lisätä niitä tarvittaessa. Siksi tällaisen ydinmaaseudulle suuntautuvan hankkeen vaikutus maaseudun kehittämisen osalta saattaa olla merkittävä.

Tämän työn tekemistä on ohjannut tutkimussuunnitelma, jota työstettiin tammi-helmikuun aikana kyläkaava-arkkitehdin ja oppilaitokselta saamani ohjauksen avulla. Se on täsmentynyt työn edetessä lähinnä siltä osin, että työssä päätettiin keskittyä hevosläheisen asumisen mahdollisuuksien ja edellytysten tutkimiseen ja jättää vähemmälle hoivapalvelujen tutkimuksen osuutta Sankolassa.

Kirjallisuusselvityksen tekeminen alkoi tutkimussuunnitelman valmistuttua, ja oli pääpiirteissään koottuna kesäkuussa. Sen jälkeen se on vielä osittain tarkentunut koko työskentelyn ajan.

Ensimmäisenä kyselytutkimuksena tehtiin kyläläisille suunnattu kysely maaliskuun puolivälissä Sankolan kyläillä. Seuraavaksi toteutettiin hevosharrastajille ja talleille lähetetty kysely toukokuun loppupuolella. Kesäkuun lopussa saatiin valmiiksi lammilaisille yrittäjille suunnattu kysely, ja heinäkuussa oli vuorossa hevosläheistä asumista toteuttaneiden kuntien kyselyn vastauksen analysointi. Vastaukset palautuivat Kärkölen lisäksi Inkoon ja Vöyrin kunnista. ”Hästvänligt boende i Oravais” käynnistettiin jo vuoden 2005 syksyllä. Sitten vuonna 2011 Oravainen liitettiin Vöyrin kuntaan ja näin suunniteltu hevoskyläkin on nyt Vöyrissä. Siuntion vastauksessa todettiin, että kunnassa on kyllä paljon hevosia mutta mitään erityistä hevoskylätyyppistä rakentamista siellä ei ole suunniteltu (Varpio, K. 2012). Ypäjä lähetti automaattisen poissaolovastausviestin kesälomien vuoksi ja Paltamon hankkeesta en saanut vastausta lainkaan. Muistutussähköpostit lähetin viikolla 28 heinäkuun alkupuolella.

Tutkimusprosessi eteni seuraavaksi tiedon analysointiin. Lammin Sankolaa maaseutukylänä olen tarkastellut nykymaiseman, ympäristönäkökulmien ja suunnitellun kyläyleiskaavan sekä asukkaiden ajatusten pohjalta voidakseni

vetää johtopäätöksiä siitä, soveltuuko alue hevoskylä – tyyppiseen asumiseen ja mitä se eri toimijoilta vaatii. Tutkimusaineistooni olen sisällyttänyt myös sen, mitä hevostoimintoja Hämeenlinnan Lammilla tai sen ympäristössä jo on olemassa ja pyrkinyt sen kautta pohtimaan, kohdentuisivatko mahdollisen hevoskylän rakentumisen hyödyt eri ryhmille Lammilla alueellisesti.

Tietojen analysoinnista prosessi siirtyi eteenpäin hahmottamaan tulevaisuutta eri visioiden avulla. Tässä tutkimuksessa oli tavoitteena visioiden julkaiseminen kyläkaavahankkeen viimeisessä Sankolan kylän asukasillassa elokuun lopussa Mainiemen kuntoutuskeskuksella, jossa asioista käytiin jonkin verran vielä lisää keskustelua. Asukasiltaan osallistujia oli alle kymmenen henkilöä. Mitään päätöstä mahdollisen hevoskylähankkeen hakemisesta Sankolaan ei kokoontumisen aikana tehty, vaan asiaa jäätin edelleen miettimään.

Tutkimuksessa on pyritty pitämään yllä arvioivaa työtettä. Jos tulevaisuus toisi tullessaan näitä varsinaisesti maaseudulle suunnattuja kehittämishankkeita vaikkapa vastaavilla asumisen ja vapaa-ajan yhdistämisen teemoilla, saataisi syrjäkyläiden syrjäytyminen päättyä, asumisen hyvinvointia lisäävä vaikutus tasapuolistua ja yleinen tyytyväisyys lisääntyä.

Seuraavassa luvussa esittelen tutkimustyöni tuloksia.

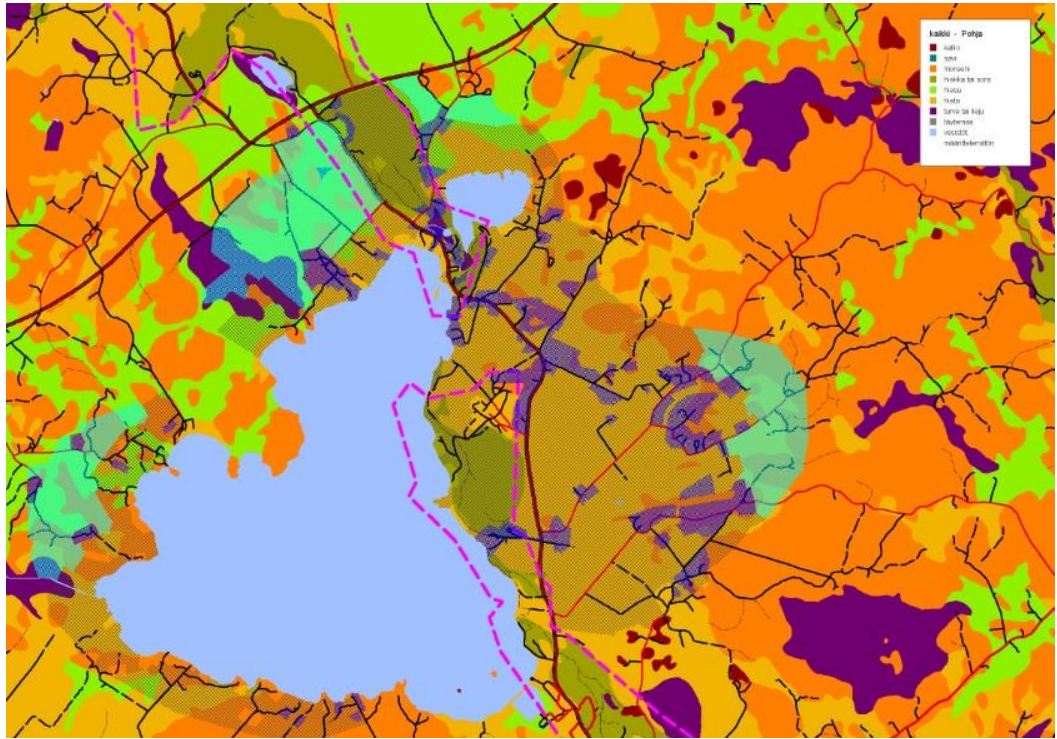
6 SANKOLAN SOVELTUVUUS HEVOSASUMISEN ALUEEKSI

Luvussa käsitellään maaperä- ja pohjavesiasioiden lisäksi tässä tutkimustyössä tehtyjen kysely- ja tapaustutkimusten tuloksia, ja tehdään niihin perustuen osin jo johtopäätöksiä Lammin Sankolan soveltuvuudesta hevoskylätyyppisen asumisen alueeksi. Varsinaisesti tämän tutkimuksen johtopäätökset esitellään luvussa 7, ja luvussa 8 pohditaan tutkimuksessa saatuja tuloksia ja niiden vaikutuksia.

6.1 Sankolan maaperä ja pohjavesialueet

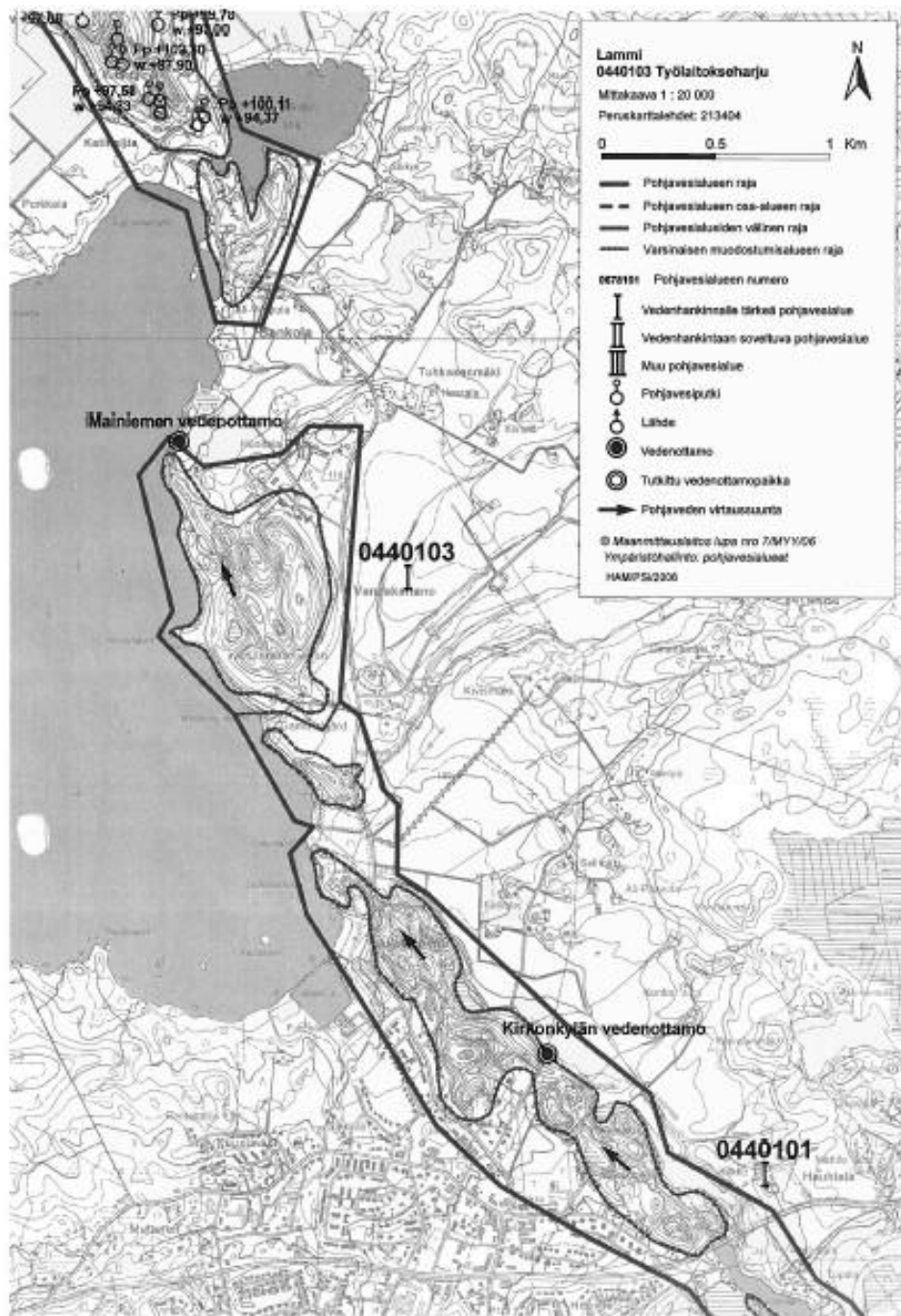
Yksi hevosen pidon perusasioista on siihen sopiva maaperä ja sen hyvä vesitalous. Pohjavesialueet ovat erityisen huomion kohteena, ja niitä koskevat omat säädöksensä.

Lammin Sankolassa on pohjavesialueita. Niiden sijainti (katkoviivalla osoitetut alueet) sallittuun asuinrakentamiseen (vaaleampi violetti) ja asuinrakentamiskieltoon (harmaalla peitetyt alueet) nähden on kuvattu alla olevassa kartassa. Haalealla vihreällä on peitetyt alueet joissa hajakennus on sallittua.

Kuva 21. Pohjavesialueet ja rakentamisen ohjeet Sankolassa (Huuha, S. 24.2.2012 sähköpostikeskustelu).

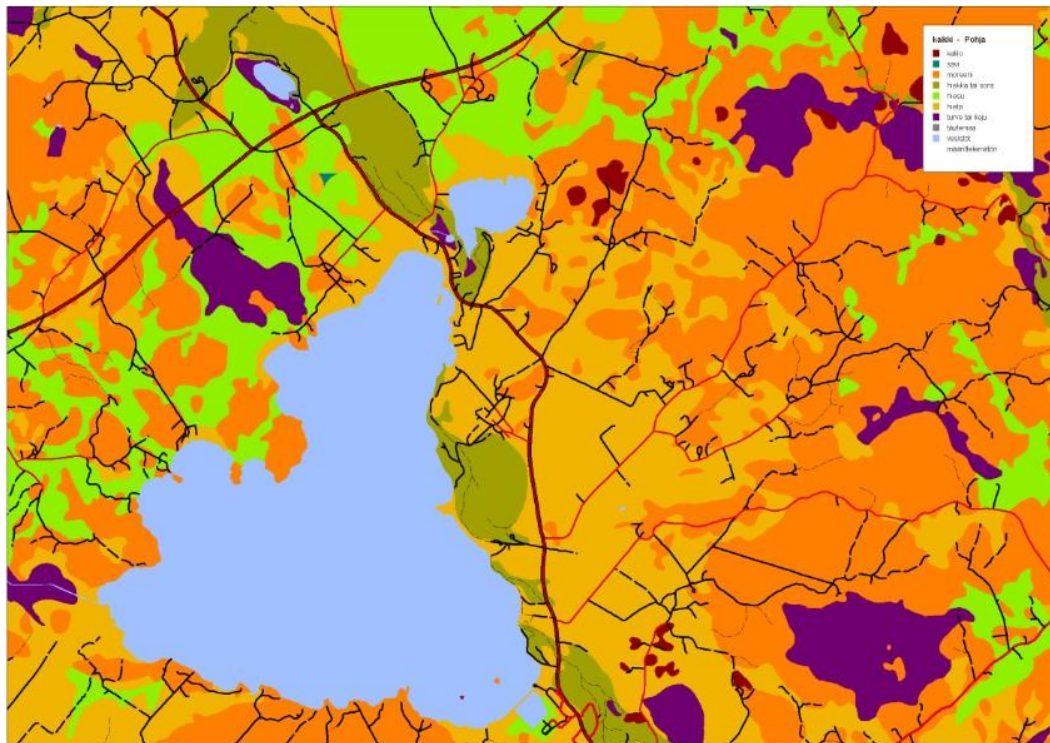
Ravinteiden päätyminen vesistöihin tulisi talliohjeen mukaan estää. Tarhan etäisyys valtaojasta tulee olla vähintään 20 m ja purosta tai muusta vesistöstä 100 m. Olosuhteista riippuen suojaetäisyyden on oltava vähintään 10–50 m. Rinteet, jotka viettävät vesistöihin, on jätettävä tarha-alueen ulkopuolelle, jos riittävää suojavyöhykettä ei voida jättää. Jos tallialue sijaitsee vesistöjen läheisyydessä, olisi tarhojen hulevedet hyvä johtaa laskeutusallas-kosteikkoon käsiteltäväksi. Sopiva altaan koko on n. 5 % tarhojen koosta. Sinne olisi hyvä saada kemiallinen käsittely. Liukoista fosforia voi saostaa alumiini- tai rautasulfaatilla. Kasvillisuus allas-kosteikossa edistää ravinteiden sitoutumista. Tarhojen ja kenttien puhtaanapito ja salaojittaminen edistävät niiden hyvää hoitoa. Tarhan pohjan tulee kestää kaikilla säätyypeillä. Vedet eivät saa seistä tarhan pohjalla. (Hevostalliohje 2008.)

Kuva 22. Kartta pohjavesialueista (Hemilä, R. 2012)

Kuvassa alempi osa on I luokan (vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue) ja ylhäällä osittain näkyvissä oleva alue II luokan (vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue) pohjavesialuetta. Ympäristöviranomaisen mukaan rajoituksia on lähinnä jätevesien käsittelyssä ja maalämpökaivojen rakentamisessa. Maatalouden osalta rajoitukset ovat lähinnä ohjeellisia. (Hemilä, R. 2012.) Lisää tietoa saa Ympäristöhallinnon oppaasta nimeltään ”Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje”, joka on ladattavissa Ympäristöministeriön Internet -sivustolta.

Sankolan alueen maaperä on pääosin hietaa (vaalea keltainen) tai moreenia (oranssinkeltainen), ja jonkin verran myös hiekkaa/ soraa (tummempi vihreä). Vaaleanvihreällä värillä kuvatut alueet ovat hiesumaita.

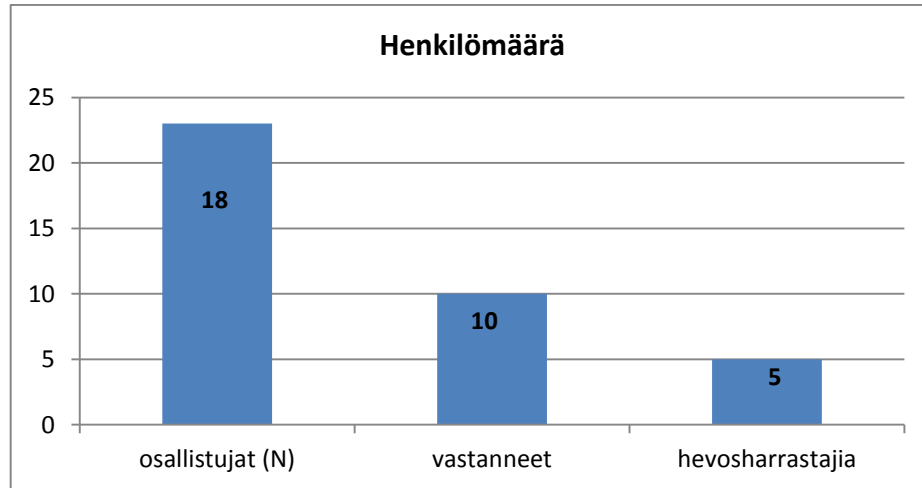

Kuva 23. Maaperäkarta Sankolasta (Huuha, S. 2012)

Maaperänä sora on kuivaa maata ja sitä esiintyy yleensä metsämaissa. Hiekkamaita löytyy harjujen lähistöiltä ja vesistöjen varsilta. Erityisesti karkeat hiekkamaat eivät pidätä vettä itseensä ja eivätkä kuoretu. Myös karkea hietä läpäisee hyvin vettä, eikä kuoretu helposti. Hieno hietä maalajina on löyhästi kokkareista ja pehmeää, ja sen vedenpidätyskyky on hyvä. (Heinonen R., Hartikainen H., Aura E., Jaakkola A., Kempainen E. 1996, 30–31, 146.)

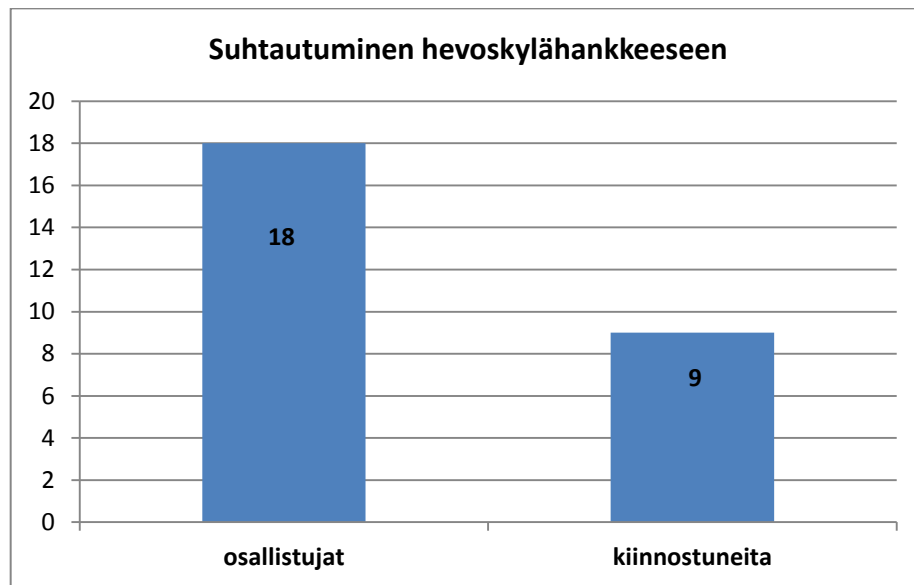
6.2 Sankolalaisten näkemyksiä

Uutta hevosteema-aluetta suunniteltaessa seuraavaksi tärkein asia on olemassa olevan asutuksen asennoituminen uuden kehittämiseen. Siksi tämän tutkimuksen tueksi kysyttiin paikallisen väestön näkemyksiä hevoskylän perustamisen osalta. Sankolassa maaliskuisessa kyläkaavaillassa tehdyn kyselyn vastausprosentiksi muodostui 55 %, ja vastanneista 80 % oli sankolalaisia. Vastanneista 7 kävi työssä kylän ulkopuolella ja kaikki vastaajat olivat perheellisiä. Kolme vastaajaa asui maatilalla ja kuusi omakotitalotyypisesti. Hevosharrastajia vastaajista oli puolet. Kaksi niistä viidestä, jotka eivät olleet hevosharrastajia, ilmoittivat olevansa kiinnostuneita hevosharrastamisesta.

Kuvio 1. Sankolan kyläkaavaillassa kyselyyn vastanneet henkilöt

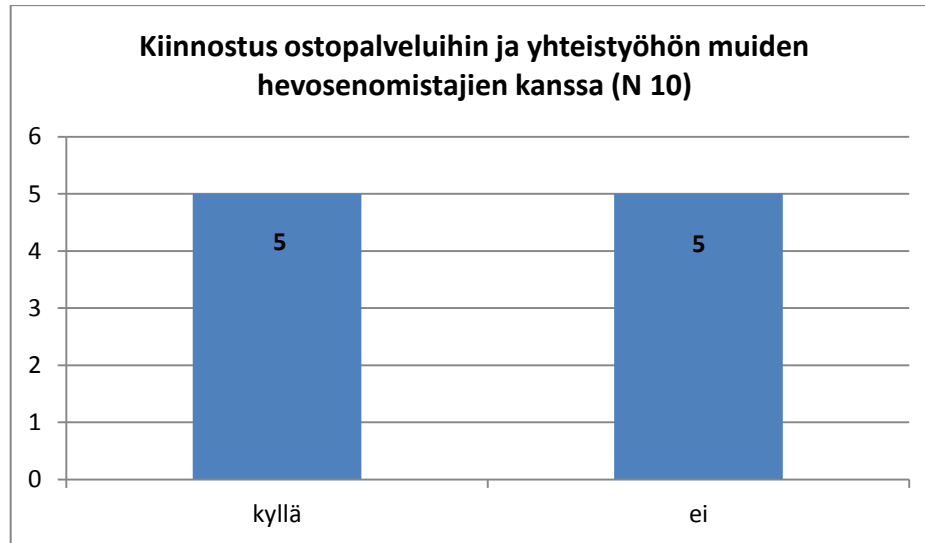
Lähes kaikki vastaajat olivat kiinnostuneita hevoskylä- ja hyvinvointihankkeen syntymisestä Lammilla. Yksi vastaaja kertoi olevansa myönteinen hevosten olemassaololle, jos maan käyttö on järkevästi suunniteltu (riittävät ja hevosille tarkoitetut omat ulkoilualueet), ja ratsukot/ valjakot eivät käytä luvattomia reittejä kulkiessaan tilojensa ulkopuolella.

Kuvio 2. Kyläkaavailtaan osallistuneiden kiinnostus mahdolliseen hevoskylähankkeeseen

Puolella vastaajista oli myös kokemusta oman hevosen pidosta. Niistä viidestä, joilla sitä ei ollut, kolme kertoi, että perheessä on hevosharrastajia. Hevosharrastajista neljännes on kilpailuvalmennettavana jossakin hevosharrastamisen lajissa.

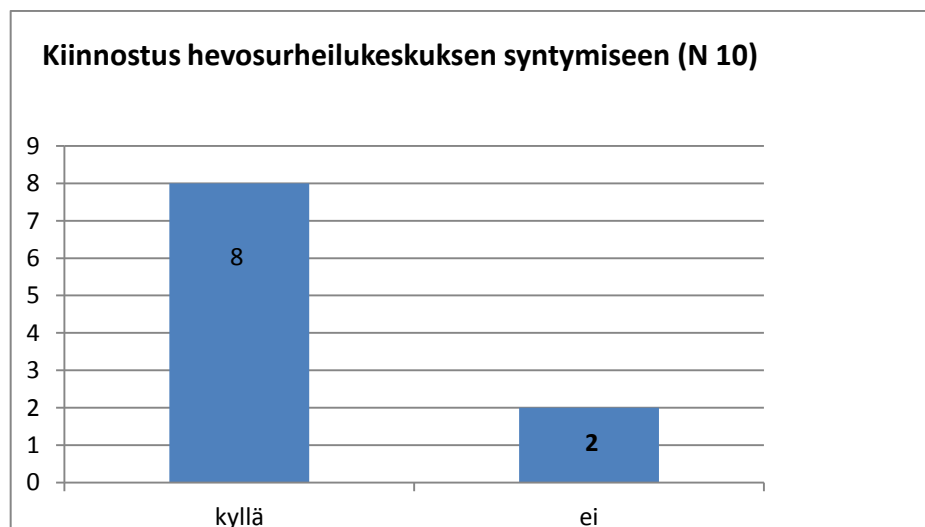
Hevosläheisestä asumisesta haaveili ja/tai toteutti haavettaan 8/10 vastaajasta. Kaksi heistä ei tiennyt hevosen pidosta tai hevosista mitään. Yksi vastaaja, joka ei haaveillut oman kotitallin pitämisestä, oli kuitenkin kiinnostunut hevosläheisestä asumisesta.

Kuvio 3. Vastaajien suhtautuminen hevosalan palveluihin ja yhteistoimintaan

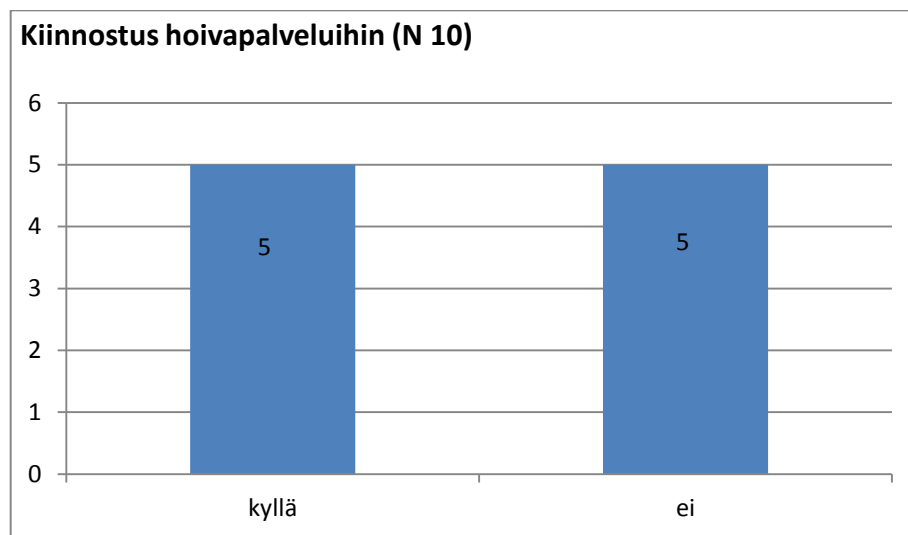
Viisi vastaajaa ilmoitti olevansa kiinnostuneita ostamaan osan hevosen pidon palveluista, tai tekemään yhteistyötä muiden hevosenomistajien kanssa.

Vastaajista 7 kertoi seuraavansa hevosurheilua televisiosta. Kuusi vastaajaa seurasi hevosurheilua tai harrasti sitä itse. Heistä kaksi harrasti ravi- ja yksi ratsupuolen asioita. Yksi vastaajista kertoi pitävänsä naapurinsa hevosten tarkkailusta. 8/10 vastaajaa oli kiinnostunut asumaan hevosurheilukeskuksen läheisyydessä, jos mahdollista.

Kuvio 4. Miten hevosurheilukeskus otettaisiin vastaan Sankolassa

Vastaajista viisi oli kiinnostunut hoivapalvelujen tarjoamisesta ja heistä neljä GC (Green Care eli vihreä hoiva) – mallista. Myös viisi vastaajaa ilmoitti kiinnostuksensa koiratoimintaan. Yksi vastaaja oli koirien kasvattaja.

Kuvio 5. Hoivapalveluyrittämisen kiinnostavuus Sankolassa

Perinteisestä maaseutuasumisesta olivat kiinnostuneita kaikki vastaajat. Maaseudussa viehättää sen rauhallisuus, maaseutuyrittäjäyys ja eläinten kanssa toimiminen.

Muulla asuvat vastaajat (2) eivät kuitenkaan olisi muuttamassa Sankolaan mahdollisen hevoskylän toteutuessa, koska he asuvat jo lähellä kehittämis-kohteena olevaa Sankolan kylää. Suunnitteilla olevan mahdollisen hevoskylän palvelujen toivottiin kuitenkin olevan laajemmin saatavilla.

Välttämättömäksi palveluksi katsottiin maatalouskaupan olemassa olo Lammilla. Sen ei kuitenkaan tarvitse sijaita Sankolassa. Keskustan palvelujen toivottiin muutenkin säilyvän ennallaan. Hevosten harjoitusalueiden perustaminen sekä turvalliset reitit liikkumisen kannalta myös lähikyliin katsottiin välttämättömäksi palveluksi hevosläheisessä asumisessa.

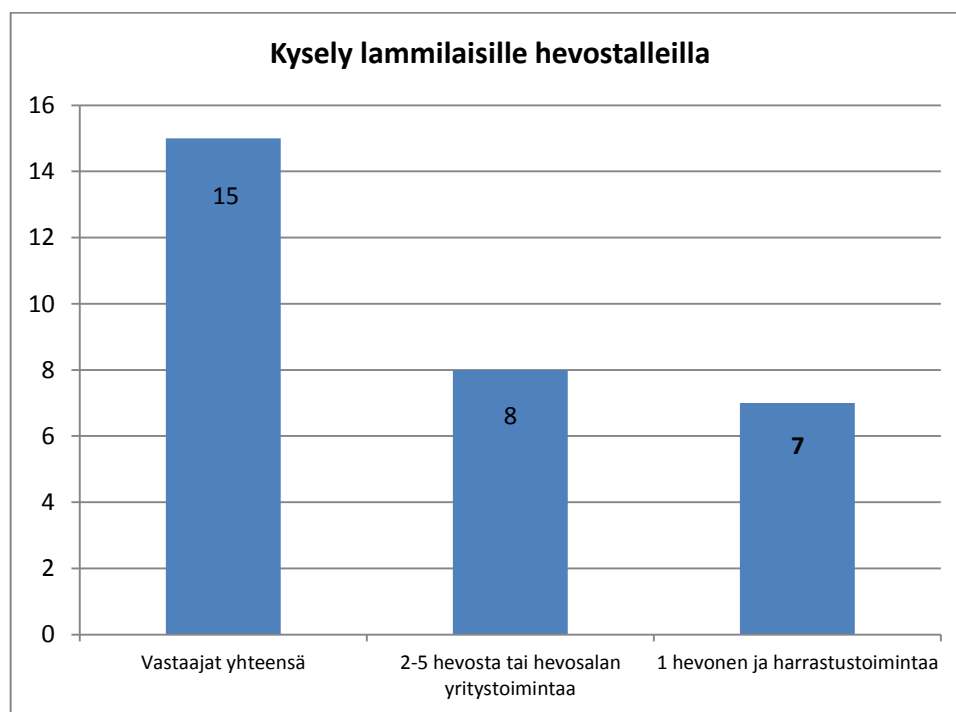
Vapaa sana -kommenteja annettiin kuudessa palautuneessa kaavakkeessa:

- *Maatalous- /hevosityrittäjä toi esiin hevosten suuren tilan tarpeen. Hänen toiveensa olikin hevosläheisen asuinalueen perustaminen jo Lammilla olemassa olevien hevostilojen/ hevosalan yrittäjien läheisyyteen Sankolan kylän sijasta.*
- *Kaksi vastaaja toivoi listaa ja karttaa jo olemassa olevista hevosalan/hevosiin liittyvän toiminnan (rehut, laidun, talli jne.) yrittäjistä. Yhdessä vastauksessa toivottiin parempaa markkinointia jo olemassa olevilta hevosalan yrityksiltä*
- *Toivottiin selvitystä Sankolan lisäksi Ronnin alueen sopivuudesta hevosasumiseen ja tallitoimintaan.*

- Kiinnitettiin huomiota kesäasukkaiden (n. 7 000 – 8 000 asukasta) tarpeisiin tallien ja valmennuspalvelujen osalta.
- Ratsastusreittejä toivottiin useammassa vastauspaperissa, samoin harjoitusalueita (ratsastuskenttää, harjoitusravirataa).
- Toivottiin valmennuspalveluja ja leiritoimintaa sekä lisää hevosalan yrittäjiä, sopivaa paikkaa hevosten uittoon kesäisin ja parempaa kuria harrastajien kesken; luvat oltava kunnossa ennen reittien käyttöä.
- Lisäksi toivottiin riittävän kokoisia tarhoja ja laitumia hevosille sekä tasapuolista ohjausta Kyläkaava – hankkeelta; jokaiselle jotakin. Hevoshanke ei vastaajan mukaan välttämättä menesty Sankolassa.

6.3 Talliyrittäjien ja hevosharrastajien ajatuksia

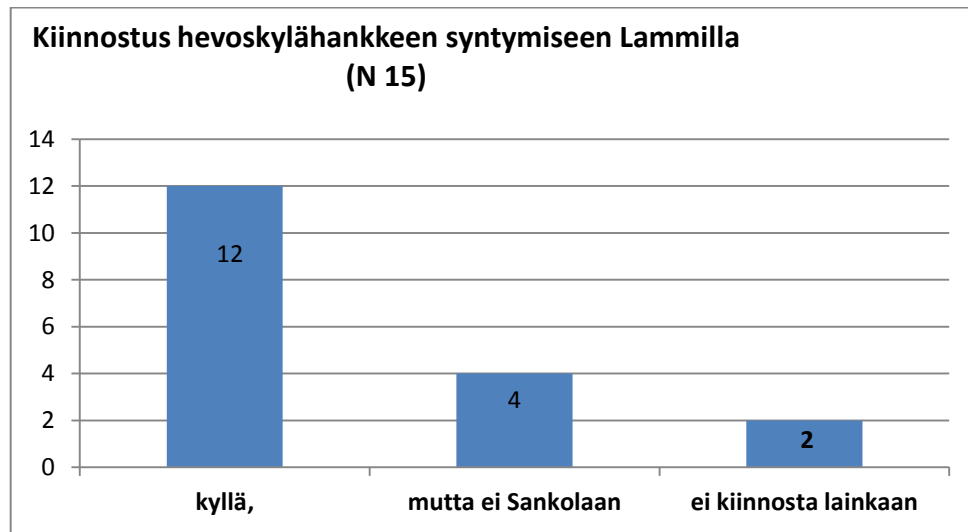
Tutkimustyössä pyrittiin saamaan laajempaa näkökulmaa hevosläheisen asumisen sijoittumisesta Hämeenlinnan Lammin kaupunginosaan postittamalla oma kysely hevosläheisen asumisen asioista jo olemassa oleville lammilaisille talliyrittäjille ja hevosharrastajille.

Kuvio 6. Lammilaisille talleille suunnatun kyselyn vastaajat

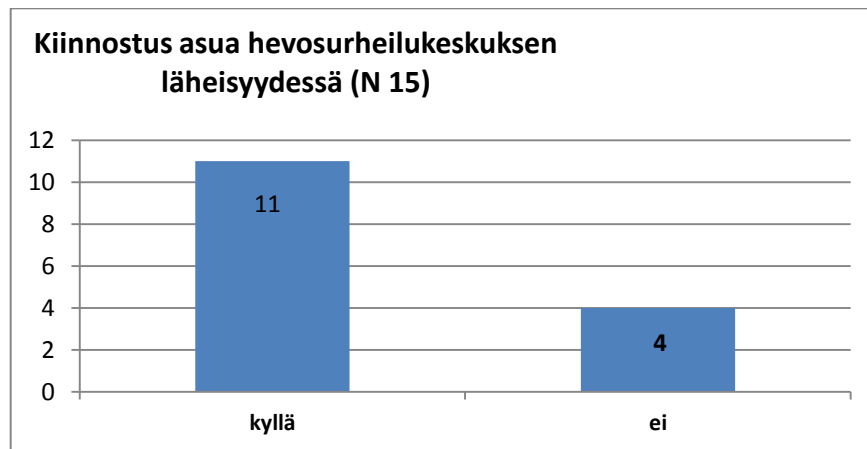
Vastaajista vain kaksi asui Sankolassa. Kuusi kaikista vastauksen palauttaneista asui maataloilla, ja seitsemän omakotitaloissa. Kahdella vastanneista on tarve mahdollisesti muuttaa suurempiin tai toimivampiin tiloihin hevosten kanssa. Talliyrittäjiä tai 2-5 hevosen harrastetallien pitäjiä vastaajien joukossa oli kahdeksan. Yhden hevosen omistavia hevosharrastajia vastaajissa oli seitsemän. Vastaajat kävivät myös pääosin työssä talliensä/ mautilojensa ulko-

puolella. Muutama henkilö kaikista vastanneista on kiinnostunut laajentamaan omaa hevosharrastustoimintaansa yritystoiminnaksi saakka.

Kuvio 7. Mitä mieltä vastaajat olivat mahdollisen hevoskylän rakentumisesta Lammille

Hevoskylähankkeen syntymisestä oli kiinnostunut 80 % kaikista kyselyyn vastanneista, ja heistä kolmasosa kiinnosti hankkeen synty yleensä Lammilla mutta ei Sankolassa. Kaksi kaikista vastanneista ei ole kiinnostunut hevoskylähankkeen syntymisestä Hämeenlinnan Lammilla, mutta eivät myöskään ilmoittaneet olevansa kauhuissaan sellaisesta ajatuksesta. Vastanneista yksi jätti kysymyksen kiinnostuksesta hevoskylähankkeen syntymistä kohtaan vastaamatta, koska katsoi että siihen ei voinut vastata kyllä – ei – vastauksena (LIITE 2, kysymys 7).

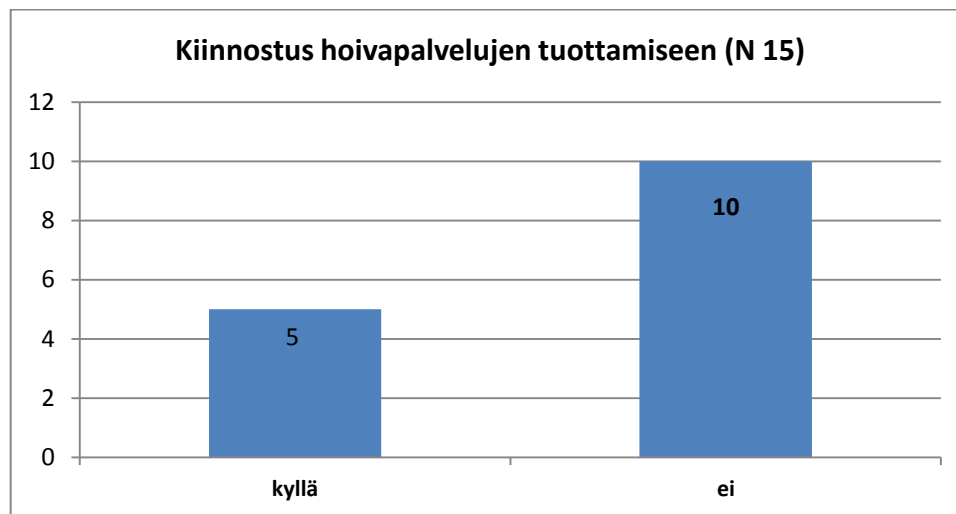

Kuvio 8. Miten hevosurheilukeskus otettaisiin vastaan Lammilla yleensä

Kaikista vastanneista 73 % oli kiinnostunut asumaan varsinaisen hevosurheilukeskuksen lähetyvillä, jos se vain olisi mahdollista. Osa vastaajista katsoi jo asuvansa niin, ja ei sen vuoksi pitänyt asiaa tarpeellisena.

Maanomistajille suunnattuun kysymykseen (12.) ratsastusreittien suunnittelusta kohtuudella omille maille vastattiin pääosin myönteisesti. Osalla vastaajista oli jo reitit omilla maillaan käytössä, ja siksi reittien suunnittelu ei heille sopinut.

Vastanneiden maanomistajien keskuudessa vuokrattavaksi sopivia laidunmaita ilmoitettiin Lammilla olevan vapaana 10 hehtaarin verran.

Kuvio 9. Miten Lammilla suhtauduttiin hoivapalvelujen tuottamiseen maaseutuympeiristösä

Green Care – konseptin mukaisesta yritystoiminnasta (Liite 2, kysymys 17.) on kiinnostunut kolmasosa vastaajista. Myönteisesti vastanneet voisivat hyödyntää omaa jo olemassa olevaa ammattitaitoaan tai sopivia puitteita tarpeen mukaisen tuotekehittelyn jälkeen. Kaikilla vastanneilla sopiva ajankohta ei välttämättä ole nyt, mutta tulevaisuudessa se voisi olla mahdollista. Pääosa myönteisesti vastanneista oli kiinnostunut hoivapalvelujen tai muun palvelun tarjoamisesta talliympäristöissään.

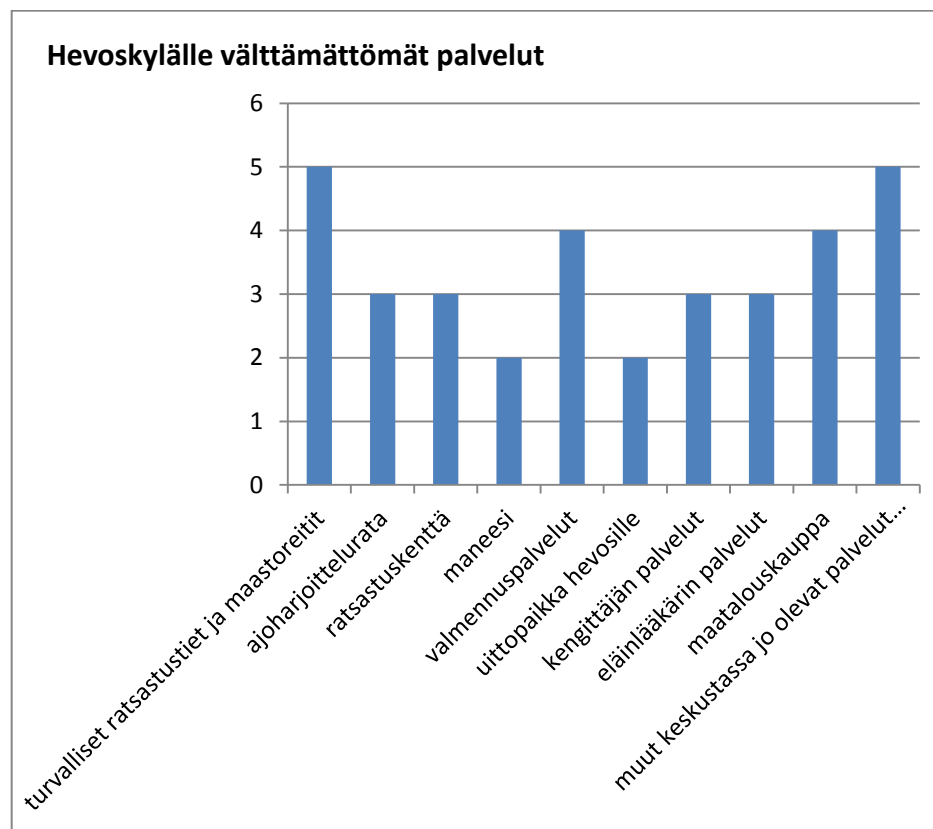
Kyselyssä kartoitettiin myös vastaajien tarvetta harrastaa hevosen kanssa liikumista turvallisesti (10.), ja 80 % vastanneista piti tärkeänä päästä maastoon hevosen kanssa turvattuja reittejä pitkin omalta tallilta käsin.

Yhdeksännessä kysymyksessä kartoitettiin vastaajien mahdollisia toiveita lisäharjoitusalueista kotinsa lähetyville. Eniten kaivattiin ratoja maastoon sekä vaellusreittejä. Seuraavaksi suosituin toive oli maneesi. Lisäksi toivottiin ratsastuskenttää, harjoitusravirataa ja hiittisuoraa sekä mahdollisuutta hevosten uittoon. Kolmasosa vastaajista ei toivonut lisäharjoitusalueita kotinsa lähetyville lainkaan.

Välttämättöminä palveluina hevoskylässä (kysymys 20, vastausryhmät ovat suosituimmuusjärjestyksessä) vastaajat pitivät 1) eläinlääkärin, ratsuttajan ja kengittäjän palveluja, hevostarvikkeiden myyntiä (ml. satulaseppä, hevostar-

vikeautot) ja harjoitusalueista ajorataa 2) varusteiden korjauspalvelua, hevoskuljetuspalvelua, hevosten koulutus- ja valmennuspalvelua, tallityöpalvelua ja harjoitusalueista maastoreittejä sekä hiittisuuraa 3) hevostarvikkeiden vuokrauspalvelua, tallipaikkojen vuokrausta, loimipesulaa, hevoshierojan palveluja, kävelytyskonetta, hevosten uittopaikkaa, ruokapaikkaa, huoltamopalveluja ja harjoitusalueina maneesia, isoa talvellakin kunnossapidettyä ratsastuskenttää sekä ajomaastoja. Lisäksi pidettiin tärkeänä maanomistajien ja hevosomistajien yhteistyötä ja yhteistä toimintaa, sekä mahdollisuutta laitumien vuokraamiseen ja orilaitumelle pääsyyn. 26,5 % jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen.

Keskimäärin välttämättömiksi palveluiksi hevosläheiselle asumiselle lammilaiset vastaajat katsoivat erityisesti hevosten harjoitusalueiden (rata, kenttä, maneesi, uitto) olemassaolon, sekä turvallisen yhteyden ratsastusteilte ja maastoreiteille. Kauppojen ja eri ammattilaisten (kengittäjä, ratsuttaja, valmentaja, talliyrittäjä, eläinlääkäri) palvelut tulisi myös olla saatavilla.

Kuvio 10. Mitä palveluja hevoskylätyyppinen asuinpaikka tarvitsee kaikkien vastaajien mielestä Lammilla

Tiedot on koottu yhdistämällä Sankolassa tehdyn kyselyn (Liite 1) vastaukset lammilaisten hevosharrastajien ja –yrittäjien (Liite 2) vastauksiin samasta aiheesta.

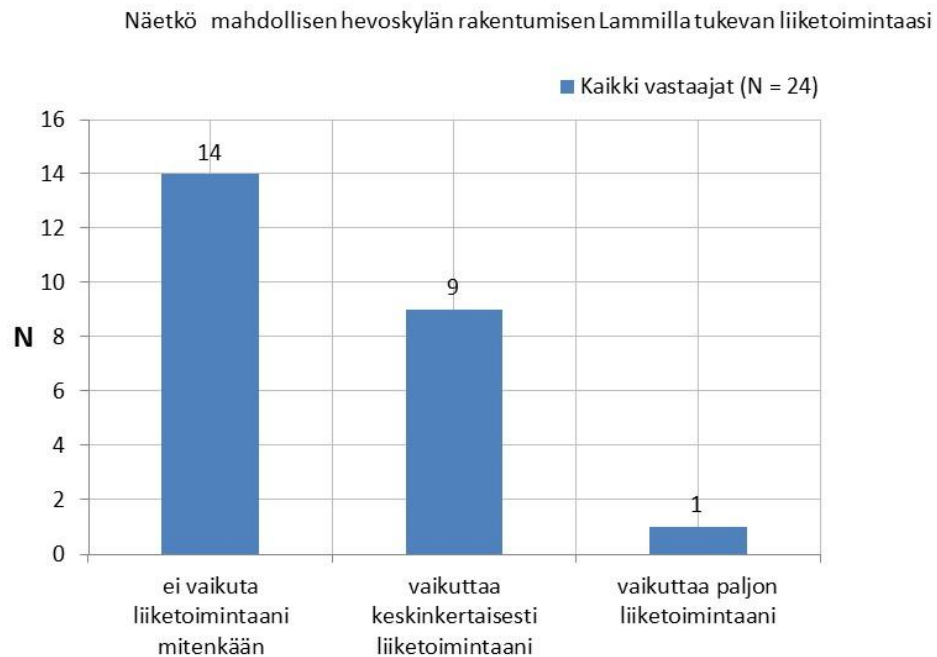
Kysymykseen 21. Mitä muuta yritystoimintaa kaipaavat nykyiseen tarjontaan Sankolassa/ Lammilla tai lähialueilla ei saatu montakaan vastausta. Varsinaisesti vastaamatta jätti 73 %, mutta osa heistä oli esittänyt toiveitaan jo edellisten kysymysten kautta. Kysymykseen vastanneet nostivat esiin ajatuksia mm. palvelujen paketoinnista. Markkinointia voisi tehostaa esim. yhdistämällä majoitus-, ruoka- ja harrastusaktiviteettien tarjoamisen palveluja vaikkapa eri palveluntarjoajilta. Aktiviteetiksi voisi myös tuotteistaa erilaiset maataloustyöt, kuten heinän teko. Lisäksi kaivattiin hevoshierojia, kengitysseppiä ja ratsastusvalmentajia.

Kysymyksen 21. alla olevaa vapaata tilaa käytettiin kolmessa vastauskaavakkeessa myös muiden ajatusten esittämiseen. Niiden mukaan hevoskylän sijainti tulisi olla jokin muu kuin Sankola. Kannatusta sai Mommila, jonka todettiin olevan hyvän matkan päässä Lahdesta ja Riihimäeltä sekä kohtuullisen matkan päässä kaupunkiseudulta. Valmennuksiin kulkeminen olisi helppoa ja alueena Mommila vastaa todellista maaseutua, sekä on maisemallisesti hyvin kaunista seutua. Hevoskylän sijoittumista Sankolaan kritisoitiin myös siitä, että mahdolliset tuet sijoittuisivat ”tyhjälle alueelle” ja yrityksiään kehittäneet jo olemassa olevat tallit saattavat tulevaisuudessa kärsiä tästä mahdollisesta uudesta hevoskylätoiminnasta potien asiakaspulaa. Toiveena esitettiin hevosalan markkinointihanketta tukemaan jo olemassa olevia hevosalan yrityksiä, ja näin saataisiin tällä hetkellä vajaalla käytöllä toimivat yritykset paremmin esiin ja niiden käyttöastetta nostettua, koska kapasiteettia on jo olemassa. Lisäksi yksi vastaaja halusi korostaa hevospalveluiden tarjoamisen turvallisuusnäkökohtia, jotka pitää ottaa huomioon yleensä hevoskyläkehittämisessä.

6.4 Lammilaisten yrittäjien ajatuksia

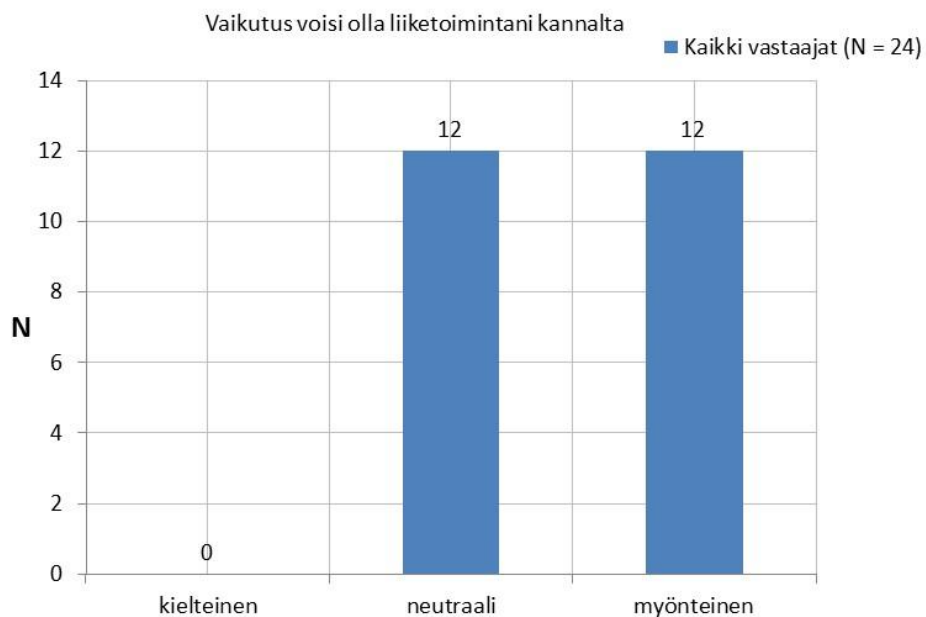
Tutkimuksessa haluttiin saada laajempaa paikallista yrittäjänäkökulmaa hevoskylän perustamisajatusten osalta. Siksi Lammin Yrittäjien sähköpostilistan kautta lähetettiin lyhyeksi muotoilemani Internetissä vastattavissa oleva Digium – työkalulla tehty kysely 155 vastaanottajalle, jossa kartoitettiin mahdollisen hevoskylän rakentumisen vaikutuksia yrittäjän oman liiketoiminnan kannalta. Kyselyn suoritti Heli Seppälä Kehittämiskeskus Oy Hämeestä. Hän myös koosti palautuneet vastaukset graafisiksi esityksiksi.

Vastausprosentiksi tässä kyselyssä muodostui 15 % ja vastanneiden toimialat vaihtelivat paljon. Kysymykset olivat lyhyitä ja vastaaminen sen vuoksi helppoa ja nopeaa. Kyselyn lopussa oli tila muun näkemyksen esille tuomiseen vapaassa tekstiruudussa. Aikaa vastaamiselle annettiin yksi viikko.

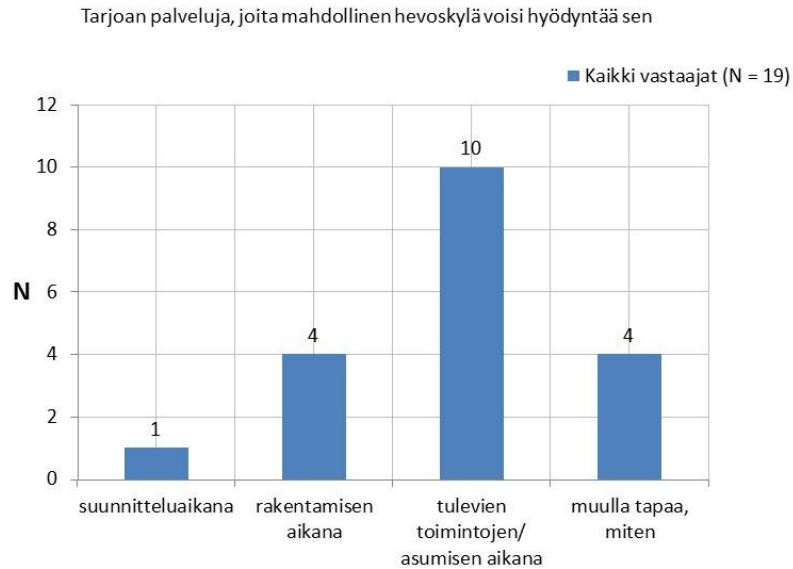
Kuvio 11. Miten hevoskylän rakentuminen Lammille tukisi vastaajan liiketoimintaa

Noin 40 % vastaajista katsoo että hevoskylän syntymisellä Hämeenlinnan Lammille olisi vaikutusta heidän liiketoimintaansa.

Kuvio 12. Olisiko vaikutus vastaajan liiketoiminnan kannalta myönteistä?

Vaikutus olisi vastanneiden kannalta neutraali tai myönteinen.

Kuvio 13. Voisiko hevoskylä saada vastaajalta toimintaan sopivia palveluja

Yrittäjiä pyydettiin miettimään palvelutarjontaansa ja niitä mahdollisuuksia, miten hevoskylä saattaisi heidän palvelujaan hyödyntää. Kysymyksen kautta selvisi, että suurin hyöty yrittäjien palvelutarjonnasta tulisi hevoskylälle sen mahdollisten tulevien toimintojen aikana.

Kaikki vastanneet yrittäjät (N 17) pitivät hevoskylän rakentumista Lammille oman yritystoimintansa kannalta alueellisena mahdollisuutena.

Kuvio 14. Vastaajien mielipide hevoskylän mahdollisesta rakentumisesta oman yritystoiminnan kannalta

Yrittäjien antamat muut kommentit olivat pääosin asiaa kannustavia ja selkeästi perusteltuja.

Muu näkemyksesi asiasta:

- *Ok*
- *Asia on erittäin kehityskelpoinen, vaikka ei millään lailla liity meidän toimintaamme. Kannatetaan lämpimästi.*
- *Kannatetaan lämpimästi. Hevosia pitää maaseudulla olla.*
- *Kaikki uudet yritykset alueelle olisivat hyvä juttu, ne toisivat lisää työpaikkoja ja rahaa kuluttavia asiakkaita Lammille. Kaikensorttinen vilkastuminen ihmismäärässä ja erilaisten palvelujen lisääntyminen on erittäin positiivinen asia. Joten tervetuloa!*
- *Samaan aikaan kun tällaista hyvää ja kannatettavaa hanketta viedään eteenpäin, pitäisi kehittää Sankolan alueen asumisen kehittämistä. Olen jo pitkään odottanut että tänne rakennetaan tasokkaita rivitaloja, jossa myös maisema on otettu huomioon, mutta odotus näyttää turhalta. Taloja rakennetaan vain apteekin ympärille. Hevoskylä tuottaa kun lähellä asuu monenikäisiä ihmisiä, mutta heidän pitää asua jossakin.*
- *Kaikki uusi yritystoiminta Lammille on tervetullutta. Edistää hyvinvointia lisää Lammin houkuttelevuutta asumispaikkana.*
- *Positiivinen ajatus, tuo vireyttä ja elämää Lammille*
- *Kausityöntekijöiden saanti paranisi ehkä. Peltojen vuoroviljely mahdollista.*
- *Tuskin tämä asia Lammin keskustaa koskee. Ei kai niitä nyt asfalttipihoihin tuoda? Kyllä Lammin sivukylille eläimiä mahtuu. Onhan niitä siellä jo ennestään.*
- *ei kiinnosta mitenkään.*
- *Riippuen hankkeen toteutuksesta pidämme mahdollisena, että voimme tarjota hevoskylän ylläpitoon ja hallintoon liittyviä palveluita projektin vetäjille.*

6.5 Kuntien edustajien ajatuksia hevoskylien perustamisista

Tämän kappaleen tiedot on pääosin saatu kuntien toimijoille suunnatun kyselyn palautuneiden vastausten kautta. Tarkentava keskustelu käytiin sähköpostitse, jonka kautta lähetettiin myös varsinainen kysymyskaavake. Muu osa tiedoista on koottu erikseen mainituilta verkkosivustoilta.

Inkoossa on puuhattu hevosläheisen asumisen aluetta kuntaan talliyrittäjien voimin. Hanke on ollut vireillä noin 5 vuotta.

Talliyrittäjät Maiju Mäntykoski ja Fredrika Nyberg saivat ajatuksen, että Inkooseen tarvitaan hevoskylä. Yrittäjät omistivat vierekkäiset tallit ja totesivat, että alue sopisi hevosystävälliseen asumiseen.

- Kunnanjohtaja nousi pöydälle, että näinhän sen pitää olla, kun esitimme idean ensimmäistä kertaa, Mäntykoski nauraa.

Hevoskylässä asuminen yhdistetään hevosharrastukseen. Jo kaavoitusvaiheessa alueelle suunnitellaan talojen lisäksi tallit, maneesi, laitumet ja ratsastusreitit. Omalle tontille on mahdollista esimerkiksi rakentaa pieni talli.

Inkoon kunta lähti innolla hankkeeseen mukaan. Kyseessä on myös yksityinen kaavoitusohjelma, jonka kustannukset jäivät kunnalle pieniksi.

- Me saamme lisää ihmisiä muuttamaan Inkooseen, kun alueelle rakennetaan parikymmentä uutta taloa, Inkoon kunnan teknisen toimen johtaja Emilia Horttanainen toteaa.

Suunnittelua helpotti se, että alueella oli valmiiksi maneesi ja kenttä.

(Yle – uutiset 2012b.)

Inkoon suunniteltu hevoskylä sijoittuu kaupunkien läheiselle maaseudulle ja sen etäisyys kunnan keskustasta on 6 km. Asukastiheytensä puolesta Inkoo on maaseutumainen kaupunki. (Wikipedia 2012. Inkoo.)

Hevoskylän tontteja myyvät yksityiset omistajat ja hevoskylä on toteutumassa, kunhan alle saadaan ensin parempi kaavasuunnitelma. Harrastusalueet ovat rakentuneet tai rakentumassa yksityisten toimesta, ja ajatus hevoskylästä on lähtenyt hevosyrittäjiltä itseltään. Kaavasuunnitelma löytyy Internetistä Inkoo.fi – sivustolta. Kunta hoitaa siis tiedottamisen kaavoituksesta, ja muusta vastaa kaavan tilannut yksityinen taho. Kunnan osalta suunnittelu on normaalia kaavaprosessia. Hankkeen haasteet kunnan kannalta ovat ekologisuuden toteutumisessa. Keskusta- ja kyläalueiden ulkopuoliset uudet kylät ovat yhdyskuntarakennetta hajauttavia ja ilmastonmuutosta mahdollisesti kiihdyttäviä tekijöitä (autoilun lisääntyminen, koska palvelujen saatavuus muualla). Hyvänä vaikutuksena kunnassa kuitenkin pidetään sen kunnalle tuomaa myönteistä imagoa, ja muutenkin projekti on hieno suoritus sekä miljöö hevoskylälle kunnan edustajan mukaan on oivallinen. (Kysely kuntien edustajille, Inkoo 2012.)

Vöyrissä taas asiaa on pohdittu vielä pidempään. Hanke on ollut esillä nyt 7 vuoden ajan. Vöyrin kunnassa suunniteltu hevoskylä sijoittuu ydinmaaseudulle. Vöyrin väkiluku on noin 1200 henkeä suurempi kuin Lammin tai Inkoon (Wikipedia 2012. Vöyri) mutta asukastiheys on noin puolet Inkoon asukastiheydestä (8,60 as/ km²). Tontteja Vöyrissä myyvät yksityiset henkilöt, ja alue soveltuu lähinnä ratsuille. Harrastusalueita on tarkoitus rakentaa osakeyhtiönä, mutta vielä ne eivät ole toteutuneet. Ajatus hevosläheisen asumisen alueen perustamisesta on lähtenyt asukkailta ja maanomistajilta ja sitä on käsitelty

kunnassa työryhmän voimin. Alueen koko on yhteensä n. 15 (- 40) ha ja sille on kaavailtu yhteisen tallirakennuksen lisäksi 14 omakotitonttia sekä yhtä rivitalorakentamiseen tarkoitettua tonttia. Alueen liikennejärjestelyjä on mietitty ja tarkoitus on, että hevosreittejä saadaan useita kilometrejä niin, että isot liikenneväylät eivät aluetta halkaise, vaan siellä liikkuu ainoastaan asukkaiden omaa liikennettä. Suunnitelmat ovat lähes valmiit ja jo hyväksytyjä, mutta projektin rahoitus yhteisten talli- ja harjoitusalueiden osalta on vielä kesken. Rahoitusasiaa käsitellään yhdessä maanomistajan kanssa. Hyötynä hevoskylästä haetaan mm. palvelujen kysynnän, uusien yritysten perustamisen ja asukasmäärän kasvun kautta. Projektin kuluessa haasteelliseksi on talousasioiden lisäksi koettu eri tahojen yhteinen ymmärrys hevosharrastamisen merkityksestä. (Kysely kuntien edustajille, Vöyri 2012.)

6.6 Palveluiden yhteismarkkinointi tarpeen

Sankolan kyläkaavaillassa tehdyn kyselytutkimuksen ”sana on vapaa” – osuudessa toivottiin mm. tietopakettia jo olemassa olevista hevosalan/ muista yrityksistä Lammilla. Pyrin selvittämään asiaa tässä tutkimuksessa aluksi Internet – sivustojen kautta käyttäen hakumenetelmänä Google – hakukonetta, SRL:n (Suomen ratsastajainliitto R.Y.) internetsivuston tallihakuria (http://www.ratsastus.fi/ratsastuskoulut_ja_tallit/tallihakuri) sekä muita yrityshakukoneita. Hain tietoa myös Kehittämiskeskuksen Hämeenlinnan seudun yrityshaku – koneella, tarkoitukseni löytää Lammilla sijaitsevia jo toiminnassa olevia talliyrityksiä.

Tulos hakuyrityksilleni oli melko mitätön. Osassa hauista ei löytynyt lainkaan talliyrityksiä tai ratsastuspalvelujen tuottajia Lammilta. Osa lammilaisista hevosalan yrittäjistä arvelee tiedon saatavuuden ja markkinoinnin olevan riittävää. Omaan kokemukseeni perustuen voisin todeta, että talliyritysten löytäminen Lammilta ei ole helppoa, ja että yrittäjien tulisi panostaa entistä enemmän harrastajien kannalta helposti saatavissa olevaan informaatioon ja mainontaan erilaisista hevosharrastamisen mahdollisuuksista Lammilla. Erityisesti kesäaikaisen tarjonnan esille tuonti olisi järkevää, koska paikkakunnan asukaslukenousee moninkertaiseksi kesälammilaisten myötä.

Hyvänä esimerkkinä kootusta tiedosta voisi mainita Siuntion mallin. Siuntiossa on perustettu yhdistys nimeltään Siuntion Pro Hevonen ry (SiPro) jonka tarkoituksena on toimia paikallisesti kanavana kunnan hevosyrittäjien ja päättäjien välillä. SiPro on hevosten ja hevosalan etua ajava yhdistys, joka edustaa siuntiolaisia hevosia, hevosen omistajia ja talliyrittäjiä. Se tarjoaa neuvontaa, välittää tietoa alan paikallisista toimijoista ja järjestää jäsenistölleen asiantuntijakursseja. Yhdistyksen sivuilta saa helposti esiin paikalliset talliyrittäjät ja muut alaan liittyvät harrastetiedot. (Siuntion ProHevonen 2012.)

Myös Sankolan kyläkaavailan kyselyssä esitettyyn toiveeseen kootusta tiedonsaannista voisi ratkaisuna asiaan olla vastaavanlainen yhdistys tai muu

esimerkiksi matkailualan toimija Lammilla, jonka päämääränä olisi koota paikalliset tallit ja niiden tarjoamat palvelut helposti löydettäväksi informaatiopaketiksi, tuotteistaa olemassa olevia palveluja toisiinsa vaivattomasti hyödynnettäviksi paketeiksi ja ajaa eteenpäin hevosenomistajien ja hevosarrastajien toiveita sopivien harjoitusalueiden ja turvallisten reitistöjen saamiseksi paikkakunnalle, lisäten näin myös hevosityrittämisen mahdollisuuksia ja matkailualan työllisyyttä Lammilla.

Olemassa olevaa hevosharrastamista Lammilla tukee Lammin Hevosystäväinseura ry, joka on Hämeen Hevosjalostusliiton jäsenseura. Yhdistys ylläpitää harjoitusalueita Lammin Jahkolantien tuntumassa. Valtatieltä matkaa alueelle on noin puoli kilometriä.

Kuva 24. Kartta Jahkolan harjoitusalueesta (GoogleMaps 2012a)

Alueella on katettu valjastuspaikka ja sen yhteydessä pieni ”puffetti -tila”, jonka ympäristössä säilytetään yleensä myös kärryjä tarpeen tullen.

Kuva 25. Jahkolan harjoitusalueen valjastuspaikka ajoreitin alkupäässä

Ajorata on n. 4-5 m leveä ja 2 km mittainen valaistu lenkki, jonka yhtenä osana on leveämpi hiitti- ja laukkasuora.

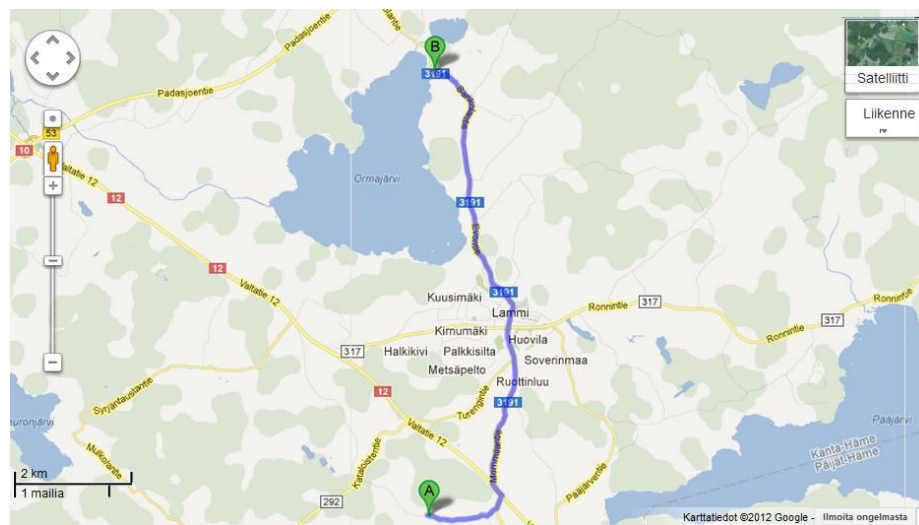

Kuva 26. Hiitti- ja laukkasuorana toimiva osuus harjoitusalueesta

Alue on vuokrattu pitkällä sopimuksella paikalliselta viljelijältä ja sen kuntoa pidetään yllä seuran talkoovoimin sekä rataa käyttävien henkilöiden yhteis-

työnä. Yleisilmeeltään alue on siisti ja vaikuttaa toimivalta. Käyttäjäkuntana on sekä raviharrastajia että ratsupuolen harrastajia ja – yrittäjiä. (Laakso, M. 2012.)

Sankolaan on harjoitusalueelta matkaa n. 8,5 km. Valtatie 12 kulkee alueiden välissä. Suorin reitti kulkee vilkkaasti liikennöidyllä Lammin keskuksen alueella.

Kuva 27. Karttakuva Sankolan ja Jämsän välisestä alueesta (GoogleMaps 2012b.)

Siltasen (2007) mukaan vihersillat ja eläinallikulut voisivat auttaa hevosreittien yhdistämistä vilkkaasti liikennöityjen pääteiden tuntumassa. Näissä eläinten liikkumista helpottavissa väylissä alikulun suositeltu korkeus on vähintään 3 m mutta mieluiten sen tulisi olla 3,5 m korkuinen (Siltanen 2007, 26–27).

7 TUTKIMUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä työssä tutkimuskysymyksinä pohditaan hevoskylätyyppisen asumisen mahdollisuuksia ja vaikutuksia maaseudun kehittämisessä ja sen paikallisia vaikutuksia Hämeenlinnan Lammilla hevosalan yrittäjien ja – harrastajien keskuudessa. Lisäksi työssä tarkastellaan hevoskylähankkeiden menestymistä yleensä Suomessa, ja niitä tarpeita ja kiinnostuksen kohteita, mitä mahdollisilla tulevilla hevoskyläläisillä erilaisten palvelujen käyttöön on olemassa.

Hevostalouden palvelujen kasvu maassamme vuosina 2003–2007 oli tutkimuksen mukaan 23 %. Sen jälkeen hevostaloutta harjoittavien monialaisten tilojen määrä on noussut ainoastaan noin prosentin verran, ja siitä voidaan päätellä että muiden kuin maatilakytken omaavien talliyrittäjien määrä on tuona aikana ollut vahvemmin nousussa, koska hevosityttäminen vastaavana aikana on kasvanut tasaisesti.

Hevosalan kasvu on tutkimusten mukaan tulevinakin vuosina edessämme oleva ilmiö. Ympäristön asenteet tekevät hevosyrittämisestä joko miellyttävää tai vaikeata. Ratsastuksen osalta asiakastallien paras sijoituspaikka on kaupunkikeskusten lähetyvillä. Hevoselle paras paikka on pääosin ydinmaaseudulla, josta sille löytyy riittävän suuret tarha- ja laidunalueet, ja jossa on helpommin järjestettävissä turvallisia maastoja ja teitä ratsukoiden ja valjakoiden liikkumiseen.

Maaseudun merkitystä suomalaisille tulevaisuudessa on tutkittu kysymällä mm. henkilöiden uskomuksista etätöiden tekemisen suhteen maaseudulla. Tulokset kertovat, että noin puolet suomalaisista uskoo tai toivoo maalla tulevaisuudessa asuvan paljon etätöitä tekeviä ihmisiä. Se viittaa siihen, että kaupungeissa toivotaan maaseudun ja sen kulttuurimaiseman säilymistä, ja että osalla kaupunkilaisista on oma halu muuttaa maaseudulle etätöiden tekemisen turvin. Vastajat toivoivat (60 %) myös maaseudun yritystoiminnan monipuolistumista, ja heistä 2/3 uskoi sen toteutuvan kymmenen vuoden sisään. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että maaseudun merkitys yleisesti suomalaisille ei ole kadonnut. Suurten yritysten ei kuitenkaan haluta muuttavan maaseudun nykytilaa olennaisesti. Myös suurempien talliyritysten katsottiin mahdollisesti tuovan alueellisia ongelmia. Tehdasmainen hevoskeskittymä voisi olla uhka sekä maisemallisesti että muine haittoineen. Tutkimuksen perusteella onkin syytä uskoa, että hevoskylätyyppinen life style -asuminen sopisi maaseudun maisemaan ilman erityistä haittavaikutusta paremmin kuin uusi, suuri hevoskeskittymä. Hevosen laiduntaminen säilyttää maiseman avaruutta. Ulkotarhoista on säädetty, että niiden on oltava eläimelle turvallisia ja maapohjaltaan sopivia. Tilansa, maaperänsä ja pohjavesialueidensa puolesta hevosten pito Sankolassa sen rakentamiseen suunnitelluilla alueilla on pääosin soveltuvaa toimintaa.

Uusien hevoskylätyyppisten asuinalueiden hankkeita pohdittaessa on hyvä tietää nämä edellä mainitut perusteet. Hevosläheinen asuminen tarvitsee tilan lisäksi alueellisia palveluja. Hevoskyläien syntyä tukemalla mm. kaavoituksen keinoin saadaan uusia työllistymisen mahdollisuuksia maaseudulla oikeasti toteutettua. Samalla tuetaan jo olemassa olevien palvelujen säilymistä kuten Sankolassa tällä hetkellä esim. melko hyvien julkisten liikenneyhteyksien pysymistä omalla kylällä, sekä Lammin kirkonkylältä löytyviä asumisen ja yrittämisen peruspalveluja.

Harrastamisen mahdollisuuksien turvaamiseksi ja hevosen tarvitsemien lähipalveluiden saatavuuden vuoksi tulisi hevoskylän alueelle perustaa kohtuukokoinen talliyritys tarjoamaan näitä palveluja. Paikallinen palvelujen tarve tulee hevoskyläien myötä muutenkin kasvamaan. Uudisrakentaminen työllistää alan yrityksiä kylän noustessa. Ihmisten tarpeiden lisäksi hevoset työllistävät jatkossa. Hevosen hyvinvoinnista huolehtimiseen kuuluu ruokinnan ja ulkoilun lisäksi esimerkiksi kavioiden hoito ja tarpeen mukainen säännöllinen kengitys. Eläinlääkärin peruspalveluja tarvitaan myös säännöllisesti esim. hampaiden hoidoissa sekä rokotusten antamisessa. Lisäksi tarvitaan opetus- ja koulutuspalveluja, ja niitä varten erilaisia harjoitusalueita.

Kun pohditaan Sankolaa mahdollisena hevosläheisen asumisen alueena, tulisi hevosreitistöjen syntymiseksi tehtävää suunnittelutyötä toteuttaa tehtyjen kyselytutkimusten perusteella niin, että kaikki Lammin alueen harrastajat ja muu nykyinen asutus otetaan tasavertaisesti huomioon. Jos Lammilla päätetään kehittää hevosläheistä asumista, joka edellyttää harjoitusalueita ja maastoreittejä, olisi alueen kaikkien hevosharrastajien edun mukaista ottaa huomioon jo olemassa olevat harjoitusalueet ja rakentaa turvallisia yhdysreittejä aiempien ja mahdollisten tulevien harjoitusalueiden välille. Vihersillat ja eläinallikulut voisivat olla yhdistämässä eri harjoitusalueita ja hevosreittejä vilkkaasti liikennöidyillä alueilla. Näissä eläinten liikkumiseen tarkoitetuissa väylissä voitaisiin ottaa huomioon sekä ratsukoilla että valjakoilla liikkuminen, jolloin hyöty kohdentuisi sekä seudulliseen että seutukuntien väliseen hevosharrastamiseen. Hevosreittien perustaminen puolestaan lisää muun liikenteen ja asutuksen turvallisuutta, kun suuret pakoeläimet eivät kulje päivittäisen liikenteen seassa.

Suomessa on myös esimerkkejä taajaman sijoittamisesta jo olemassa olevalle hevostoiminta-alueelle. Tampereen Nurmi-Sorilan alueen tilat sijaitsevat pääosin maatalouskäyttöön tarkoitettulla maisemallisesti arvokkaalla (MA) alueella, mutta asukasmäärän suuri kasvu voi aiheuttaa tulevaisuudessa niihin muutoksia. Sen vuoksi alueen kehittämistä on pohdittu hevoskylätyyppiseen asumiseen soveltuvana taajamana. Lammin Sankolassakin maisemallisesti arvokkaat maaseutualueet ovat tienvarsimaisemaa hallitsevia. Tässä työssä esimerkkikylänä toimivasta Sankolasta tulisi löytyä tilat ja palvelut sekä tulevien hevosten että uusien asukkaiden tarpeisiin niin, että mahdollinen uudisasutus ja eläinperusteinen toiminta sijoittuisivat jo olemassa olevan maaseutuasukuksen ja maiseman keskuuteen säilyttäen maisema-arvot entisellään. Sankolasta on matkaa Hämeenlinnan kaupunkikeskukseen tällä hetkellä kolme kertaa enemmän kuin Nurmi-Sorilasta Tampereelle, joten varsinainen kaupungin leviäminen ei sen suunnittelua ahdista.

Hevoskylähankkeita on ollut viime vuosina esillä Suomessa jonkin verran. Kärkölän kunta toteutti kuluvan vuoden tätä toimintaa, ja se on kohdennettu ratsuihmisille. Rahoitusapuna on ollut Hämeen ELY – keskus, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja EU. Kärkölässä on asukkaita n. 5 000 ja kuntakeskus Järvelään matkaa suunnitellusta hevoskylästä on 2 km. Inkoossa suunniteltu hevoskylä sijoittuu kaupunkien läheiselle maaseudulle ja sen etäisyys kunnan keskustasta on 6 km, joka vastaa Sankolan kylän etäisyyttä Lammin kirkonkylälle. Rahoituksen tarvetta kunnan osalta Inkoossa keventää yrittäjävetoisuus, ja jo olemassa olevat harjoitusalueet. Asukkaita Kärkölässä ja Inkoossa on lähes saman verran kuin Lammilla ennen Hämeenlinnan aikaa. Asukastiheys on Inkoossa Lammia korkeampi.

Ylikiimingissä toteutetun tutkimuksen johtopäätöksiä verrattaessa Lammin Sankolan kylän vahvuuksiin hevosläheisen asumisen alueena, toteutuvat Sankolassa lähes kaikki Ylikiimingin osalta mainitut vahvuusalueet. Sankolasta etäisyys kaupunkikeskukseen (Hämeenlinna, Lahti) on myös keskimäärin yhtä

pitkä kuin Ylikiimingistä Ouluun. Se ei vastaa kaupunkien läheisen maaseudun etäisyyttä keskustasta. Peruspalvelujen osalta Sankolasta löytyvät linja-autopysäkit, mutta kauppa ja päiväkotit sijaitsevat omaa kylää etäämmällä. Palvelujen tarvetta ja käyttöä hevoskylässä pohdittaessa tässä työssä tehdyt kyselytutkimukset osoittavat, että tarpeet ovat samansuuntaisia kuin mitä saatiin tulokseksi Ylikiimingin tutkimuksessa palveluiden käyttöä koskevaan kysymykseen. Tässä tutkimuksessa tehtyjen kyselyjen perusteella välttämättöminä palveluina hevoskylässä vastaajat pitivät ensisijaisesti eläinlääkäriä, ratsuttajan ja kengittäjän palveluja, hevostarvikkeiden myyntiä ja harjoitusalueista ajorataa. Varusteiden korjauspalvelua, hevoskuljetuspalvelua, hevosten koulutus- ja valmennuspalvelua, tallityöpalvelua ja harjoitusalueista maastoreittejä sekä hiittisuoraa pidettiin toiseksi tärkeimpinä asioina. Hevostarvikkeiden ja tallipaikkojen vuokrauspalvelu, loimipesula, hevoshierojan palvelut, kävelytyskone, hevosten uittopaikka, ruokailuun soveltuvaa paikka harjoitusalueiden läheisyydessä, huoltamopalvelut ja harjoitusalueena maneesi, riittävän kokoinen ja ympärivuotisesti huollettu ratsastuskenttä sekä ajomaastot olivat tutkimuksen mukaan seuraavaksi tärkeimmät asiat. Lisäksi vastauksissa korostettiin maanomistajien ja hevosenomistajien yhteistyötä ja muuta yhteistä toimintaa sekä mahdollisuutta laitumien vuokraamiseen ja orilaitumelle pääsyyn.

Ylikiimingin kiinnostavuutta hevosasumisalueena mitanneessa tutkimuksessa (2008) tulokset olivat suurelta osin samansuuntaisia. Turvalliset maastoreitit ja ratsastuskenttä olivat halutuimpia palveluja, ja päivittäin kenttää käytettiin harjoitusalueista eniten. Viikkotasolla eniten käyttöä oli tutkimuksen mukaan maastoreiteillä, maneesilla, ratsastuskentällä ja ratsastuskoulun palveluilla. Suurin osa Ylikiimingissä vastanneista piti hevosläheiselle asumisen alueelle muuttamista hyvänä vaihtoehtona. (Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008, 55–56.)

Uhkana Ylikiiminkiä koskevassa tutkimuksessa koettiin hevosalueen hidas kehittyminen ja sen vuoksi ajateltiin, että alueelle ei olisi tulijoita. Kärkölän hanke koettiin puolestaan haasteelliseksi sen nopean etenemistahdin vuoksi. Ylikiimingissä mietittiin etäisyyttä palveluihin ja liikenneväyliin yritysten kannattavuuden kannalta, koska epäiltiin että Ylikiimingin oma asiakaspohja ei olisi riittävä. Kärkölän ja Lammin asukasluku on lähes 2000 henkilöä suurempi ja erityisesti Kärkölässä asukastiheys on moninkertainen Ylikiiminkiin verrattuna. Yleisesti kiinnostusta hevosharrastamiseen tällä hetkellä löytyy eniten kaupunkien läheisen maaseudun tarjoamien mahdollisten harrastuspaikkojen osalta, joihin pääsee myös julkisen liikenteen avulla.

Tässä työssä tehtyjen kyselytutkimusten perusteella voi todeta, että Sankolassa ei vastusteta mahdollista hevoskylähanketta. Hevosurheilukeskuksen syntyminen sai myös kannatusta. Sen arveltiin saavan kannatusta myös kesäasukkaiden keskuudessa.

Osan Lammilla hevosharrastajien ja –yrittäjien keskuudessa tehdyn kyselyn vastaajista mukaan hevoskylä voisi Sankolan sijaan nousta esim. Ronnin tai

Jahkolan suuntaan, joissa on hevosalan yrittäjiä olemassa. Eniten hevoskylän mahdollista sijoittumista Sankolaan kyselyssä kritisoivat ympäristössä jo olemassa olevat tallit.

Lammin yrittäjät suhtautuivat palautuneiden kyselyvastausten perusteella avoimesti mahdollisen hevoskylän perustamiseen. Vastaajista yksikään ei pitänyt sen perustamista uhkana omalle liiketoiminnalleen. Hyödyn katsottiin pääosin syntyvän mahdollisen hevoskylän tulevien toimintojen aikana.

Tässä työssä esiteltyjen hevoskyläsuunnittelussa on kautta linjan otettu huomioon ne erityisvaatimukset, joita hevosella liikkuminen aiheuttaa. Myös tutkimuksessa tehtyjen kyselyjen perusteella turvallista liikkumista pidetään erittäin tärkeänä tekijänä. Turvallisuuden lisäksi liikkumista säätelevät ympäristön asenteet. Jokamiesoikeuden turvin liikkuvaa satunnaista ratsukkoa ei vielä ehkä vierasteta, mutta jos kyseessä on vakituksluonteinen liikkuminen suuremmalta lähialueen tallilta, voi maanomistajilta tulla rajoittavia kommentteja tien kunnossa pysymiseen vedoten ja muilta luonnossa liikkujilta palautetta polkujen kunnosta ja hevosten jätöksistä. Tutkimusten mukaan hevoset tarvitsevat talliympäristössään liikkumiseen päivittäin minimissään 5-10 km verran reittejä mielellään niin, että niitä pitkin pääsee turvallisille yhdysreiteille, joissa matkaa voi edelleen jatkaa. Valjakoiden liikkuminen on hankalampaa kuin ratsukoiden niiden vaatiman suuremman tilantarpeen ja tasaisemman tienpohjan vuoksi. Isokoski (2011) on tutkimuksessaan kuvannut hevosella liikkumisen vaikeuksia ja vaikutuksia asutuksen tiivistyessä olemassa olevien tallien yrittäjien näkökulmasta seuraavasti:

”Haastattelemani hevosyrittäjät kokevat, että asutuksen tiivistyminen, tielinjaukset ja alueen uudet käyttäjäryhmät aiheuttavat heidän vapaan toiminnan kenttensä kaventumista. Muutokset ilmenevät etenkin hevosella liikkumisen pelisääntöjen epäselvyytenä ja hevosiin kohdistuvissa asenteissa.” (Isokoski 2011, 67.)

Isokoski (2011) kuvailee myös uuden asutuksen näkemyksiä tilasta. Uudisasukkaat saattavat nähdä erilaisia tarjoumia verrattuna kylässä pitkään asuneisiin ihmisiin. Sama tila, esimerkiksi järven jää, voi eri käyttäjien mielestä olla hyvä hiihtolatu, pilkkipaikka tai hevosen hiittisuora (Isokoski 2011, 68.) Siksi suunnittelutyön pohjaksi tulee panostaa erityisesti riittävän hevosreitiverkoston perustamismahdollisuuden arviointiin yhteistyössä paikallisten maanomistajien ja muun asutuksen kanssa, mahdollisen hankkeen alusta saakka.

Sankolan halkaiseva kylätie on kapea eikä se sovellu suoraan ratsukoiden ja valjakoiden kulkemiseen. Siltasen (2007) mukaan hevostalouden ja asumisen ristiriidattomaksi ja toimivaksi yhdistämiseksi taajan rakentamisen painopiste tulisi sijoittaa niin, että hevostalous asettuu taajaan rakennetun alueen reunalle (Siltanen 2007, 55). Nykyiset asuinrakentamisen sallivat alueet (siniset pisteet, kuva 28) ja mahdolliset hajarakennusalueet sijoittuvat Sankolassa niin, että ne muodostavat kehän, jonka keskelle jää asuinrakentamisen kiellossa oleva MA – alue (maisemallisesti arvokkaat peltoalueet), jolloin se samalla

olisi ajan jakaminen helpompaa. Hevosharrastajan aika ei tahdo riittää kaikkeen, jos tallimatkat ovat pitkiä ja omatoiminen kulkeminen esim. julkisen liikenteen avulla ei onnistu. Suuri harrastajakunta maassamme koostuu nyt pääosin naisista ja tyttölapsista. Lapsen hevosharrastus vaatii ainakin yhden aikuisen mukana oloa koko ajan.

Lammilla hevosomistajien ja hevosharrastajien pääjoukko on melko tasaväikaisesti jakautunut eri sukupuolten kesken. Miehiä koko määrästä on noin 36 % ja naisia 40 %. Yhteisomistuksessa hevosista on noin 24 %. (Hippos 2011b.) Hevosharrastajia löytyy myös muista väestöryhmistä kuin hevosomistajista. Asuminen hevostalossa jossa palvelut ovat helposti saatavilla, on hyvä ratkaisu niille perheille joissa hevosharrastaminen on aktiivista tai halutaan ylläpitää omaa hevosta perheenjäsenen harrastuksen tukemiseksi.

Sankolan tyyppisessä talossa hevostalon suunnittelu tulisi toteuttaa hankkeen ja sen myötä mahdollisesti saatavan rahoituksen avulla, kuten Kärkölässä asiaa edistettiin. Mahdollisen hankkeen käynnistyessä olisi hyödyllistä päivittää tässä työssä saatuja tietoja siitä, mitä hevostaloon asumiselta odotetaan Lammilla sekä laajemmin Hämeenlinnassa, jos sellainen Sankolaan perustettaisiin. Myytävien tai rakennuspaikoiksi suunniteltujen tonttien maanomistajien ja kesäasukkaiden mukanaolo hankesuunnitelmia laadittaessa on suositeltavaa.

Hevosteema-asumisessa itsessään on kyse enemmästä kuin pelkästä täysihoidto-, opetus- ja harrastuspalvelujen myynnistä suuremmasta yksiköstä asuinalueen kannalta keskeisellä paikalla sijaitsevalta yrittäjävetoiselta tallilta. Lähtökohtaisesti tärkein asia on perheen tai yksityisen henkilön asuminen eli koti. Koti on lepopaikka, jossa mielellään vietetään vapaa-aikaa ja josta käsin lähdetään akku latautuneena kouluun, opintoihin tai työhön. Suomen kielen perussanakirja määrittelee vapaa-ajan seuraavasti:

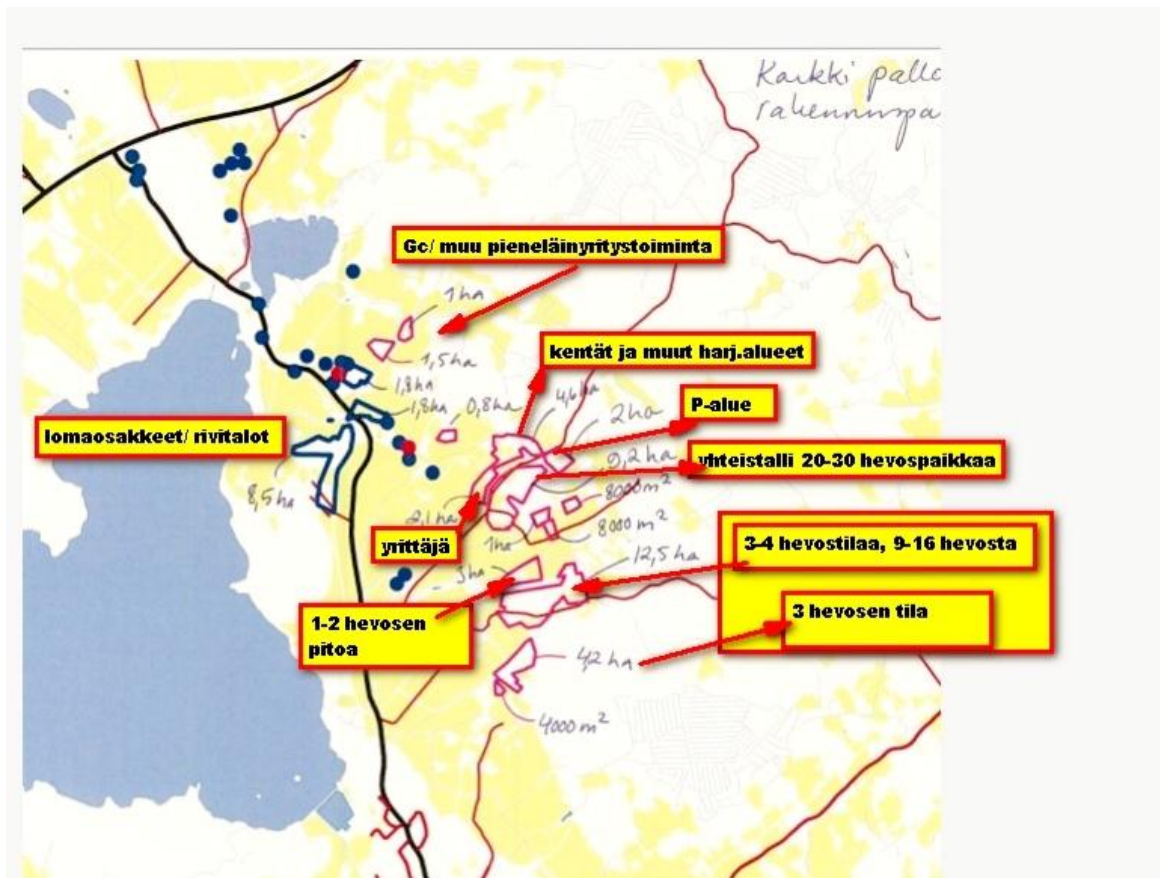
”Vapaa-aika on (ansio)työn, opiskelun tms. ulkopuolinen, varsinainen rentoutumiseen ja virkistytymiseen käytettävissä oleva aika.”

Jos koko perheen vapaa-aika on sidottu jonkin perheenjäsenen hevosharrastuksen ympärille niin tiukasti, että muut toiminnat alkavat jo siitä kärsiä, saattaa ratkaisuna perheen tilanteeseen olla juuri tässä työssä kuvattu teema-asuminen. Hevosen hoito tapahtuu kotona ja harrastukseen soveltuvat alueet sijaitsevat turvallisesti kävelymatkan päässä. Myös pienissä yksittäisissä kotitalleissa hoidetut hevoset lisäävät jo kysyntää maataloustuotteiden ja palvelujen osalta paikallisella tasolla. Opetus-, hoito- ja varustepalveluja tarvitaan sekä hevoselle että ratsastajalle ja niitä paikkakunnalla olevat ammattilaiset olisivat kykeneviä tarjoamaan. Lisäksi mm. päivittäistavarakauppa ja rakentajat hyötyisivät uusista asukkaista. Kotitalin pito vaatii asukkailta kuitenkin parempia hevosmiestaitoja ja enemmän alan osaamista verrattuna täysihoidotallissa asuvaan hevoseen, jonka hoitovastuu pääosin olisi alan ammattilaisilla ja josta opetuspalvelut ovat helposti saatavissa. Jos asumiseen tarkoitettua aluetta halutaan kehittää hevosläheisen asumisen temalla niin, että uusilla asukkailla on mahdollisuus pitää hevosta omalla tontillaan, vaikuttaa se

suoraan tarvittavaan tonttikokoon. Hevosen pitoon suositeltava tonttikoko on joissakin kunnissa kuten Hangossa määritelty 2 hehtaarin suuruiseksi (Hanko 2012, eläinten hyvinvointi). Uudenmaan ympäristökeskus on alueensa kunnille lähettämässään kannanotossa linjannut vähimmäiskooksi kaksi hehtaaria, mutta uuden hevostallin rakennuspaikan suositeltava koko olisi kuitenkin 3 hehtaaria, jolloin rakennuspaikan omaleimaiset tekijät on helpompi ottaa huomioon (Hevostilaselvitys 2011, 16). Sen kokoisia tontteja ei esim. Sankolassa suoran rakennusluvan rakennuspaikoille (25 kpl) mahdu kovin montaa. Kylätieltä aukeavan peltomaiseman taakse mitoittamattomille alueille rakentaminen suuremmalla tonttikoolla on mahdollista. Jos kaupunki ottaa ajatuksen hevosasumisesta omakseen, näitä paikkoja voisi olla useampia.

Hämeenlinnassa ei tonttikokoa hevosen pidon suhteen ole erityisesti määritelty. Matkaa tallista muuhun asutukseen tulisi suosituksen mukaan kuitenkin olla minimissään 50 m (Talliohje 2008). Toinen vaihtoehto on toteuttaa tällaista teema-asumista yhteisillä toimitiloilla. Yhteistallit ja -laitumet sekä -tarhat vapauttavat ympäriltään tilaa asumisen suunnitteluun. Ympäristöministeriön julkaisemassa Hevostallien ympäristönsuojeluohjeessa (2003) kerrotaan eri vaatimuksista, joita tallirakentaminen pitää sisällään. Lisäksi tulee huomioida jo edellä mainitut kuntakohtaiset määräykset.

Jos Sankolaan sijoitettaisiin suurempi yrittäjävetoinen tallikeskittymä nyt vapaana olevien suunniteltujen tonttien puitteissa, olisi sen paras sijainti keskeillä suunniteltuja rakennuspaikkoja. Kuvien 28 ja 29 mukaisesti punaisella viivalla rajattuihin paikkoihin mahtuisivat sekä yhteistalli että hyvät harjoitusalueet. Tilan tarve on hevosmäärästä riippuen jo edelläkin mainittu noin 10 ha ala. Myös Siltanen (2007) totesi tutkimuksessaan että hevostaloustalouden ja muun asutuksen väliin on hyvä jättää suojaava alue, jonne sopisi hevosläheinen asuminen, ulkoilun alueet ja suojaistutukset (Siltanen 2007, 55). Haastavimmaksi asiaksi Sankolassa muodostuisi ehkä turvallisen kehysreitit suunnittelu alueelle niin, että harjoitusalueet olisivat tasapuolisesti kaikkien hevosiharrastajien saatavissa Lammilla.

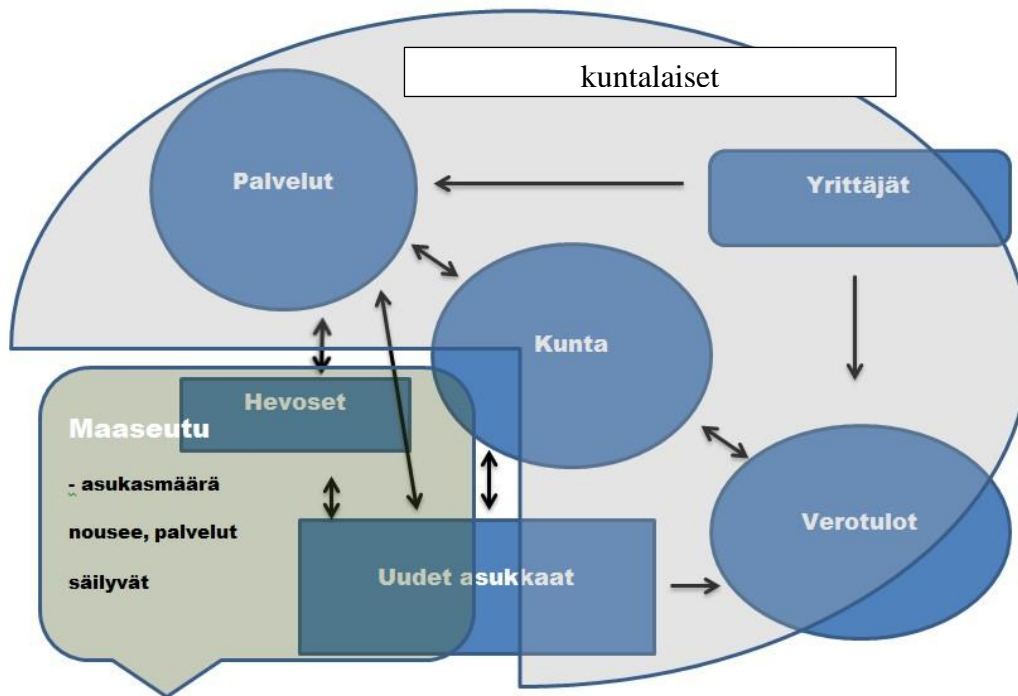
Kuva 29. Pinta-alaperusteista suunnitelmaa yhteistallista ja harjoitusalueista sekä pienemistä hevospaikoista. Keskellä sijaitsevat 1 hehtaarin tai sen alle jäävät rakennuspaikat voisivat olla pelkinä asuntorakentamisen paikkoina, ilman omaa tallia. Asukkaiden hevosten täysihoidon tarpeita palvelisi yhteistalli.

Sankolan reuna-alueilla on myös jo olemassa olevaa hevosalan toimintaa ja toimitiloja, joita ei mahdollisen hevoskylän toimintoja suunniteltaessa tule unohtaa. Paikallinen hevososaaminen ja perinteisesti maisemaan kuulunut hevosrakentamisen infra voisivat olla lähtökohtana uutta suunniteltaessa. Kaikki ehdotetut toimintatavat ja mahdolliset muutokset ovat kiinni sekä maanomistajien ratkaisuihin suunnitellun rakennusalan suhteen, että kaavoituksen mahdollisesti sallimista uusista ratkaisuista. Maaperä Sankolassa on pääosin hyvin läpäisevää ja kantavaa, ja pohjavesialueiden sijaintikaan ei ole este hevoskylän rakentumiselle.

Hevoskylän toteuttaminen perinteiselle asuinalueelle sen asukkaat huomioonottaen on hyvä perusta kylän suunnittelulle. Uudet asukkaat hakeutuvat kylään juuri sinne suunnitellun asumisteeman vuoksi ja entiset asukkaat ovat harkinneet muutoksen tuomia hyötyjä ja haittoja, ja päätökset kylän perustamisesta tehdään kyläläisten harkintaan perustuen. Silloin on epätodennäköistä että hevosista tai hevosiharrastamisesta muodostuisi ongelmaa alueen asukkaille, koska asia on lähtökohtaisesti jo harkittu alueelle tullessa tai sitä perustettaessa. Kaavasunnittelussa voidaan ottaa hevosten läsnäolo huomioon

alusta saakka, ja suunnittelu on kestävää toimintaympäristön kannalta. Laidunnus säilyttää maiseman avaruutta, mahdollisia perinnemaisemia ja on asukkaiden viihtyvyyteen vaikuttava tekijä jatkossakin. Myös Isokosken (2011) mukaan laajenevien kaupunkikeskusten maankäytön suunnittelussa hevoskyläiden perustaminen voisi olla toimiva ratkaisu. Suunnittelussa tulee huomioida jo olemassa olevien tallien sijainti ja toiminnan turvaaminen sekä niiden mahdolliset laajentamissuunnitelmat. (Isokoski 2011, 88.) Isokosken tutkimuksessa käsiteltiin suurehkon taajaman leviämistä maaseutumaiselle alueelle, jossa oli jo olemassa olevaa hevosalan yritystoimintaa. Tässä työssä tarkastellun Sankolan kylän kehittämissuunnitelmaa katsellaan toisenlaisesta näkökulmasta, mutta neuvo ei silti ole huono.

Seuraavassa kuviossa pyritään esittämään pääpiirteissään ne tahot, joihin kohdistuvat hevoskylän syntymisen vaikutukset maaseutualueilla ja yhteiskunnassa yleensä.

Kuva 30. Hevoskylän rakentumisen vaikutussuhteet yhteiskunnassa

Lammin maaseutualueet ovat osa Hämeenlinnan kaupunkia. Kaupungin keskusta mielletään varsinaisesti Hämeenlinnaksi. Maaseudun syrjäytyminen on järkevää kuitenkin ehkäistä, ettei se autioidu kokonaan ja että palvelut eivät karkaa sen harvalukuisen väestön tavoittamattomiin. Kaupunki hyötyy uusista veronmaksajista, jos tema-asumisen kautta niitä maaseudulle saataisiin. Palvelujen kysyntä ja tarjonta eli yritysten määrä tulisi nousemaan ja osan hyödyistä saisi taas kaupunki, osan paikalliset asukkaat ja yrittäjät. Tämä on kuntien edustajien kyselyvastausten perusteella huomattu kautta linjan aiemmissä tutkimuksissa meillä Suomessa, sekä mm. naapurissamme Ruotsissa.

Lammin yrittäjät suhtautuivat palautuneiden kyselyvastausten perusteella avoimesti mahdollisen hevoskylän perustamiseen. Osan Lammilla hevos-harrastajien ja – yrittäjien keskuudessa tehdyn kyselyn vastaajista mukaan hevoskylä voisi Sankolan sijaan nousta esim. Ronnin tai Jahkolan suuntaan, joissa on hevosalan yrittäjiä olemassa. Eniten hevoskylän mahdollista sijoitumista Sankolaan kyselyssä kritisoivatkin ympäristössä jo olemassa olevat tallit. Yhteisten suuntaviivojen löytymisen jälkeen hevoskylästä ja sen eri toiminnoista hyötyisivät kaikki alan harrastajat ja yrittäjät, jos kunta saadaan mukaan asiaa tukemaan. Yhteistyön ja osaamisen keskittämisen voimaa tulisikin mahdollisessa rakentamisen hankkeessa korostaa. Parhaiten hanke sopisi kuntavetoiseksi jolloin hankkeen tasapuolinen ohjaus ja alueellisiin tarpeisiin vastaaminen tulisi todennäköisimmin otettua huomioon. Jääkiekkoseuraa ei Lammilta löydy, mutta Hevosystävien seura toimii aktiivisesti. Uudet alan harrastajat tarvitsevat vanhoja osaajia. Hevosalan järjestöillä ja yhdistyksillä tulee jatkossa olemaan tilausta entistä enemmän, ja palveluntarjontaa tulisikin suunnata alueellisesti aktiivisiin kyliin. Jalkapallon, yleisurheilun ja suunnistuksen harrastajien lisäksi harjoitusalueita ja kunnan tukea Lammilla tarvitsevat myös hevosharrastajat. Hevosharrastajien lisäksi harjoitusalueista ja mahdollisesta hevoskyläalueesta hyötyisivät myös toteutuvan hankkeen myötä lisääntyvä yrittäjäjoukko, joiden palveluja alueella tulotaisiin tarvitsemaan vakituisesti sekä rakennusaikana että jatkossa.

Tässä tutkimuksessa toiveena esitetty hevosalan markkinointihanke olisi varmasti hyödyksi kaikille lammilaisille hevosalan toimijoille. Suuntaviivoja ja eri osapuolten toiveita selventävä laajempi markkinatutkimus mahdollisen hevoskylän suhteen olisi myös paikallaan teema-asumishankkeen suunnittelun kannalta, jolloin tarjonta vastaisi oikeasti kysyntään ja rakennuspaikat vaihtaisivat omistajia.

9 TUTKIMUKSEN VALIDITEETTI JA RELIABILITEETTI

Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen ja sen menetelmien kykyä selventää sitä, mitä on ollut tarkoitus tutkia. Tutkimustyön menetelmä on hyvä valita sen mukaan, millaista tietoa tutkimuksella halutaan tuottaa. Reliabiliteetti arvioi tutkimuksen luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan lähinnä tutkimuksen antamaa kokonaiskuvaa tai mahdollista uutta teoriaa tai mallia, joka tutkimustyön tuloksena on kehittynyt. (HAMK n.d.)

Tämän tehdyn tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja tutkimuksessa tehty kyselyt on pyritty laatimaan niin, että tutkimuksen validiteetti tulee työstä luotettavasti esiin. Aihetta on pyritty käsittelemään tutkimuskysymysten mukaisesti. Teoreettisena viitekehysenä toimivassa kirjallisuusselvityksessä on tutkittu nykymaaseutua sen elinkeinorakenteen osalta, kaupunkilaisten suhtautumista maaseutuun, hevosalan kasvua ja sen vetovoimaisuutta maaseudulla punniten hevoskylähankkeiden mahdollisuuksia maaseudun kehittä-

misen työssä. Hevosen pito yleensä sekä siitä säädetyt lait ja asetukset on esitetty työssä hevoskylähankkeiden alueellisten edellytysten selvittämiseksi. Työssä on tutkittu suunniteltuja, jo käynnistettyjä tai toteutuneita hevoskylähankkeita esiteltyjen tutkimuskysymysten pohjalta. Tehdyt kyselytutkimukset ovat pyrkineet selvittämään asenneilmastoa sekä toiveita tai muuta tarpeellista huomioitavaa mahdollisen hevoskylähankkeen toteutuessa kohdealueella. Looginen validiteetti on tutkijan kannalta mielestäni toteutunut. Sisäiseen validiteettiin vaikuttaa tutkimuksen teon aika ja vastausten määrä. Tutkimuksen sisäisen validiteetin säilymisen vuoksi suosittelen uusia mittauksia maanomistajien, kyläläisten ja alueen kesäasukkaiden keskuudessa mahdollisen hevoskylähankkeen käynnistyessä. Työssä tehtyjen kyselytutkimusten osalta korrelaatio Ylikiimingin Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvityksen (2008) kanssa osoittaa mielestäni korrelatiivisen validiteetin olemassa olon riittävällä tasolla.

Tutkimuksen reliabiliteettia tehtyjen kyselytutkimusten osalta on työssä pyritty pitämään yllä nimettömänä vastaamisen ja kyllä – ei – vastausvaihtoehtojen käytön avulla. Mittaus on suoritettu vain selvästi ilmaistujen vastausten perusteella ja ilman erityistä tutkijan tulkintaa. Näin ollen toinenkin tutkija saattaa tehdä mittauksen samasta asiasta ja saada sille vastaavan lopputuloksen. Teoreettisen viitekehyksen aineistona tässä tutkimuksessa on käytetty luotettavaksi todettuja tutkimuksia. Tutkimuksesta esitetty kokonaiskuva ja työssä kehitetty hevoskylätutkimukseen soveltuva malli lisäävät tehdyn tutkimustyön luotettavuutta. Kokonaisuutena voitaneen todeta, että tämän tutkimuksen luotettavuus on tullut esille näillä perusteilla.

LÄHTEET

- Airaksinen, S., Heiskanen, M-L. 2008. Tallien toimintaympäristöt ja tilantarvevaatimukset. Hevostietokeskus. Julkaisuja 9
- Ajankäyttötutkimus [verkkajulkaisu]. Osallistuminen ja Vapaa-ehtoistyö 2009. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 18.8.2012. http://tilastokeskus.fi/til/akay/2009/04/akay_2009_04_2011-09-16_laa_001_fi.html
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus. Viitattu 22.10.2012. http://www.ncrc.fi/files/4957/2005_04_verkkajulkaisu_tapaustutkimus.pdf
- Evira 2010. Ilmoituksenvarainen eläintenpito. Helsinki. Viitattu 4.4.2012. http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/elainsuojelu_pitopaikoissa/ilmoituksenvarainen_elaintenpito/
- GoogleMaps, 2012a. Kartta Jahkolan harjoitusalueesta. Viitattu 19.6.2012.
- GoogleMaps, 2012b. Sankola – Jahkola – kartta. Viitattu 20.6.2012.
- Hanko 2012. Eläintenpito kaava-alueella. Viitattu 1.2.2012. http://www.hanko.fi/palvelut/etelakarjen_ymparistoterveys/elainlaakintahuolto/elainten_hyvinvointi
- Haukipudas 2012, Virpiniemi. Matkailu. Viitattu 12.6.2012. <http://www.haukipudas.fi/sivu/fi/valikko/matkailu/nahtavyudet/virpiniemi/> ja <http://www.forum24.fi/uutiset/ykkosjuttu/elainurheilulle-130-hehtaaria>
- Haverinen, L. 2012. Kengittäjä. Haastattelu 25.6.2012.
- Heinonen R., Hartikainen H., Aura E., Jaakkola A., Kemppainen E. 1996. Maa, viljely ja ympäristö. Porvoo
- Heinonen, S. 2009. Arki ja tulevaisuuden ammatit. Hämeen ammattikorkeakoulun Evon Metsäopisto, Lammi Slow Life elämäntapana, työssä ja ammatina. Tulevaisuuden tutkimuksen kesäseminaari. Viitattu 10.8.2012. http://www.futurasociety.fi/seminaarit/kesasem2009/Heinonen_alustus_Evo2009.pdf
- Heiskanen, U-M., Kahila, P. 2006. Kaupungin läheisen maaseutuasumisen kehittäminen: Esimerkkinä Seinäjoen ja Peräseinäjoen kuntaliitos. Seinäjoki. Viitattu 10.11.2012. <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/julkaisuja9.pdf>

Hemilä, R. 2012. Ympäristötarkastaja. Hämeenlinnan kaupunki. Sähköposti-keskustelu 16.3.2012

Hevonen – eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. Evira 9/2012. Helsinki. Viitattu 21.10.2012.

www.evira.fi/files/products/1350541035122_hevonen_suomi.pdf

Hevonojan hevoskylä – hankeraportti 2012. Hankkeen numero: 12786. 7.5.2012. Moniste.

Hevonojan hevoskylä 2012. Kärkölä. Viitattu 20.3.2012, 21.4.2012, 29.4.2012 ja 18.8.2012. <http://www.hevonojanhevoskyla.fi>

Hevosala lukuina. Hippolis 2012. Viitattu 12.3.2012. <http://www.hippolis.fi/?pageid=33>

Hevoset ja lainsäädäntö. <http://www.hippolis.fi/hevosetjalainsaadanto>

Hevosnomistajan opas 2012. Suomen Hippos ry. Espoo. http://www.hippos.fi/files/2429/Hevosnomistajan_opas_netiversio.pdf

Hevoskehämateriaali 2004. Laurea-ammattikorkeakoulu. Hevosten maaseutu 2 – hanke. Vantaa. Viitattu 13.7.2012. <http://www.hevosyrittaja.fi/ep/tiedostot/hevoskehämateriaali.pdf>

Hevosklusterihanke. Suomalaisen hevosalan katsaus 2010. Viitattu 12.7.2012. http://hippolis.fi/UserFiles/hippolis/File/Hevosalkatsaus_uusin.pdf

Hevostallien ympäristönsuojeluohje 2003. Ympäristöministeriö. Viitattu 3.2.2012. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=6313>

Hevostalliohje 2008. Hämeenlinnan seudullinen ympäristötoimi. Viitattu 2.2.2012 ja 14.6.2012. <http://www.hameenlinna.fi/pages/125658/talliohje.pdf>

Hevostallityöryhmän raportti 2008. Ympäristöministeriö. Viitattu 4.4.2012. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=87208&lan=fi>

Hevostalouden kehittämisedellytysten esiselvitys 2008. Hankeraportti. Ylikiiminki. Viitattu 2.3.2012, 5.6.2012 ja 4.7.2012. http://www.hankerekisteri.fi/sisalto/raportit/26717_Hevostalouden_kehittämisedellytysten_esiselvitys_koko_2.9_MT.pdf

Hevostilaselvitys 2011. Luonnos. Hevosten tulevaisuus Östersundomissa. Viitattu 2.32.2012 http://www.hel2.fi/ksv/julkaisut/yos_2011-13.pdf

Hevosyrittäjä huippukuntoon 2012. Viitattu 3.3.2012. <http://www.hevosyrittaja.fi/>

Horne, P., Rämö, A-K., Holm, P., Haltia, V., 2012. Kaupunkilaisten suhde maaseutuun. PTT raportteja 231.

Huuhka, S. 2012. Kyläkaava-arkkitehti. Hämeenlinnan seudun kyläkaavoitus – hanke. Haastattelu 1.2.2012.

Huuhka, S. 2012. Kyläkaava-arkkitehti. Hämeenlinnan seudun kyläkaavoitus – hanke. Sähköpostikeskustelu 24.2.2012

Hämeen ammattikorkeakoulu n.d. Tutkivan toiminnan luotettavuuden kriteerit. Viitattu 22.10.2012.
http://portal.hamk.fi/portal/pls/portal/!PORTAL.wwpob_page.show?_docname=9501728.PDF

Hämeenlinnan kaupunki 2012. Palvelusivusto kesäasukkaille. Viitattu 10.8.2012. <http://www.hameenlinna.fi/Menuissa-nakymattomat-sivut/Tiedotteet/Palvelusivusto-kesaasukkaille/>

Inkoo. Wikipedia 2012. Viitattu 15.6.2012. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Inkoo>

Isokoski, K. 2011. Hevosyrittäjyys kaupungin reunavyöhykkeellä. Hevosala maankäytön suunnittelussa ja ympäristönhoidossa. Tampereen yliopisto. Jotamiskorkeakoulu. Ympäristöpolitiikka. Pro gradu – tutkielma.

Juntunen, V. hankevetäjä. Hevonojan Hevoskylä. Kärkölä. Haastattelut 21.4., 29.4. ja 12.7.2012.

Juntunen V. 2012. Hankevetäjä. Hevonojan hevoskylä. Kärkölä. Sähköposti-haastattelu. Hankevaikutukset Kärkölässä. 31.7.2012.

Julmyran hevoskylä 2012. Hebyn kunta. Ruotsi. Viitattu 12.2.2012. <http://www.julmyra.se/Vad-ar-JG/grundare-av-jg>

Julmyra 2012. Kuvagalleria. Viitattu 15.2.2012. <http://www.julmyra.se/jg-galleri>

Kehis – hankeraportti 2005. Linnaseutu ry. Tuulos. Moniste.

Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje. Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2010. Ympäristöministeriö. Luontoympäristöosasto. Helsinki. Viitattu 4.4.2012. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=117243&lan=fi>

Kouru, K. 2012. Liikunnanohjaaja. Rauman kaupunki. Haastattelu 20.6.2012

Kupsala, S., 2011. Eläinten aseman muuntuminen Suomessa. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen selvitys maa- ja metsätalousministeriölle eläinsojelulain kokonaisuudistusta varten.

Kyläkaavoitus. Yleiskaava maaseuturakentamisen ohjaamisessa 2009, 3. Viitattu 2.2.2012.
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=108736&lan=fi>

Kärkölän kunta 2012. Huovilanpuisto. Viitattu 29.4.2012.
http://www.karkola.fi/Huovilan_puisto/index.htm?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=kampanja

Laakso, M. 2012. Lammin hevosystävään seura ry. Hämeenlinna. Haastattelu 26.6.2012

Lammi. Wikipedia 2012. Viitattu 15.6.2012
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Lammi>

Lith, P. 2006. Hevonen tulee takaisin. Tilastokeskus 2006. Viitattu 12.6.2012.
http://www.stat.fi/tup/tietotrendit/tt_08_06_hevonen.html

Maa- ja metsätalousministeriö 2006. Suomen maaseudun kehittämisstrategia. Viitattu 3.4.2012.
http://www.mmm.fi/attachments/maaseutu/maaseudunkehittamisohjelmat/ohjelmatkaudelle20072013/5us7ImASu/strategia_16042012.pdf

Malinen, P., Kytölä, L., Keränen H. & Keränen, R. 2006.. Maa- ja metsätalousministeriö. Vammalan Kirjapaino Oy. Viitattu 1.3.2012.
http://www.mmm.fi/attachments/mmm/julkaisut/julkaisusarja/5kYqNENOF/MMMjulkaisu2006_7.pdf

Matkahuolto, aikataulut. Viitattu 1.2.2012.
<http://www.matkahuolto.fi/fi/matka/aikataulut/>

Mäkelä, K. Kuntayhtymän johtaja. Mainiemen kuntoutumiskeskus. Haastattelu 1.3.2012.

Niemi, J. & Ahlsted, J. (toim.) 2010. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2010. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT. Helsinki: Vammalan kirjapaino Oy.

Niemi, J. & Ahlsted, J. (toim.) 2012. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2012. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT. Helsinki: Vammalan kirjapaino Oy.

Paltamon koira- ja hevoskylähanke 2011. Paltamon kunta. Viitattu 26.5.2012.
<http://www.petpolis.fi/Hanke/petpolisHanke.html>

Pussinen, S., Jukka Korhonen, J., Pölonen, I. & Varkia, R. 2007. Kasvava hevosala. Hevosalan kehitysnäkymiä Suomessa. Viitattu 15.3.2012.
<http://markkinointi.laurea.fi/julkaisut/b/b19.pdf>

Pöysti, A. 2012. Maaseutuasiamies. Hämeenlinnan kaupunki. Sähköposti-haastattelu. Maaseutuyrittäjien määrä Lammin Sankolassa. 9.7.2012.

Ripatti, P. 2009. Metsänomistajien tavoitteet muuttuneet. Metsätalouden kehittämiskeskus TAPIO. Viitattu 16.6.2012. http://www.tapio.fi/uutiskirje_uutinen?pid=16148406

Saastamoinen, M. 2010. Hevosalan nykytila, haasteet ja tutkimustarpeet. Maataloustieteen Päivät 2010. Viitattu 10.11.2012. <http://www.smts.fi/jul2010/esite2010/026.pdf>

Sankolan kyläyhdistys 2009. Sankolan historia. Viitattu 4.2.2012. <http://www.linnaseutu.fi/sankola/historia.html>

Schuurman, N. 2012. Hevoset hevosina. Eläimen ja sen hyvinvoinnin tulkinta. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Joensuu.

Siltanen, S. 2007. Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. Teknillinen korkeakoulu. Arkkitehtiosasto. maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelma. Diplomityö.

Siuntion ProHevonen 2012. Viitattu 20.4.2012. <http://www.siuntionprohevonen.net/6>

Sommar, H. 2010. Mikä ihmeen downsifting. YLE uutiset. Viitattu 10.8.2012. http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/mika_ihmeen_downshifting_46138.html#media=46150

STT 2012a. Jokamiehen oikeuksien rajoitukset saattavat unohtua. Hämeen Sanomat, 8.

STT 2012b. MTK rajoittaisi kaupallista marjanpoimintaa. Hämeen Sanomat, 3.

Suomen Hevosomistajien keskusliitto ry 2012. Omistaminen. Lahti. <http://www.shkl.net/omistaminen/ratsuhevosen-omistamisen-kustannuksia/>

Suomen Hevostietokeskus ry 2012. Neuvonnan ja koulutuksen kehittämisyksikkö. Kuopio. <http://www.hevostietokeskus.fi/index.php?id=191>

Suomen Hippos R.Y. 2012a. Tarha ja laidun. Viitattu 3.4.2012. http://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/hevosen_hyvinvointi/hevosen_pitopaikka/tarha_ja_laidun

Suomen Hippos R.Y. 2012b. Hevosomistajat kunnittain 24.8.2011. Hämeen hevosjalostusliitto. Viitattu 24.5.2012. <http://www.hippos.fi>

Suomen kennelliitto 2012. Suomessa koira joka viidennessä perheessä. Viitattu 2.6.2012. <http://www.kennelliitto.fi/FI/kennelliitto/etusivu.htm>

Suomen Ratsastajainliitto R.Y. 2011a. Ratsastus on tärkeä suomalaisten liikuttaja!. Viitattu 13.6.2012. http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/33331_SRL_esittelykalvot_2011.pdf

Suomen Ratsastajainliitto R.Y. 2011b. Tilastotietoa ratsastuksesta. Viitattu 13.6.2012. http://www.ratsastus.fi/ratsastustietoa/tilastotietoa_ratsastuksesta

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2009. Ajankäyttötutkimus [verkkajulkaisu]. Ajankäytön Muutokset 2000-Luvulla. Tilastokeskus. Helsinki. Viitattu 23.4.2012. http://www.stat.fi/til/akay/2009/05/akay_2009_05_2011-12-15_tie_001_fi.html

Termosuoja 2012. Talli-Jussi lannanpakkausjärjestelmä. Viitattu 30.4.2012. <http://www.tmijukkaharjula.fi/fi/Tuote-esittely/Termosuoja+Talli-Jussi.html>

Tilastokeskus 2008. Kesämökit (lkm) alueittain 1970-2007. Viitattu 10.8.2012. http://www.stat.fi/tup/tilastotietokannat/index_fi.html

Tuunanen, P. 2005. Koskeeko jokamiehenoikeudet myös bisnesmielessä tapahtuvaa ratsastamista? Ympäristöministeriö. Helsinki. Viitattu 4.8.2012. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=138821&lan=fi>

Varpio, K. 2012. Maaseutushteeri. Siuntio. Tiedonanto sähköpostitse. 12.7.2012

Väestörekisterikeskus n.d. Suomen asukasluku vuodenvaihteessa 2009 – 2010. Viitattu 4.3.2012. <http://vrk.fi/default.aspx?docid=3959&site=3&id=0>

Vöyri. Wikipedia 2012. Viitattu 15.6.2012. <http://fi.wikipedia.org/wiki/V%C3%B6yri>

Yle – uutiset 2012. Hevoskylän yrittäjä sai valituksista tarpeekseen. Viitattu 12.6.2012. http://yle.fi/uutiset/hevoskylan_yrittaja_sai_valituksista_tarpeekseen/6137598

Yle – uutiset 2012b. Hevoskylä useisiin kuntiin. Inkoon hevoskylä. Viitattu http://yle.fi/uutiset/hevoskylia_useisiin_kuntiin/5397266

Yle – uutiset 2012c. Kainuu. Mieslahden hevos- ja koirakylä. Päivitetty 7.6.2012. Viitattu 12.6.2012. http://yle.fi/uutiset/hevosten_ja_koirien_kylalle_loytyy_kiinnostusta/5393206

LAIT, ASETUKSET JA SÄÄDÖKSET

Asetus eläinten kuljetuksesta 28.6.1996/491. Finlex. Viitattu 2.3.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960491>

Eläinsuojeluasetus 7.6.1996/396. Finlex. Viitattu 2.3.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960396>

Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006. Finlex. Viitattu 2.3.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20061429>

Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuettavaa rakentamista koskevista he-
vostalouksrakennusten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista.
Finlex 764/2009. Viitattu 2.3.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090764>

Maa- ja metsätalousministeriön rakentamismääräykset ja – ohjeet. MMM-
RMO C4 100/01. Kotieläinrakennusten ympäristöhuolto. Viitattu 3.4.2012.
<http://www.mmm.fi/attachments/maaseutu/rakentaminen/5g7GBLiUF/L12-rmoC4-01.pdf>

MMM PÄÄTÖS nro 14/EEO 1998. F24. Hevosten pidolle asetettavat eläin-
suojausvaatimukset. Helsinki. Finlex. Viitattu 2.4.2012.
<http://wwwb.mmm.fi/el/laki/F/F24.html> ja
<http://wwwb.mmm.fi/el/laki/f/f24.html#LIITE> 2 Hevosen hoito 2.1. Hyvin-
voinnista huolehtiminen

Nitraattiasetus 931/2000. Valtioneuvoston asetus maataloudesta peräisin ole-
vien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta. Finlex 2000. Viitattu 2.3.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2000/20000931>

Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja
harrastuseläinten suojelusta 674/2010. Finlex. Viitattu 2.3.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100674>

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 588/2010. Finlex. Viitattu
2.3.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100588>

12. Olen kiinnostunut hevosasumisesta mutta en tiedä hevosista mitään
kyllä ei

13. Perheenjäseneni on kiinnostunut hevosen pidosta kotona, mutta ei kokoai-
kaisesti. Osan palveluista voisimme ostaa/ tehdä yhteistyöllä esim. kimppatal-
lilla
kyllä ei

14. Seuraan televisiosta hevosurheilua
kyllä ei

15. Seuraan/harrastan hevosurheilua: mitä? miten? missä?
kyllä ei

16. Olen kiinnostunut asumaan hevosurheilukeskuksen läheisyydessä, jos
vain mahdollista
kyllä ei

17. Olen kiinnostunut muusta hoivapalvelun tarjoamisesta
kyllä ei

18. Olen kiinnostunut Green Care – konseptin mukaisesta yritystoiminnasta
kyllä ei

19. Olen kiinnostunut/ harrastan esim. koirien kasvatusta, koiratoimintaa tms.
Mitä:
kyllä ei

20. Perinteinen maaseutuasuminen kiinnostaa minua. Miten:
kyllä ei

21. Olen kiinnostunut muuttamaan Sankolaan, jos hevoskylä toteutuu
kyllä ei

22. Mielestäni välttämättömiä palveluja hevoskylällä/ Sankolassa olisivat:

Sana on vapaa:

Halutessasi voit jättää yhteystietosi ja pyynnön yhteydenotosta tai asian ete-
nemisen suhteen ajan tasalla pitämisestä. Kiitos

Kysely Lammin Yrittäjille Hevoskylä -tyyppisen asuinalueen tuomista mahdollisuuksista ja muista vaikutuksista Hämeenlinnan Lammilla

Teen Kyläkaava -hankkeessa opinnäytteenä tutkimusta hevosläheisen asumisen sopivuudesta Lammille ja sen mahdollisuuksista erityisesti Sankolassa, joka on yksi hankkeen valituista kylistä. Hankkeen vetäjänä toimii kyläkaava-arkkitehti Satu Huuhka Kehittämiskeskus Hämeestä.

Pyydän teiltä lammilaisilta tai lähellä sijaitsevilta yrittäjiltä käyttöni näkemyksiänne mahdollisen hevosläheisen asumisen kehittymisen mukanaan tuomista vahvuuksista, mahdollisuuksista ja esteistä/uhkista omaa yritystoimintaanne ajatellen. Vastauksenne on kehittämistehtäväni kannalta tärkeä. Kysely ei vie kovin kauaa aikaanne ja vastaaminen tapahtuu nimettömänä. Kiitän osallistumisestanne.

Anna-Mari Termonen, opiskelija
Hämeen Ammattikorkeakoulu, YAMK/ Maaseudun kehittämisen koulutusohjelma

vastaajan toimiala:

1. Näetkö mahdollisen Hevoskylän rakentumisen Lammilla tukevan liiketoimintaasi

- * ei vaikuta liiketoimintaani mitenkään
- * vaikuttaa keskinkertaisesti liiketoimintaani
- * vaikuttaa paljon liiketoimintaani

2. Vaikutus voisi olla liiketoimintani kannalta

- * kielteinen
- * neutraali
- * myönteinen

3. Tarjoan palveluja, joita mahdollinen Hevoskylä voisi hyödyntää sen

- * suunnitteluajana
- * rakentamisen aikana
- * tulevien toimintojen/ asumisen aikana
- * muulla tapaa. Miten:

4. Mielestäni Hevoskylän rakentuminen Lammille olisi yritystoimintani kannalta alueellinen

- * mahdollisuus
- * uhka, joka haittaisi jo olemassa olevia toimintoja

5. Muu näkemyksesi asiasta:

tyhjä ruutu... LÄHETÄ ->

KIITOS VASTAUKSESTASI

Tuoko hevosharrastus lisää elämää, hyvinvointia tai liiketoimintaa kuntaan?

1. Kunta: _____

alue sijoittuu

a) kaupunkien läheiselle maaseudulle b) ydinmaaseudulle c) harvaan asutulle maaseudulle

tontteja myy:

kunta, yksityiset omistajat, muu taho?

hevoskylä toteutunut/ toteutumassa: kyllä ei

harrastusalue suunniteltu:

ratsuille valjakoille molemmille

muu käyttötarkoitus?

harrastusalueet rakennetaan:

kunnan toimesta, yksityisinä yrityksinä,

osakeyhtiönä jossa kunta on (osuus?)/ ei ole mukana

2. Suunnittelun vaiheet

Lähtikö ajatus asukkailta vai kunnan päättäjiltä, työntekijöiltä/ muualta, mistä?:

Kerro tutkimustyöstä, jota tehtiin asian edistämiseksi, missä/ miten asiaa valmisteltiin:

Kohdealueen kuvaus:

(asumiseen kaavoitetut tontit kpl, koko/ tallialue tai – alueet määrä, koko, sijainti asumiseen nähden/ harjoitusalueet määrä, koko, sijainti asumiseen nähden / reitistöt: ratsut, valjakot, pituus ja leveys, sijainti suhteessa muuhun liikenteeseen, olemassa olevat ja suunnitellut palvelut asukkaille, eläimille/ maaperä/ pohjavesialueet...)

Päätöksen tekeminen ja siitä tiedottaminen:

(Missä, kuka, miten ...)

3. Miten asiassa edettiin (projektina, jossa oma työntekijä/työntekijöitä, liitettiin kunnan X työntekijän toimenkuvaan, haettiin hankerahoitusta, mistä? ...)

4. Markkinointi ja tonttien kysyntä?

5. Haasteet ja hankaluudet?

6. Hyvät asiat ja myönteiset vaikutukset?

7. Muut asiat, jotka haluatte nostaa esiin prosessista?
(tärkeät yhteistyökumppanit, eri tahojen sitoutuminen asiaan, vaikutus lähiyhteisöön/ koko kuntaan...)

Kiitos!

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 10.6.2010/588

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty maa- ja metsätalousministeriön esittelystä, säädetään eläinsuojelulain (247/1996) 4 §:n 2 momentin, 5 §:n 2 momentin ja 6 §:n 2 momentin nojalla:

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään eläinsuojeluvuatuksista, joita on noudatettava hevosten pidossa muualla kuin eläintarhassa tai sirkuksessa. Mitä tässä asetuksessa säädetään hevostenpidosta, koskee myös ponien, aasien ja muiden vastaavien kavioläinten pitoa.

Sen lisäksi, mitä tässä asetuksessa säädetään, hevosten pidosta säädetään eläinsuojeluasetuksessa (396/1996).

2 §

Pitopaikan yleiset vaatimukset

Hevosten pitoon tarkoitettujen eläinsuojien, pilttuiden ja karsinoiden sisäpintojen sekä hevosten pitoon tarkoitettujen varusteiden ja laitteiden on oltava helposti puhtaana pidettäviä ja tarvittaessa desinfioitavissa. Pintakäsittelyyn ei saa käyttää puunsuoja-aineita, maaleja tai muita aineita siten, että ne voivat aiheuttaa hevoselle myrkytyksen.

Hevosen pitoon tarkoitettu eläinsuoja sekä karsinat, pilttuut, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. Ne on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että ne eivät vahingoita hevosta eivätkä vaaranna sen terveyttä tai hyvinvointia. Eläinsuojan käytävien on oltava sellaisia, että eläin pääsee esteettä liikkumaan ja että eläimen liukastumisen tai muun vahingoittumisen vaara on mahdollisimman vähäinen.

Hevosen karsina tai pilttuu on sijoitettava siten, että eläimellä on kuulo- ja näköyhteys pitopaikassa tapahtuvaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Hevosen pitoon tarkoitettujen varusteiden ja laitteiden on sijoitettava pitopaikkaan siten, etteivät ne aiheuta hevoselle vahingoittumisen vaaraa. Sähköjohdot ja -laitteet sekä muut välineet, jotka voivat vahingoittaa hevosta, on tarvittaessa suojattava tai sijoitettava siten, että ne ovat hevosen ulottumattomissa. Hevosen ruokintaan ja juottoon tarkoitettujen astioiden ja telineiden on sijoitettava pitopaikkaan siten, että hevonen voi syödä ja juoda luonnollisella tavalla.

Eläinsuojassa on huolehdittava jyrksijöiden ja muiden haittaeläinten torjunnasta. Eläinsuojassa oleva hevonen on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista.

3 §

Seinät ja lattia

Eläinsuojan sisäkorkeuden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 1,5, kuitenkin aina vähintään 2,2 metriä.

Hevosten karsinoiden tai pilttuiden välissä on oltava sopivan korkuinen ja asianmukainen väliseinä, jotta vierekkäisissä karsinoissa tai pilttuissa olevat eläimet eivät voi vahingoittaa toisiaan.

Pitopaikan lattian on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Hevosen makuualue on kuivitettava. Lattia ei saa olla liukas eikä sellainen, että hevosen kaviot voivat tarttua siihen kiinni tai muutoin vahingoittua.

4 §

Eläinsuojan olosuhteet

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä ja haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan ja valaistuksen on oltava eläinsuojassa pidettävälle hevoselle sopiva. Hevonen ei saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä (dB(A)).

Jos eläinsuojan ilmanvaihto on pääasiassa koneellinen, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisesti toimivassa laitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

5 §

Karsina ja pilttuu

Hevosen yksittäiskarsinan tilavaatimukset ovat liitteen 1 kohdassa. Liitteessä olevaa taulukkoa ei sovelleta silloin, kun kyseessä on hevosen tilapäinen ja lyhytaikainen säilyttäminen kilpailu-, näyttely- tai muun vastaavan matkan aikana.

Silloin, kun hevosia pidetään ryhmässä, jokaista alkavaa 10 hevosen ryhmää kohden on oltava käytettävissä sairaskarsina tai muu asianmukainen tarvittaessa lämmitettävä tila hevosten ryhmästä erottamista ja hoitoa varten. Ryhmässä pidettävien hevosten ryhmäkarsinan tilavaatimukset ovat liitteen 2 kohdassa. Ryhmässä pidettävien hevosten hevospihatton tilavaatimukset ovat liitteen 3 kohdassa.

Pilttuun leveyden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus lisättynä 10 senttimetrillä ja pilttuun pituuden vähintään hevosen pituus lisättynä 25 senttimetrillä. Vierekkäisten pilttuiden väliseinän kiinteän osan korkeuden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 0,9.

6 §

Ulkotarha ja laidun

Hevosien ulkotarhan ja laitumen sekä eläinsuojasta ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava hevoselle turvalliset.

Ulkotarhan ja laitumen on oltava riittävän tilava ottaen huomioon eläimen rotu, koko, ikä, sukupuoli sekä siellä pidettävien eläinten lukumäärä ja aktiivisuus. Maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava hevoselle sopivia. Ympäristön on oltava riittävän rauhallinen ja meluton.

Lauman sosiaalisessa arvoasteikossa alempana olevalla hevosella on oltava ulkotarhassa ja laitumella mahdollisuus väistää arvoasteikossa ylempänä olevan hevosen hyökkäyksiä.

Tarvittaessa ulkotarhassa ja laitumella on oltava hevoselle suojaa epäsuotuisia sääolosuhteita vastaan.

7 §

Ulkotarhan ja laitumen aitaaminen

Ulkotarhan ja laitumen aitojen on oltava hevoselle sopivasta materiaalista ja sille turvalliset. Aitauksessa ei saa olla liian ahtaita tai teräviä kulmia. Aitauksen on oltava helposti hevosen havaittavissa.

Aidat ja niihin liittyvät rakenteet on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että hevonen ei vahingoita niihin itseään. Aitojen kunto on tarkastettava säännöllisesti ja havaitut viat korjattava viivytyksettä.

Ulkotarhan ja laitumen aita ei saa olla piikkilankaa.

8 §

Hyvinvoinnista huolehtiminen

Hevosien liikunnan, ulkoilun ja sosiaalisen kanssakäymisen tarpeiden tyydyttämisestä on huolehdittava päivittäin. Päivittäisten hoitotoimenpiteiden äkillisiä muutoksia on vältettävä.

Hevosien terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota silloin, kun hevonen joutuu alttiiksi voimakkaalle rasitukselle tai hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia sekä tiineyden loppuvaiheessa ja varsomisen aikana. Jos tarkastuksessa havaitaan jotain poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin tilanteen selvittämiseksi ja korjaamiseksi.

Eläinryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä ryhmään on kiinnitettävä erityistä huomiota sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. Hevoset, jotka suhtautuvat toisiinsa vihamielisesti tai saattavat muutoin vahingoittaa toisiaan, on pidettävä erillään toisistaan.

Hevosen hoitoon ja käyttöön liittyvät varusteet on pidettävä puhtaina ja hyvässä kunnossa. Hevosen kaviot on vuoltava säännöllisesti sekä kengitettävä tarvittaessa. Liukkaalla kelillä kengät on varustettava hokeilla tai muilla liukastumisen estävillä varusteilla.

9 §

Hevosen ruokinta

Hevoselle annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

10 §

Hevosen käsittely ja kohtelu

Hevosen kytkemiseen käytettävän riimun on oltava sellaisesta materiaalista, joka ei vahingoita hevosta. Kytketyn hevosen on voitava syödä, käydä maakuulle ja levätä luonnollisella tavalla.

Ulkotarhassa tai laitumella hevosta saa pitää kytkettynä ainoastaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti ja siten, että se on jatkuvassa valvonnassa.

11 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2010.

Tällä asetuksella kumotaan hevosten pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista annettu maa- ja metsätalousministeriön päätös (985/1998).

Sellaisen eläinsuojan, joka on otettu käyttöön ennen 1 päivää tammikuuta 2001, on täytettävä 3 §:n 1 momentin vaatimukset eläinsuojan sisäkorkeudesta 1 päivänä tammikuuta 2014.

Sellaisen eläinsuojan, joka on otettu käyttöön ennen 1 päivää tammikuuta 2001, on täytettävä liitteen 1 kohdan mukaiset hevosen yksittäiskarsinaa sekä 2 ja 3 kohdan ryhmässä pidettäviä hevosia koskevat vaatimukset 1 päivänä tammikuuta 2014.

1. Hevosen yksittäiskarsinan vähimmäiskoko

Hevosen säkäkorkeus (m) Karsinan pinta-ala (m²)

Enintään 1,08	4,0
Yli 1,08 mutta enintään 1,30	5,0
Yli 1,30 mutta enintään 1,40	6,0
Yli 1,40 mutta enintään 1,48	7,0
Yli 1,48 mutta enintään 1,60	8,0
Yli 1,60	9,0

2. Ryhmässä pidettävien hevosten ryhmäkarsinan vähimmäiskoko hevosta kohden

Täysikasvuinen hevonen	Yksittäiskarsinan pinta-ala
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	75 % yksittäiskarsinan pinta-alasta
Alle 12 kk ikäinen varsa	50 % yksittäiskarsinan pinta-alasta

3. Ryhmässä pidettävien hevosten hevospihatton vähimmäiskoko hevosta kohden

Sellaisen hevospihatton makuuhallissa, jossa hevosia ei ruokita, on oltava kutakin siellä pidettävää hevosta kohden tilaa:

Täysikasvuinen hevonen	80 % yksittäiskarsinan pinta-alasta
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	60 % yksittäiskarsinan pinta-alasta
Alle 12 kk ikäinen varsa	40 % yksittäiskarsinan pinta-alasta

Neuvoston direktiivi 98/58/EY (31998L0058) ; EYVL N:o L 221, 8.8.1998, s. 23

